

OTDK-dolgozat

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidék- és Területfejlesztési Tanszék

ŐRBOTTYÁN BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓBAN
BETÖLTÖTT TÉRSÉGI SZEREPE HÉT SZOMSZÉDOS
TELEPÜLÉS VISZONYLATÁBAN

**The spatial role of Órbottyán in the Budapest agglomeration in relationship
with seven neighboring towns**

Készítette:

Bori Boróka Panka

Konzulens:

Dr. Farkas Tibor

Kézirat lezárásának dátuma: 2022.10.26.

TARTALOMJEGYZÉK

1.	BEVEZETÉS.....	1
1.1.	CÉLKITŰZÉSEK	1
1.2.	HIPOTÉZISEK, KUTATÁSI KÉRDÉSEK	2
2.	TERÜLETI FEJLŐDÉS A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓBAN	4
2.1.	AZ AGGLOMERÁCIÓ BEMUTATÁSA	4
2.1.1.	Az agglomeráció fogalmának meghatározása.....	4
2.1.2.	Agglomeráció egy másik országban	6
2.1.3.	Agglomeráció-típusok Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal lehatárolásában.....	7
2.2.	A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ	10
2.2.1.	A Budapesti agglomeráció kialakulásának rövid története.....	11
2.2.2.	A Budapesti agglomeráció szektorai.....	12
2.3.	TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉS RENDEZÉSI TERVEK.....	20
3.	ŐRBOTTYÁN TERÜLETI JELENTŐSÉGE	22
3.1.	MAGYARORSZÁG LAKOSSÁGA	22
3.2.	A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓRA NÉPESSÉGÉNEK VÁLTOZÁSA	24
3.3.	ŐRBOTTYÁN BEMUTATÁSA.....	28
3.3.1.	Földrajzi elhelyezkedése	28
3.3.2.	Őrbottyán településföldrajzi környezete	29
3.3.3.	Őrbottyán közigazgatási elhelyezkedése és lehetséges térségi szerepe	30
3.3.4.	A település kialakulása.....	32
3.3.5.	A település népességének alakulása 1870-től	33
3.3.6.	A település vándorlási egyenlegei.....	34
3.4.	ŐRBOTTYÁN TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVEI.....	35
3.5.	A VIZSGÁLAT MÓDSZEREINEK BEMUTATÁSA	36
3.6.	TÉRSÉGI ÖSSZEHAISONLÍTÁSOK.....	37
3.6.1.	Választott települések rövid bemutatása	38
3.6.2.	A vizsgált települések népességének alakulása.....	41
3.6.3.	Népesség alakulása korcsoportok szerint	42
3.6.4.	A települések vándorlási egyenlegei	45
3.6.5.	Lakásállomány változása.....	46
3.6.6.	A vizsgált települések ingatlanállományának és négyzetméter árainak összehasonlítása 2012-2022.....	47
3.6.7.	Vállalkozások száma	49

3.6.8.	Oktatási intézmények	50
3.6.9.	Egészségügyi intézmények és a házi orvosok száma.....	52
3.7.	A KÖRNYEZŐ VÁROSOK VEZETŐINEK A VÉLEMÉNYE A TELEPÜLÉSEIK TÉRSÉGI SZEREPÉRŐL	53
4.	KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK.....	61
5.	ÖSSZEFOGLALÁS	65
6.	IRODALOMJEGYZÉK	67

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1.	táblázat: A budapesti agglomeráció településeinek jogállása a szektorokban, Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	13
2.	táblázat: Az Északi szektor állandó lakossága 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022.....	15
3.	táblázat: A keleti szektor állandó lakossága 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés, 2022.....	16
4.	táblázat: A délkeleti szektor állandó lakossága 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022.....	16
5.	táblázat: A déli szektor állandó lakossága 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022.....	17
6.	táblázat: A nyugati szektor állandó lakosságának változása 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022	18
7.	táblázat: Az északnyugati szektor állandó lakossága 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022.....	19
8.	táblázat: A budapesti agglomeráció népességének változása 1990-2021 között, Forrás: TeIR, KSH, népesség adatok, saját szerkesztés, 2022.....	24
9.	táblázat: Az agglomeráció tíz legnépesebb települése népességváltozás alapján, Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	26
10.	táblázat: Oktatási intézmények a vizsgált településeken, Forrás: KSH és a települési honlapok, saját szerkesztés, 2022.....	51
11.	táblázat: Egészségügyi ellátottság a településeken, Forrás: KSH és a települések honlapjai, saját szerkesztés, 2022.....	52

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Magyarországi agglomerációk, településegységek. Forrás: KSH, 2014.....	8
2. ábra: Magyarország településeinek jogállás szerinti lehatárolása. Forrás: KSH, Területi atlasz – 2022.05.01., saját szerkesztés 2022.....	12
3. ábra: A Budapesti agglomerációs szektorai. Forrás: Agglomerációs várostérképi tanulmányok 2017, saját szerkesztés 2022.....	14
4. ábra: A TETA online térképes keresőjének képe. Forrás: TETA honlapja, 2022.....	20
5. ábra: Magyarország népesedése 1990-2021. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	22
6. ábra: A teljes termékenységi arányszám és a reprodukcióhoz szükséges szint 1949-2021. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	23
7. ábra: Budapest és a körülötte lévő agglomerációs települések állandó és lakó népessége közötti különbség. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	25
8. ábra: Budapesti agglomeráció belső gyűrűje. Forrás: a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv, Térségi szerkezeti terv, saját szerkesztés, 2022.....	27
9. ábra: Órbottyán elhelyezkedése a Váci járásban. Saját szerkesztés, 2020.....	28
10. ábra: Órbottyán és a szomszédos települések elhelyezkedése. Forrás: Pest megye szerkezeti terve, saját szerkesztés, 2022.....	29
11. ábra: A budapesti agglomeráció szektorok szerinti szétosztása, Forrás: KSH, 2007.....	31
12. ábra: Órbottyán népességszámának növekedése 1870-2022. Forrás: KSH-helyiségnévtár, saját szerkesztés, 2022.....	33
13. ábra: Órbottyán vándorlási mutatói. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	34
14. ábra: A települések lakónépességének változása 1870-2020. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	41
15. ábra: A vizsgált települések összesített lakónépességének korcsoportok szerinti megoszlása. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	43
16. ábra: A települések 2021-es lakosságának korcsoportok szerinti bontása. Forrás: KSH, saját szerkesztés 2022.....	44
17. ábra: A települések lakosságának vándorlási különbözete. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	45
18. ábra: A települések lakásállományának változása 1990-2021. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	46

19. ábra: A vizsgált települések négyzetméter árainak változása 2012-2022. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	47
20. ábra: A vizsgált településeken egy átlagos lakás alapterülete 2022-ben. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	48
21. ábra: Vállalkozások száma 2020-ban a vizsgált településeken. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	50
22. ábra: Egy orvosi rendelőre jutó lakosok száma a vizsgált településeken. Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022.....	53

1. BEVEZETÉS

A világon mindenhol jelentősége van annak, hogy az ember az adott államban hol telepedik le. Eltérő adottságokkal rendelkezik a főváros, egy nagyváros, egy kisváros, egy jól felszerelt, intézményekkel jól ellátott község, vagy épp egy csökkenő lakosságszámú kisközség, aprófalu vagy tanya. Amikor otthont keres magának az ember fontos megnézni, főleg a kisebb lakosságszámú helységek esetén, hogy a kinézett település milyen messze van a legközelebbi várostól, megyeszékhelytől vagy magától a fővárostól, hiszen ezeken fogja tudni elérni a szolgáltatások döntő többségét. A települések közötti különbségek alapvetően abban mérhetőek, hogy a differenciált, vagyis az egymástól elkülönülő vagy épp szerteágazó feladatellátás rendszerében, figyelemmel a szubszidiaritás elvére – az alacsonyabb szerveknek a magasabbak bizonyos függetlenséget biztosítsanak –, mennyire elérhető közelségben juthat hozzá a lakos a közszolgáltatásokhoz. Vagyis mennyire elérhető az egyén számára a közvilágítás, a közutak, a vezetékes vízhálózat, illetve emellett milyen színvonalon hasznosul az egyén számára az oktatás vagy épp az egészségügyi ellátás.

Általánosságban igaz, hogy minél magasabb helyet tölt be egy település a jogállásban, annál nagyobb a jelentősége a közszolgáltatásban. Tehát kimondhatjuk, hogy ma a városokban, de leginkább a nagyvárosokban vannak a legfőbb közszolgáltató helyek, vagyis azok kiemelt szerepet töltenek be a közpolitikai rendszerben. Ezért fontos időről időre áttekintenünk térségi szinten, hogy hol tartanak a településeink, milyen gazdasági, kereskedelmi, szolgáltatási fejlődéseket értek el. Fontos, hogy ezeket monitoringozzuk, és az eredményeket, illetve a kitűzött fejlődési célokat meg is osszuk az adott település lakosságával, hogy ezáltal is azonosulhassanak azokkal.

Ezért választottam Órbottyán települését a kutatásom tárgyául. 2016 óta élek a településen, előtte a korábbi kistérségi központot Vereasegyházat mondhattam otthonomnak. Mindkét település azonos esélyekkel indult, hasonló történelmi múlttal, de a vezetésük más-más utat jelölt ki a fejlődésükre. Az, hogy ez a döntés mennyiben szolgálta vagy hátráltatta a település életét, és hogy a jelen tudásával milyennek bizonyultak a korábban meghozott döntések, az majd a vizsgálatok végére kiderül.

1.1. CÉLKITŰZÉSEK

A tanulmányomban Órbottyán város térségi szerepvállalását kutatom. Bemutatom magát a települést, hogy hol helyezkedik el és miként jött létre és hogy miként változott 1990-től a lakosságának a száma, valamint annak összetétele, illetve, hogy milyenek a vándorlási

egyenlege. Emellett pedig készítek egy térségi összehasonlítást nyolc településsel, melyek közül egy Órbottyán. Kutatásom során vizsgálni fogom a települések térségi szerepkörét, lakosságuk számának változását, a népességük korösszetételét, a vállalkozásaik számát, az ingatlanállományban történt fejlődésüket, valamint az oktatási és egészségügyi ellátottságukat. Ezen mutatók alapján szeretnék egy térségi sorrendet felállítani, és elhelyezni benne Órbottyánt, hogy kiderüljön van-e térségi jelentősége a településnek. Ehhez elengedhetetlennek tartom a Budapesti agglomerációnak a megismerését és hogy általánosan bemutassam mely települések a legnépszerűbbek a beköltözők szemében.

1.2. HIPOTÉZISEK, KUTATÁSI KÉRDÉSEK

A kutatási kérdéseimet alapvetően két téma mentén határoztam meg. A tanulmányom első felében az agglomerációkkal és azon belül is a budapesti agglomerációval foglalkozom. Bemutatom nemzetközi és hazai viszonylatban is mi az az agglomeráció, hol hogyan alakult ki, és mit is neveznek annak, milyen típusait ismerjük. Hazai viszonylatban a legnagyobb kiterjedésű agglomerációval fogok foglalkozni, mely a fővárosból és a körülötte elterülő 80 településből áll. Kutatom ezen települések népességének és migrációjának változásait. Feltételezésem szerint csökken a főváros lakossága, és ez a fogyás összefüggésben áll az agglomerációjának gyarapodásával. Ezen kutatási kérdés mentén mutatom be, hogy mely agglomerációs településeket választják a leggyakrabban a költözni vágyók.

A kutatásom második felében kiválasztottam az északi, illetve a keleti szektornak két szomszédos járását, a Gödöllőit és a Vácit, melyekből választottam nyolc települést. Ezeket különböző tényezők mentén össze fogom hasonlítani, hogy kiderüljön miként fejlődtek, mennyire voltak népszerűek a beköltözők szemében. A tanulmányomat kiegészítem a városok vezetőivel készítendő interjúval, mely mentén kutatom, hogy a településekre miként hatottak a szuburbanizációs folyamatok, és hogy az előjáróiknak milyen lehetőségeik voltak befolyásolni ezen hatásokat. Továbbá, hogy milyen fejlesztéseket terveznek a városaik életébe, hogyan látják a jelen helyzetüket.

A tanulmányom során a legfontosabb kutatási kérdéseim az alábbiak voltak:

- Mitől függ, hogy a szuburbanizációs folyamatok mentén mely településeket részesítették előnyben a költözni vágyók? Mely települések a legnépszerűbbek a budapesti agglomerációban?

- Van-e kapcsolat a főváros lakosságának fogyása és az agglomeráció népességének gyarapodása között? Van-e kölcsönös vándorlás az eltérő korcsoportok tekintetében?
- Tudták-e befolyásolni a településvezetők a településükre történő beköltözést és ha igen hogyan, mivel?
- Hatással van-e beköltözésre a település jogállása és a szolgáltatói ellátottság?
- Őrbottyánnak van-e térségi szerepe a kutatott települések között?

Hipotéziseim:

- A települések népességnövekedésére leginkább a földrajzi elhelyezkedésük, a fővárostól való távolságuk van hatással.
- A népesség növekedésre és a település fejlődésére nagy hatással van az adott térség vezetésének a beköltözőkkel szembeni stratégiája.
- A településvezetők infrastrukturális és intézményi fejlesztésekkel tudják ösztönözni a beköltözőket.
- Gyakrabban választják a beköltözők azon településeket, melyeknek magasabb a rangja a jogállásban vagy nagyobb szolgáltatói körrel rendelkeznek.
- Őrbottyán továbbra is rendelkezik térségi szereppel.

2. TERÜLETI FEJLŐDÉS A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓBAN

2.1. AZ AGGLOMERÁCIÓ BEMUTATÁSA

2.1.1. Az agglomeráció fogalmának meghatározása

Az agglomerációnak a jelenkori helyzetét bemutatni meglehetősen összetett feladat. A legtöbben agglomeráció alatt a fővárost és szuburbániumát értik, de tudjuk, hogy ez csak egy településeggyüttes a hazai agglomerációk közül. A kutatók, a településfejlesztők és a városecsezmők már évek óta vizsgálják az agglomerációkat, és különböző tényezők mentén más-más módon határozták meg annak definícióját. Van, aki gazdasági vonatkozásában vizsgálta, még más területi vagy épp társadalmi kérdések mentén.

A Demográfiai fogalomtár 2015-ben a népességtudomány megközelítését használja, mely szerint az agglomeráció olyan településceport, amelyen belül a központ és a környezetében fekvő települések között szoros és szerteágazó kulturális-, gazdasági-, kommunális- és szolgáltatási kapcsolatok jönnek létre. Továbbá az agglomerációk kialakulására nagy hatással van a nagyobb településekből a város környéki községekbe és kisvárosokba irányuló migráció.

Faragó 2008-as kutatásában arról írt, hogy az 1990-es évek környékén még jellemző volt, hogy a településeket a városokhoz csatolják, mint ahogy Nagy-Budapest is létrejött, mikor Pesthez hozzácsatolták Óbudát és Budát. Viszont napjainkban a városi gazdaságok tercializálódásával és a falvak funkcióvesztésével elmondható, hogy a szuburbanizációval általánossá vált, hogy a városkörnyéki kapcsolatok erősebbek, szorosabbak lettek. Így ezek funkcionális összetartozását kell megmutatni, hangsúlyozni a térstruktúrában.

Az agglomerációt úgy is meghatározhatjuk, hogy a közigazgatásilag még önálló települések egyre erőteljesebben kötődnek a nagyvárosokhoz, amelyben nagy szerepet kapnak a munkahelyi, a kereskedelmi, a gazdasági és közlekedési kapcsolatok. Ezt a folyamatot gyorsítják és erősítik a szuburbanizációban meginduló népességmozgások nagyvároson belül, továbbá az ezt követő folyamatok, mint a lakóövezetek kialakulása vagy a bevásárlóközpontok létesítése. Ennek a folyamatnak a hatására a nagyváros területe egyre nagyobbra duzzad, miközben a kisebb települések egymással és a nagyvárossal is szinte összenőnek és az így létrejött településeggyütteseket nevezzük agglomerációnak (Szűcsné, Szűcs, 2007).

Ezzel szemben Perger 2006-os kutatásában a közigazgatás oldaláról alkotta meg az agglomeráció fogalmát. Definiálása szerint agglomerációnak nevezzük azokat a településceportokat, melyek többnyire közigazgatási határokkal tagoltak, ugyanakkor szoros társadalmi-, gazdasági- és funkcionális kapcsolatokkal rendelkeznek. Véleménye szerint az

agglomerációk a városiasodás, a városfejlődés folyamatában alakultak ki, mely során a korábban önálló települések összefonódtak és ezáltal a nagyvárosok határait kinőték, kiterjesztették.

Megint egy másik fogalommeghatározással él az Országos Területfejlesztési koncepció 2005-ben, mely gazdasági szempontok szerint határolja le az agglomeráció fogalmát. E szerint a főváros és az elővárosi gyűrű alkotta budapesti agglomeráció az ország legversenyképesebb területe, mely ennek köszönhetően teljes mértékben alkalmas arra, hogy rajta keresztül hazánk bekapcsolódjon az európai, a nemzetközi, valamint a globális gazdasági, társadalmi és kulturális vérkeringésbe. Alapvető célkitűzésként határozza meg, hogy a budapesti metropolisztérség a közép-európai térség meghatározó alakjává váljon, a kelet-közép európai térségnek a vezető szervezőközpontjává nője ki magát, valamint a Kárpát-medencének gazdasági centruma legyen.

Peter Haggett brit professzor 2001-es tanulmányában az agglomeráció fogalmát az agglomeráció tényezőivel magyarázta, ezáltal is a gazdasági tartalom kiemelt szerepét hangsúlyozva. Úgy fogalmazott, hogy a gazdaság nagyfokú tömörüléséből fakadó előnyöket együttesen kell az agglomeráció tényezőinek hívni.

A Központi Statisztikai Hivatal 2014-es fogalommeghatározása szerint agglomerációnak nevezünk minden olyan településstruktúrát, amelyek jellemzője, hogy az ott elhelyezkedő településekben népességyarapodás figyelhető meg, valamint kiemelkedő lakásépítési hullám söpör végig. 1990-es évtizedben lezajló folyamatokról elmondható, hogy a népességszám növekedése és a lakásépítések zöme nem a központban ment végbe, hanem a környező településeket érintette. A centrumból a népesség kiköltözik a szomszédos településekre, illetve más térségből is megfigyelhető a betelepülés a központ vonzáskörnyezetébe. Az aktív népesség munkahelyei többnyire a központban találhatóak. A központ és a közvetlen közelében fekvő települések között sokrétű funkcionális kapcsolatok jönnek létre, legyen szó gazdaságról, kereskedelemről, oktatásról, egészségügyről vagy más szolgáltatásról. Az intenzív agglomerációs folyamatok eredményeképpen, a települések összenőnek, és ezáltal összefüggő, fizikailag egybeépült településtartományok jönnek létre. Az egész agglomeráció területét átfogó infrastruktúra jellemzi, akár a közlekedésre gondolunk, akár a közműhálózatra. Az agglomeráció területén intenzív a területfelhasználás, a sűrű a területi beépítettség. Továbbá megfigyelhető, hogy ezzel arányosan nő az épületek magassága, megjelennek a több emeletes épületek.

Az agglomeráció településszerkezetének kialakulásában meghatározó szerepe van a központ és a környező településeknek morfológiájának, természet-földrajzi viszonyaiknak,

valamint a vonalas infrastruktúrájuk meglétének, annak állapotának. Összességében tehát az agglomeráció egy olyan területi egyesülés, amelyben a települések mindennapjaira nagy hatással van az agglomeráció középpontjában elhelyezkedő nagyváros és a vele való kapcsolatuk, akár társadalmi, akár gazdasági, akár politikai szempontból.

2.1.2. Agglomeráció egy másik országban

Az agglomeráció kialakulása Franciaországban is hasonlóan történt, mint Magyarországon, noha más földrajzi jellemzőkkel bír, mint hazánk. Mégis vannak hasonló vonások a két ország térszerkezetét és közigazgatási hagyományait tekintve. Ilyen például a főváros túlsúlya, a főváros központú közlekedési hálózat, a mezőgazdaság meghatározó szerepe a történelemben, az országon belüli jelentős területi különbségek, a megyék sajátos szerepe a közigazgatásban és az elaprózódott települési hálózat, a nagyszámú önkormányzat (Korom, 2014).

Franciaország közigazgatási térszerkezete nagyon szétagolt, mely jogállásában két kategóriát lehet megkülönböztetni, az anyaországit és a tengeren túlit. Közigazgatási beosztás szerint 26 régiója, 101 megyéje, 342 körzete és 4 039 járása van. Valamint megkülönböztetnek önkormányzati társulásokat. Ezek közé tartozik 16 városközség, 174 agglomerációs társulás, 2 486 községközség, öt új városi szövetség, valamint egycélú és többcélú települési önkormányzati társulások.

Az 1960-as években kezdődtek meg a nagy területrendezési reformok, melynek célja az volt, hogy a Párizsi agglomerációba tartozó települések gyors urbanizációját kezeljék. Ennek keretében 1969-ig nyolc új várost akartak létrehozni, melyből végül öt valósult meg. Erre készült a Párizsi Régió Területrendezési és Területfelhasználási Terve, azaz a SDAURP. Később ez lett a mintája a többi nagyváros agglomerációjának rendezésének. Ilyen nagyvárosok Lyon, Lille és Marseille. A lényege ennek a megoldásnak, hogy a nagyvárosok gyorsan gyarapodó környéki településeinek beolvasztása helyett, inkább mesterségesen létrehozott új városok közt osztották fel települési feladatokat és hatásköröket. Ennek célja pedig az volt, hogy alvóvárosok helyett a lakás, a foglalkoztatottság és a szabadidő hasznos eltöltése terén egyaránt kiegyensúlyozott feltételekkel rendelkezőterületek jöjjenek létre.

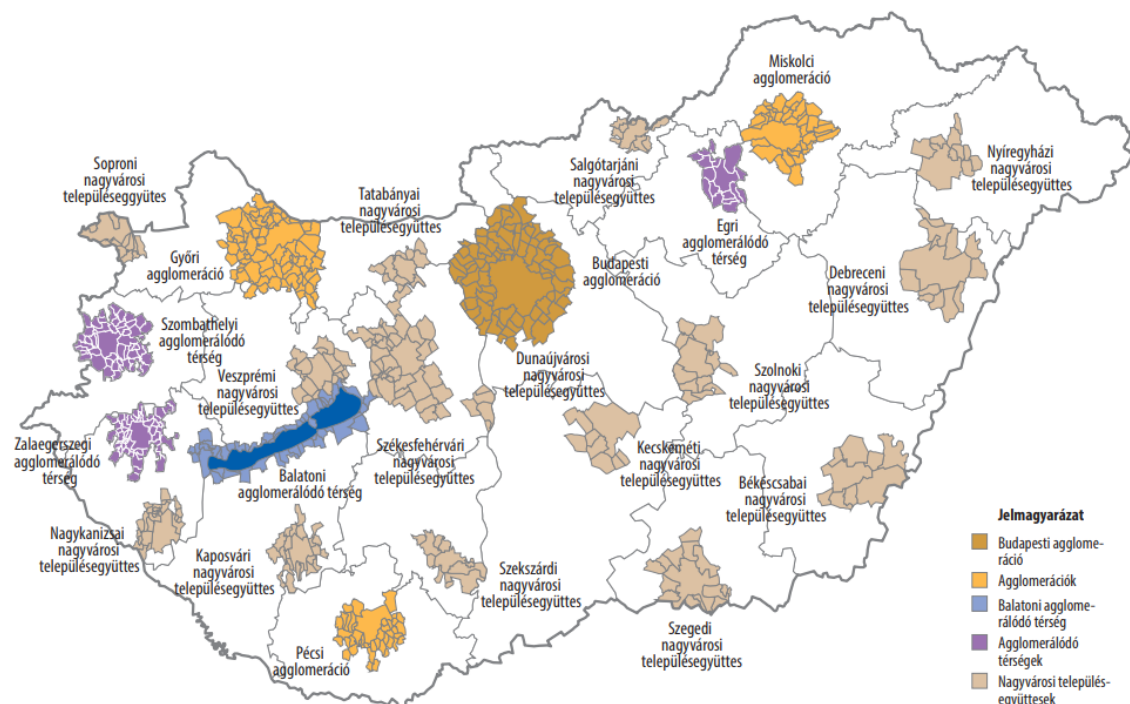
Franciaországban agglomerációs társulások vannak. Ezek a közösségek 1999-ben léptek a korábbi városközségek helyébe, hogy tovább fejleszthessék annak az agglomerációs együttműködését. Egy ilyen társulás akkor jöhet létre, ha az egyesíteni kívánt települések egy földrajzilag összefüggő egységet képeznek, valamint az érintett terület teljes lakosság eléri az 50 000 főt, illetve, ha egy olyan 30 000 fős településcsoport jön össze, amelynek része a

megyeszékhely is. Ezen kívül feltétel, hogy legalább egy település lakosságának el kell érnie a 15 000 főt. Ez utóbbi alól van két kivétel. Akkor nem szükséges ez a lakosságszám, ha a település csoportnak a része a megyeszékhely vagy ha része a megye legnagyobb lakosságszámú települése. Irányító szerve a Községi Tanács. Feladatai közé tartozik a gazdaságfejlesztés, az adott térség területrendezése és területfejlesztése, a várospolitikai, a közlekedés, valamint a szociális egyensúly és a lakásügyek. Ezen kívül a hatáskörébe tartozhat a szennyvíztisztítás, a környezetvédelem, az úthálózat kezelése, az ivóvízgazdálkodás, a kulturális és sportlétesítmények fenntartása, valamint a szociális ellátás (Balázs, 2012).

2.1.3. Agglomeráció-típusok Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal lehatárolásában

Ha hazánkban elhangzik az agglomeráció kifejezés, mindenki rögtön a budapesti agglomerációra gondol. Ez nem meglepő, hisz a főváros Magyarország legnagyobb agglomerációval rendelkező települése. Budapesten kívül mindössze három olyan nagyváros van, mely a KSH által meghatározott típusok mentén agglomerációval rendelkezik Ezek Győr, Miskolc és Pécs.

A KSH módszertanilag különbséget tesz a különböző településegységek között, összefonódásaik mértéke szerint. A térségsszerveződés szintjén belül három csoportot különböztetünk meg. Agglomerációt, agglomerálódó térséget és településegységeket. Ezen csoportokat az 1. ábrán be is mutatom. Barnával jelölve a Budapesti, valamint narancssárgával a három nagyváros agglomerációja. A kék és lila színek az agglomerálódó térségeket mutatják, még a világos pudres barna a településegységeket. Ezeket fogom a következő fejezetekben részletesebben ismertetni.

1. ábra: Magyarországi agglomerációk, településegységek.

Forrás: KSH, 2014

Agglomeráció

Ahogy azt feljebb már írtam agglomerációnak hívjuk azokat a településstruktúrákat, ahol a központi település és az őt körülvevő települések között olyan szoros és szerteágazó kapcsolat alakul ki, amely gazdasági, vállalkozási, kereskedelmi, közösségi, szolgáltatási, művelődési, egészségügyi, kulturális és oktatási ügyek mentén összefonódik. Az fokozott agglomerálódási folyamat eredményeként összefüggő, fizikailag egybeépült településtest alakul ki, tehát a települések részben vagy egészben összenőnek egymással (Kapitány, 2015).

Hazánk településhálózatában is megfigyelhető az agglomerálódás jelensége. A Központi Statisztikai Hivatal 2014-es településegységeket vizsgáló tanulmánya alapján, Magyarországon négy agglomerációt és négy agglomerálódó térséget különböztetünk meg. A szuburbanizáció – vagyis a nagyobb városokból a környező kisebb településekre történő elvándorlás – komoly szerepet játszott az agglomerációk létrejöttében. 1990 után hazánkban főleg a nagyobb városok környezetében volt megfigyelhető a szuburbanizáció, de magát a folyamatot a kisebb városoknál is érzékeltetni lehet.

Magyarország legnagyobb agglomerációja Budapest környékén figyelhető meg, amely 81 települést foglal magába, ha a fővárost is egynek tekintjük közülük. 1990-2001 között a

népszámlálás adatai alapján a lakosságszáma 4,5 %-kal, 112 895 fővel csökkent. Ez a folyamat 2001-2011 között megfordult, és 4,9%-kal, 117 666 fővel növekedett. Majd az utolsó tíz évben 2011-2021 között is növekedés volt tapasztalható, noha jóval visszafogottabb. Hozzávetőlegesen 1,6%-kal, mintegy 40 ezer fővel emelkedett a lakosság száma. Ha összeségében nézzük ezt a harminc évet, elmondható, hogy 2011-re az agglomeráció lélekszáma ismételten elérte az 1990-es állapotot, vagyis 2021-re 1,8%-kal, közel 45 ezer fővel változott a térség népessége 1990-hez képest.

E mellett további három nagyváros körül alakult ki agglomeráció. Ezek Győr, Miskolc és Pécs. A Győri agglomeráció 68 településből áll. A teljes lakossága 2021-ben 245 197 fő, melyből a központi területen 132 111 fő lakik. A Miskolcra 36 település együttese alkotja. A teljes agglomeráció lakossága 237 180 fő, melynek a centrumának lakónépessége 147 480 fő. A Pécsi 41 települést foglal magába. A teljes térség lakossága 175 377 fő, melynek durván 80%-át alkotja a centrum lakossága, 138 420 polgárral. Teljes lakosságszám és területi kiterjedés alapján a Győri a második legnagyobb agglomeráció, még a centrum népessége szerint a Miskolci.

Agglomerálódó térség

Agglomerálódó térségnek azokat a településstruktúrákat hívjuk, ahol már elindultak az agglomerációs folyamatok, de azok még nem fejeződtek be. Ezeken a területeken is érzékelhető a betelepülés, a népesség növekedése, valamint az emelkedő lakásépítési kedv, de az összefüggő települések kialakulásának szintje még messze elmarad a már létrejött agglomerációkéhoz képest. Ezen kívül jellemző a mezőgazdasági területek más hasznosítási célú területfelhasználása. Ilyen funkció váltás lehet a lakásépítés, a zöldmezős beruházások, az infrastrukturális létesítmények elhelyezése vagy a bevásárlóközpontok létrehozása.

Hazánkban agglomerálódó térségek közé soroljuk a következő településeket és vonzáskörzetüket: Eger, Szombathely és Zalaegerszeg, valamint a Balaton, mint természetföldrajzi egység és a körülötte elhelyezkedő települések. Az Egri a legkisebb. 17 települést foglal magába. A teljes lakossága 73 815 fő, melyből 50 032 laknak a centrumban, azaz a teljes népesség 68%-a. Ezt követi a sorban a Zalaegerszegi, 51 településsel és 82 601 lakossal. Ennek a centrumában 55 037 fő él. A sort a Szombathelyi agglomerálódó térség folytatja 52 településsel, 118 683 lakossal. Itt durván a térség népességének a fele lakik a központban a majdnem 78 ezer lakosával. A legnagyobb településszámmal a Balatoni térség rendelkezik, ide 53 település sorolható és 154 844 lakosa van. Értelemszerűen ennek a központjában a Balaton áll, így nem határozható meg centrum lakosság.

Településegységek

A településegységek műszaki és fizikai szerkezetét, valamint a térbeli fejlődését, nagyban meghatározzák a természet-földrajzi adottságok, az infrastrukturális szerkezet fejlődése, milyensége, intenzitása, valamint a központi településsel való kapcsolata. Ezt a kapcsolatot tovább erősíti a centrum felé a gazdasági rendszer alá-fölé rendeltsége, a munkahelyek és lakóegységek közötti ingázás, valamint a központi intézmények vonzó hatása. Az agglomerációkra jellemző területi összefonódás, az összeépülés a központ környező településeivel minimális, vagy még nincs kialakulóban. A településegységek fejlődése, a városias életkörülmények elterjedése, a területfelhasználás fokozódásához vezet.

Magyarországon 15 nagyvárosi településegységet tartunk számon. Ezek az alábbi városok körül alakultak ki: Békéscsaba (9), Debrecen (13), Dunaújváros (5), Kaposvár (23), Kecskemét (8), Nagykanizsa (24), Nyíregyháza (10), Salgótarján (10), Sopron (12), Szeged (15), Székesfehérvár (35), Szekszárd (10), Szolnok (12), Tatabánya (11) és Veszprém (18). A Székesfehérvári kiterjedése a legnagyobb ezek közül, 35 település összefogásával, míg a Dunaújvárosi csupán 5 településből áll. A legnagyobb lakosságszáma a Debreceninek van, még a legkisebb a Salgótarjáninak. A centrum népessége alapján Debrecen lakják a legtöbbet és Szekszárdot a legkevesebben.

2.2. A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓ

A Budapesti Agglomeráció a fővárost és a fővároskörnyéki agglomerálódó településeket egyaránt magába foglaló térséget jelenti, melyek egymáshoz sok szállal kapcsolódnak. A szoros térségi jellege miatt egymásra vannak utalva, de közigazgatásilag mégis megosztottság jellemzi. 2016-ban Magyarország lakossága 9,814 millió fő volt. Akkor a Budapesti agglomerációban 2,743 millió fő élt, mely az ország teljes népességének a 28%-a volt. Ez napjainkra némileg csökkent. Hazánk 2021-es lakossága a KSH adatai alapján 9,7 millió fő, melyből 2,6 millióan laknak a Budapesti agglomerációban. Ez a teljes lakosságnak nagyjából a 27%-a.

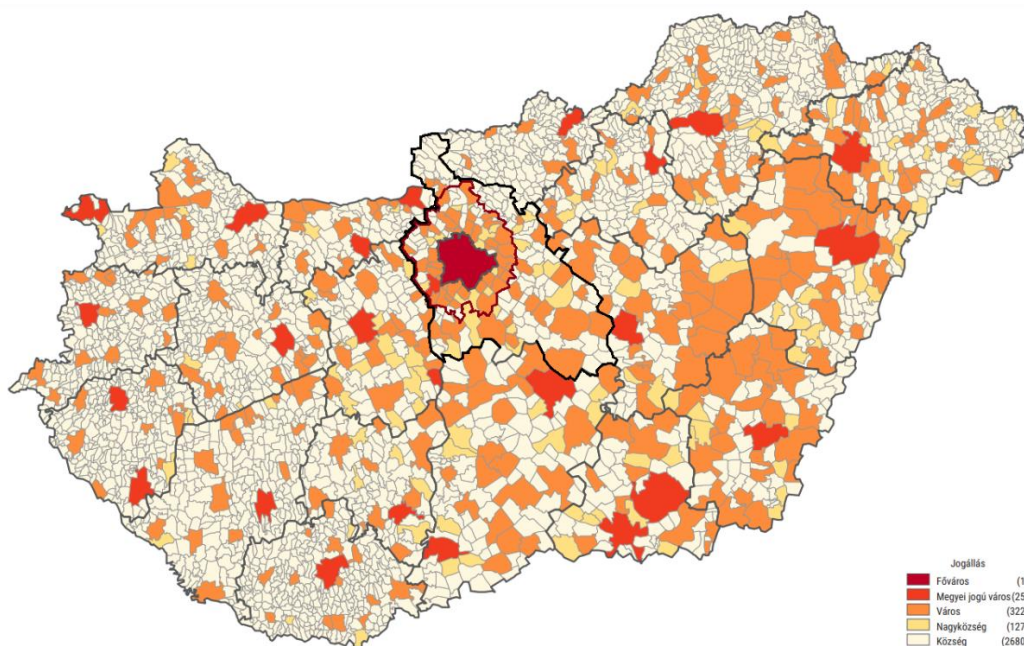
Ugyanakkor az agglomeráció szerkezetét, valamint a tagozódását nemcsak a fővárostól való távolsága határozza meg, hanem a természeti viszonyok, a forgalmi folyások és a helyi társadalmi viszonyok is. Pont ezek miatt szükséges magának az agglomerációnak a fogalmát széleskörűen értelmezni. Napjainkban az agglomerálódás leginkább a fejlődő területek sajátosságát jelenti. Ennek a folyamatnak a során növekszik a város népessége és maga a városségi is, valamint az abszolút koncentrálódás lesz megfigyelhető a népesség és a vállaltok

tekintetében is. A kereskedelmi és az ipari létesítmények a város köré települnek, így a városi gazdaságon túl a területi terjeszkedés is megjelenik. Az agglomeráció fogalma így a népességkoncentráció elve mellett a különböző mechanizmusok, intézményi működések együttesét is jelenti (Laki, 2017).

2.2.1. A Budapesti agglomeráció kialakulásának rövid története

Már a XIX. században elindult az agglomeráció kialakulása. A folyamatot elősegítette az, hogy 1873-ban Pest, Buda és Óbuda egyesült és az így létrejött Nagy-Budapest kiemelkedő szerepet töltött be és tölt be jelenleg is az ország életében. Magának a városnak a kedvező elhelyezkedése, valamint a gazdasági ereje, nagy vonzótényezővé vált az ország állampolgárai számára. Ennek hatására a XX. században a fővárosnak és térségének a népessége jelentősen gyarapodott (KSH, 2014). 1950-ben az immár Nagy-Budapest területe tovább nőtt azáltal, hogy 7 várost és 16 nagyközséget rendeltek hozzá, melyek így a külső kerületének részét képezték. Eme nagyváros létrehozását nem a főváros és agglomerációjának szerves összefonódása motiválta, hanem politikai megfontolások. Tíz évvel később 1960-ban elkészítették Budapest első Általános Rendezési Tervét, melyben rögzítették, hogy a főváros határától 15 km távolságon belül eső 64 települést tekintik Budapest agglomerációs övezetének (Sipos, 2020) (Laki, 2017).

Az első hivatalos lehatárolás, azonban csak 1971-ben készült el. A 1005/1971. (11.26.) számú kormányhatározat kimondta, hogy Budapesttel együtt 45 települést sorolnak a főváros agglomerációjához (Gergely, 2009). A lehatárolás sok vitát okozott, és egyre többen értettek egyet abban, hogy a lehatárolásnál új szempontokat is figyelembe kellene venni. A nyolcvanas évek mind a budapesti agglomeráció fejlődésében, mind a közigazgatás átalakulásában bizonyos fordulatokat hoztak. 1984-ben megszűntek a járások, mellyel egy újabb lépést tettek az önkormányzati rendszer kiépítése felé. 1989-ben elkészült a főváros második Általános Rendezési Terve, melyben már említik az agglomerációs gyűrűt, de még mindig, mint a fővárost kiszolgáló térséget tekintve. A tervet továbbra is arra alapozták, hogy az agglomeráció lakossága Budapesten dolgozik és itt is veszi igénybe a közszolgáltatásokat.

2. ábra: Magyarország településeinek jogállás szerinti lehatárolása.

Forrás: KSH, Területi atlasz – 2022.05.01; saját szerkesztés, 2022

1990-ben az Országgyűlés alkotmánymódosítást követően megalkotta az 1990. évi LXV. és LXIV. helyi önkormányzatokról, valamint a képviselők és polgármesterek választásáról szóló törvényeket. Ezáltal az agglomeráció települései jogilag teljesen egyenrangúvá váltak a fővárossal és annak kerületeivel. A rendszer nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, hamar kiderült, hogy meghagyta a főváros és térségének közigazgatási elszakítottságát. Ezt követően 1997-ben a 89/1997. (V.28.) számú kormányrendelet az agglomeráció területéhez a fővárossal együtt összesen 79 települést sorolt. Ez területileg már azonos a mai lehatárolás 81 településének területével, mely úgy lehetséges, hogy a kijelölt térségben két település kettévált.

A napjainkban is érvényes lehatárolást 2005-ben készítették el, mely meghatározta az agglomeráció kiterjedését. Az így elfogadott és jelenleg is hatályos rendelet értelmében 81 településből áll az agglomeráció, melynek része maga Budapest is. A Területi atlaszban meghatározott települési jogállása szerint a fővároson kívül, 1 megye jogú város, 36 város, 13 nagyközség és 30 község összességéből jön létre (KSH, 2014).

2.2.2. A Budapesti agglomeráció szektorai

Az 1990-es évektől a budapesti agglomeráció lakosságának száma folyamatos emelkedést mutat, melyre két tényező volt igen nagy hatással. Az első a Budapestről kiáramló jómódú

lakosság, a második pedig az ország többi területéről beköltöző népesség. A fővárosból történő kiköltözés esetén azok a települések részesültek előnyben, amelyek a Budapesthez közel helyezkedtek el és jó közlekedéshálózattal rendelkeztek. Az ország más területeiről beköltözőknek e szempont kevésbé volt releváns, hisz Budapest közelsége nem feltétlen jelentette a foglalkoztatásban való aktív szerepvállalást (Laki, 2017).

1. táblázat: A budapesti agglomeráció településeinek jogállása a szektorokban

Szektor	Megye jogú város	Város	Nagyközség	Község	Települések száma
Északi	0	5	2	3	10
Keleti	0	6	3	2	11
Délkeleti	0	6	3	0	9
Déli	1	8	2	4	15
Nyugati	0	5	0	7	12
Észak-nyugati	0	6	3	14	23
Összesen	1	36	13	30	80

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

Jelenleg az agglomerációs övezet hat szektorra tagolódik, melyeket az égtáj szerinti fekvésüknek megfelelően neveztek el. Az északnyugati szektorban található a legtöbb település, a déli szektor a legnépesebb, míg a városi népesség aránya az északi szektorban a legnagyobb. Kezdetben a legnagyobb népszerűségnek az északnyugati és nyugati szektorok örvendtek (a budai oldal), mára az északi és keleti szektor is felzárkózott, sőt néhány település szempontjából meg is előzte azt. A szektorok települései eltérő módon, de gyakran erősen kapcsolódnak a fővároshoz. A közelebbi települések esetében a kapcsolat szorosnak mondható, a napi bejárásnak, ingázásnak köszönhetően, valamint, az intézmények és szolgáltatások igénybevétele miatt.

3. ábra: A Budapesti agglomeráció szektorai

Forrás: Agglomerációs várostérségi tanulmányok, 2017; saját szerkesztés, 2022

Északi szektor

A budapesti agglomeráció északi szektorába tíz település tartozik, melyek közül öt városi, kettő nagyközségi, három pedig községi rangú. A szektor városai közül a legnagyobb népességnövekedést Óbuda érte el 1990 és 2021 között 3 905 főről 8 049 főre nőtt az állandólakosságának száma, ami azt jelenti, hogy kicsivel több mint harminc év alatt megduplázta azt, a maga 106%-os népesség bővülésével. A második helyen Göd áll. Ugyanezen időintervallumban 12 808 főről, 21 998 főre gyarapodott, ezzel 72%-os növekedést mutatott, míg a harmadik helyen a 2016-ig listavezető Dunakeszi, ami 26 313 főről 43 663 főre nőtt, ezzel mintegy 66%-os növekedést ért el. Az agglomeráció összes városa közül egyedül Vác mutat népesség fogyást, de ennek a mértéke is elenyésző mindössze 2%-os. A csökkenés

okait csak találgatni lehet, ugyanakkor a szakemberek részéről állandó kérdést vett fel, hogy Vác miért tekinthető az agglomerációs településnek, a maga több mint 130 éves múltjával, stabil funkcióival és erős városi szerepkörével.

2. táblázat: Az északi szektor állandó lakossága 1990-2021 között

Települések	1990	2021	Növekedés (%)	Várossá nyilvánították
Dunakeszi	26 313	43 663	66	1977
Vác	34 583	33 943	-2	1900 előtt
Göd	12 808	21 998	72	1999
Fót	13 156	21 372	62	2004
Órbottyán	3 905	8 049	106	2013
Sződliget	3 301	4 851	47	
Szód	3 525	3 225	-9	
Csörög *		2 230		
Vácrátót	1 565	2 036	30	
Csomád	727	1 781	145	

Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022

**Csörög 2002.10.20.-án kivált Szód településből*

Keleti szektor

A keleti szektorhoz 11 település tartozik, melyek közül 6 kapott városi rangot. Ezek közül két városa kiemelkedik, Gödöllő és Veresegyház. Gödöllő nagy hangsúlyt fektet a városi önállóságára, így esetenként ez, az agglomerációs szerepvállalása rovására mehet. Érdekes megfigyelni, hogy bár Gödöllőnek kiemelt a térségi szerepe a szektorban, illetve a nevét viselő járásban is, mégis 30 év alatt összesen 13%-os emelkedést mutat az állandó lakossága, mely durván 3500 fős növekedést jelent csupán. Ezzel szemben a térség üdvöskéje Veresegyház, amely minden szempontból kimagaslik közegéből. A települést az ezredforduló előtt egy évvel nyilvánították várossá. Különlegessége nem csak a lakosság irdatlan bővülésében mutatkozik meg (30 év alatt 225%), hanem abban is, hogy az idén 84 éves Pásztor Béla 1965 óta áll a település élén, azaz 57 éve. Ez Magyarország történelmében egyedülálló, és abszolút rekorder vele a polgármester úr.

3. táblázat: A keleti szektor állandó lakossága 1990-2021 között

Települések	1990	2021	Növekedés (%)	Várossá nyilvánították
Gödöllő	28 101	31 640	13	1966
Veregyháza	6 325	20 576	225	1999
Pécel	10 929	17 222	58	1996
Kistarcsa *		13 660		2005
Isaszeg	8 922	11 779	32	2008
Kerepes *		11 023		2013
Csömör	5 250	10 260	95	
Erdőkertés	3 776	9 503	152	
Mogyoród	3 287	7 721	135	
Szada	2 211	6 123	177	
Nagytarcsa	2 406	5 960	148	

Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés, 2022

*1994.12.11.-én Kerepestarcsa kettévált Kerepesre és Kistarcsára

Délkeleti szektor

Ez a szektor a társadalmi státuszát illetően szegényebb a többi térséghez képest. A települések számát illetően ez a legkisebb, noha kiterjedésében nem marad el a másik öttől. Összesen kilenc település tartozik hozzá, melyből 6 városi rangú. Gyál kivételével a többi város az ezredforduló elején emelkedett rangjára. Ezen települések a mai napig erősen kötődnek a fővároshoz, olyannyira, hogy Vecsés és Gyál belterülete össze is épült a fővárosával. Az állandó népesség változása szempontjából a szektor három kiemelkedő települése Gyömrő, Maglód és Gyál.

4. táblázat: A délkeleti szektor állandó lakossága 1990-2021 között

Települések	1990	2021	Növekedés (%)	Várossá nyilvánították
Gyál	17 486	24 966	43	1997
Vecsés	18 572	21 615	16	2001
Gyömrő	11 778	20 069	70	2001
Üllő	9 318	12 830	38	2005
Maglód	7 711	12 776	66	2007
Ócsa	8 155	10 009	23	2007
Alsónémedi	4 599	5 625	22	
Ecser	3 155	4 234	34	
Felsőpakony	2 279	3 931	72	

Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022

Déli szektor

A budapesti agglomeráció déli szektora, már a rendszerváltás óta kedvelt terület a fővárosból kiáramlók szemében. Itt megtalálhatták számításukat a szerényebb jövedelemmel rendelkezők is. Elsődlegesen a kisebb, de a fővároshoz közel eső településeken, mint Diósd vagy Halásztelek. Diósd állandó lakosságának a növekedése a legfeltűnőbb. A település 3 523 főről 11 424 főre bővült, és ezzel 224%-os növekedést ért el. A következő város a sorban Szigetszentmiklós 102%-os, majd Halásztelek 100%-os növekedéssel. Vagyis mindhárom település 30 év alatt megduplázta az eredeti lakosságát. Ki kell még emelni továbbá Érdet, amely amellet, hogy az agglomeráció egyetlen megye jogú városa, 2001 és 2011 között második helyen szerepelt a fővárosból kitelepülők által választott agglomerációs települések listáján. Bár első ránézésre az 55%-os lakosságnövekedése nem tűnik kiemelkedőnek a térségben, mégis, ha egy kicsit utána számolunk kiderül, hogy 28 450 fővel bővült a település népességszáma, ami olyan mintha Veresegyház és Szada teljes lakosságát hozzáadtuk volna.

5. táblázat: A déli szektor állandó lakossága 1990-2021 között

Települések	1990	2021	Növekedés (%)	Várossá nyilvánították
Érd	46 416	71 866	55	1978
Szigetszentmiklós	20 058	40 560	102	1986
Dunaharaszti	15 719	23 968	52	2000
Szigethalom	9 730	18 913	94	2004
Százhalombatta	15 530	18 389	18	1970
Halásztelek	6 019	12 016	100	2008
Diósd	3 523	11 424	224	2013
Tököl	6 334	10 762	70	2001
Tárnok	5 816	10 653	83	
Dunavarsány	5 052	8 848	75	2004
Taksony	5 268	6 814	29	
Délegyháza	1 758	5 934	238	
Sóskút	2 459	3 734	52	
Majosháza	983	1 772	80	
Pusztazámor	731	1 249	71	

Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés, 2022

Nyugati szektor

A fővárosi agglomeráció nyugati szektora a magasabb jövedelemmel rendelkező lakosok életteréül szolgáló területi egység. Jelenleg ezen települések a legnépszerűbbek kiköltözés szempontjából, valamint kiemelten innovatívak is, ezek közül is Budaörsöt szoktuk kiemelni, mint okos várost. A szektor összes települése folyamatos lakosságszám emelkedést mutat. Ezen kívül elmondható, hogy gyakorlatilag összenőtek a fővárossal a települések, és szoros az infrastrukturális kapcsolatuk. Budaörs a 4. legkedveltebb kiköltözési célpont, viszont inkább a jól szituált, magasabb státuszú lakosság települ ide ki. Városok tekintetében 1990 és 2021 között megduplázta lakosságát Biatorbágy, míg Törökbálint, Zsámbék és Budaörs növekedése 53-58% közötti változást mutatott. A szektor 12 települése közül öt rendelkezik városi ranggal.

6. táblázat: A nyugati szektor állandó lakosságának változása 1990-2021 között

Települések	1990	2021	Növekedés (%)	Várossá nyilvánították
Budaörs	19 363	29 705	53	1986
Budakeszi	11 538	15 690	36	2000
Biatorbágy	7 204	14 745	105	2007
Törökbálint	9 226	14 621	58	2007
Páty	4 146	8 361	102	
Zsámbék	3 747	5 898	57	2009
Telki	630	4 575	526	
Herceghalom	1 110	2 827	155	
Budajenő	807	2 310	186	
Perbál	1 928	2 166	12	
Tinnye	1 122	1 880	68	
Tök	1 165	1 458	25	

Forrás: TeIR. KSH, saját szerkesztés, 2022

Északnyugati szektor

Az északnyugati szektor a leggazdagabb települések szempontjából. 23 településből áll, melyből hat város, tizenhét pedig község. Itt található az agglomeráció legkisebb, ám igen gazdag történelmi múltú városa, Visegrád. A szektor városait nézve Piliscsaba 70%-kal, közel 3 600 fővel, Budakalász 62%-kal, kicsivel több mint 4 600 fővel, míg Pomáz 51%-kal 6 300 fővel növekedett 30 év alatt. A területi egység legnagyobb városa Szentendre, mely 49%-kal hozzávetőlegesen 9 400 fővel gyarapodott 30 év alatt.

7. táblázat: Az északnyugati szektor állandó lakossága 1990-2021 között

Települések	1990	2021	Növekedés (%)	Várossá nyilvánították
Szentendre	19 277	28 660	49	1900-as években
Pomáz	12 278	18 584	51	2000
Pilisvörösvár	11 621	14 699	26	1997
Budakalász	7 494	12 167	62	2009
Solymár	6 189	11 511	86	
Nagykovácsi **	3 288	8 981	173	
Piliscsaba *	5 132	8 704	70	2013
Üröm	3 431	8 497	148	
Tahitótfalu	3 471	6 279	81	
Pilisszentiván	3 478	4 462	28	
Pilisborosjenő	2 283	4 272	87	
Leányfalu	1 419	4 112	190	
Csobánka	1 910	3 653	91	
Dunabogdány	2 696	3 354	24	
Szigetmonostor	1 200	2 995	150	
Pócsmegyer	723	2 812	289	
Pilisszántó	1 878	2 643	41	
Pilisszentkereszt	1 896	2 196	16	
Pilisjászfalu *		1 924	-	
Visegrád	1 587	1 778	12	2000
Pilisszentlászló	803	1 322	65	
Remeteszőlős **		1 107	-	
Kisoroszi	580	1 011	74	

Forrás: TeIR, KSH, saját szerkesztés 2022

*Pilisjászfalu: Piliscsaba településből kivált: 1994.12.11.

**Nagykovácsi: Kivált belőle Remeteszőlős: 2002.10.20.

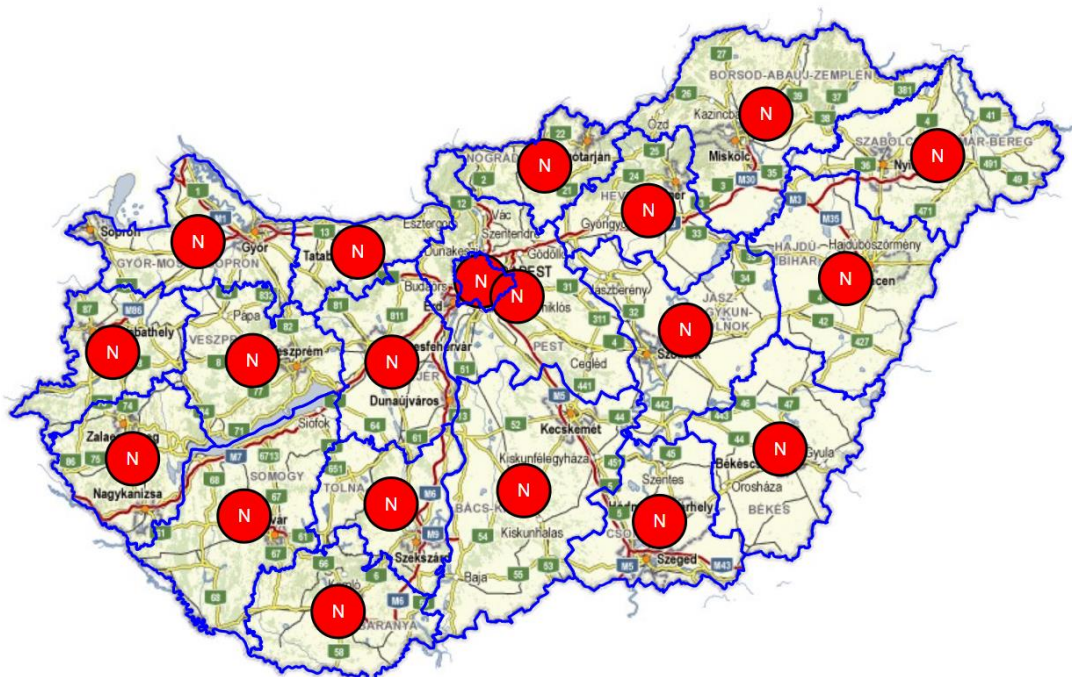
Összegzés

A szektorok teljes lakosságát nézve jelenleg a déli szektor a legnépesebb, 245 131 fő lakja, majdnem annyian mint a teljes Győri agglomerációt. A KSH adatai alapján mindössze 66 fővel van több lakosa az utóbbinak. A sorban az északnyugati szektor követi 152 075 polgárral, majd a keleti 145 220 fővel. Ettől nem sokkal van lemaradva az északi szektor lakónépessége, mely 141 823 fő. A sort a délkeleti és a nyugati szektorok zárják. Előbbinek 115 346 lakója volt 2021-ben, még utóbbinak 103 301.

2.3. TERÜLET- ÉS TELEPÜLÉS RENDEZÉSI TERVEK

Egy település, egy térség, egy megye vagy egy ország szakszerű és megfelelően átgondolt területfelhasználásához, területfejlesztéséhez, és annak a környezettel való összehangolásához, jogszabályi keretek között megfogalmazott, szigorúan meghatározott rendezési tervekre van szükség. Ilyen rendezési terv a területrendezési terv, valamint a településrendezési terv.

A területrendezési tervdokumentumokkal három féle bontásban van lehetőségünk ismerkedni. Van országos-, kiemelt térségi- és megyei, azaz adott térségekre kiterjedő dokumentumok. Ezek rögzítik a fejlesztések környezethez való alkalmazkodását, a környezeti értékek védelmét és a terület hosszú távon megfelelő szerkezetét. A TETA, azaz az Országos fejlesztési tervezést támogató információs rendszere, amelyet a TeIR részeként ismerhetünk, lehetőséget nyújt, hogy a területrendezési tervdokumentumok elérhetőek legyenek országos szinttől egészen a települések szintjéig. A következő ábrán a TETA térképes keresőjének a felülete látható.

4. ábra: A TETA online térképes keresőjének képe

Forrás: TETA honlapja, 2022

Magyarországon a településrendezés, a helyi önkormányzat közszolgáltatás jellegű feladatai közé tartozik. Az ezzel kapcsolatos döntéseket a képviselőtestületek hozzák meg. Ennek a tevékenységnek eredményeképpen dől el, hogy az adott település, milyen irányban formálódik, fejlődik a jövőben. Milyen lesz az épített környezete, az infrastrukturális ellátottsága, vagy éppen a természeti környezettel való kapcsolata. A településrendezési tervek

hosszú távra, akár évtizedekre előre meghatározhatják a település egyes lehatárolásainak vagy akár egész területének használatát, hasznosítását. Ugyanígy megjelölheti a fejlesztések fizikai kereteit vagy befolyásolhatja a települések működtetését. Fontos tehát, hogy eme folyamatot körültekintően készítsék elő, megalapozott a közösséget szolgáló döntések mentén. Ezért kiemelt, hogy a helyi közösségek tagjai, de mindenekelőtt a vezetők, a döntéshozók, a képviselők ismerjék céljait, feladatát és szabályait (Hamar, 2015).

Összefoglalva tehát a településrendezési terv hatálya egy adott településre terjed ki, tartalmazza a település közigazgatási határán belüli fejlesztéseit, és ezen lehatárolások felhasználásának optimális lehetőségeit. Mindezt a helyi értékek megóvásának és érvényesítésének érdekében. Továbbá az adott település védelmére, fejlesztésére, megfelelő működésének fenntartására és a település erőforrásainak megőrzésére törekszik.

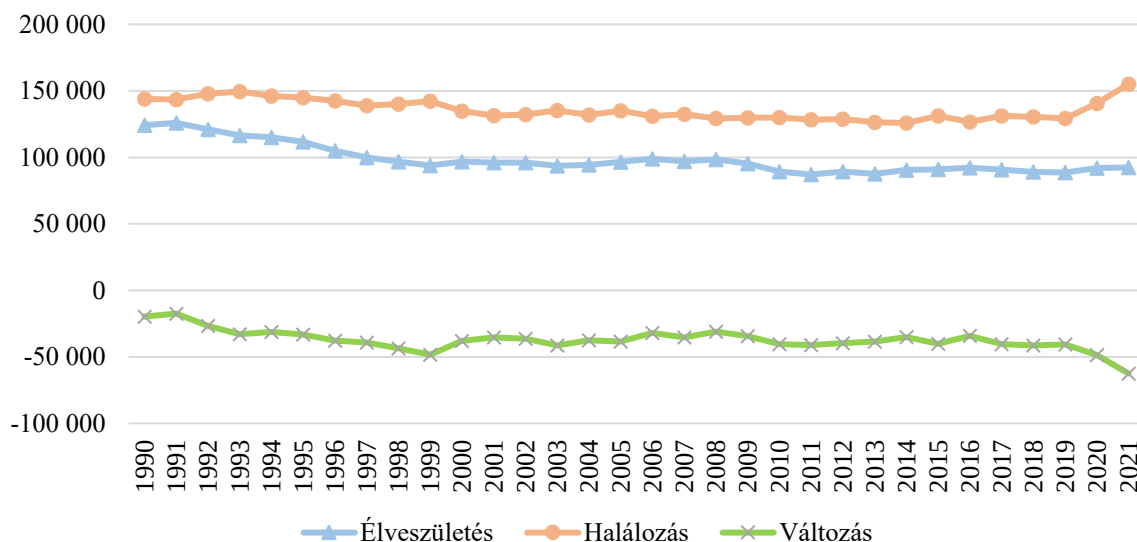
A településrendezési terv három részből tevődik össze, melyek az alábbiak: településszerkezeti terv, szabályozási terv és a helyi építési szabályzat. Tartalma kiterjed az közúthálózatra, a közművesítésre, a lakóterületek szabályozására, az intézményi-ellátottságra, zöldterületek szabályozására, illetve a jelentősebb problémát okozó természeti jelenségek elleni védekezésre is, mint például az árvíz, a belvíz, az erózió vagy a csúszásveszély.

A településrendezési tervek nem csupán az adott település fejlődését szolgálják, készítésüknél figyelembe kell venni a magasabb szinten meghatározott szabályozásokat is, melyek az adott kistérségre, megyére, régióra, országrészre vagy a teljes országra vonatkoznak (Területfejlesztésért és építésügyért felelős szakállamtitkárság, 2009). A rendezési tervek készítése során figyelembe kell venni számos törvényt és jogszabályt is, melyek minden településre egyetemlegesen vonatkoznak. Azonban, ha egy adott település önkormányzata olyan fejlesztést kíván végrehajtani, melyet a törvényi előírás nem engedélyez, lehetősége van érvényesíteni saját akaratát, érdekeit, és kérelmezheti a törvény módosítását. A településrendezési terveket egyik település önkormányzatának sem kötelező elkészítenie, ez az adott vezetőség döntése, hogy csinál-e ilyet, és ha igen, milyen időközönként. A rendezési terveket általában 10 évre vonatkozóan készítik el.

3. ÖRBOTYÁN TERÜLETI JELENTŐSÉGE

3.1. MAGYARORSZÁG LAKOSSÁGA

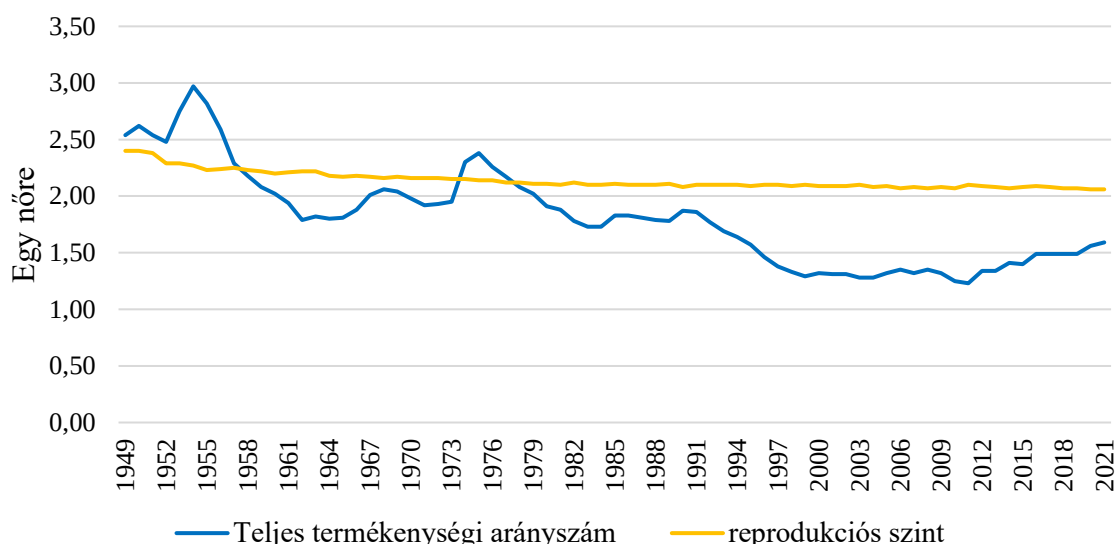
2021-ben Magyarország lakossága 9,73 millió fő volt. A KSH adatai egyértelműen kimutatják, hogy 1981 óta alacsonyabb a születési ráta az országban, mint az elhalálozásé, ezért is mutat csökkenő tendenciát hazánk lakosságának a száma. Ez érzékelteti a következő ábra is, melyen a zöld vonal jelöli a két érték közötti különbséget. Erről egyértelműen leolvasható, hogy 1990 óta nem volt egyetlen olyan év se, hogy a születések száma meghaladta volna a halálozásét. Azt is érdekes megfigyelni, hogy még az első 2 évben 20 ezer fő alatt volt az éves fogyás, úgy 1992-től egészen 2020-ig már 20-50 ezer fő között, aztán 2021-ben már ezt a határt is durván átléptük 62 514 fővel lettünk kevesebben.

5. ábra: Magyarország népesedése 1990-2021

Forrás: KSH; saját szerkesztés, 2022

Általánosságban elmondható, hogy Európa szerte ismert és tapasztalható ez a probléma, de a hazai termékenységi ráta sajnos évek óta messze elmarad a reprodukciós szinttől. A második világháborút követően Európában hazánkban csökkent először a reprodukciós szint alá a termékenység. 1960-as évek elején hazánkban 1,79 volt a teljes termékenységi arányszám (TFR), míg az európai országok átlaga 2,20 fölött volt. 2010-re eljutottunk oda, hogy ez az arány 1,2 környékére csökkent. A kormány, hogy a fogyást mérsékelje különböző intézkedéseket vezetett be. Ezen eszközök mentén 2021-re 1,6-ra nőtt a TFR, noha ez még mindig 0,4-gyel marad el a 2,1-es reprodukcióhoz szükséges szinttől.

**6. ábra: A teljes termékenységi arányszám és a reprodukcióhoz szükséges szint
1949-2021**

Forrás: KSH; saját szerkesztés, 2022

Ezt mutatja be a 6. ábra is 1949-2021 között. Jól látható, hogy 1957-ben fordult meg a tendencia, azt megelőzően a születési szám, hol jobban, hol kevésbé, de mindig magasabb volt, mint a reprodukcióhoz szükséges szint. Mindez azt jelenti, hogy az elmúlt hatvan évben négy év kivételével a termékenység mindvégig elmaradt a népesség utánpótlását biztosító átlagos gyermekszámtól. Részben ennek volt a következménye, hogy 1981-től csökkenni kezdett a népesség lélekszáma. A másik ráható tényező, pedig a nők kitolódó életkora az első gyermekvállalásig. Még az 1990-es évek környékén 23 év körül születték meg a nők első gyermeküket, addig ez a szám 2021-re a 29. életév betöltése felé közelít. Tehát elmondható, hogy a termékenység visszaesése és a gyermekvállalás életkorának kitolódása párhuzamosan zajlott, tehát okkal feltételezhetjük, hogy ezek egymással ok-okozati összefüggésben állnak. Ami még komplexebbé teszi a képet, hogy az egy családra jutó gyermekek száma is csökkent az elmúlt 30 évben. 1990-ben, száz 30 éves korú nőre 167 született gyermek jutott, még 2021-ben ez a szám csupán 75, azaz a 40%-a. És bár elmondható, hogy a gyermekvállalás életkora a nőknél kitolódott, sajnos ezzel együtt jár az is, hogy a 44 éves korban vagy ezen életkor felett bekövetkezett fogamzásoknál már 50%-os vagy e fölötti az esélye annak, hogy a fogamzás kimenetele magzati halálozással végződik majd.

3.2. A BUDAPESTI AGGLOMERÁCIÓRA NÉPESSÉGÉNEK VÁLTOZÁSA

Budapesti agglomeráció alatt a fővárost és a körülötte kialakult településgyűrűt értjük, ahová hivatalosan 80 települést sorolunk (81 a fővárossal együtt). A településgyűrű településeiben egy valami biztosan közös, mindegyikük Pest megyéhez tartozik. Pest megye közigazgatási határán belül összesen 187 település helyezkedik el.

Magyarország lakossága 2022-ben 9 689 010 fő, azaz majdnem 9,7 millió. A budapesti agglomerációban, a fővárossal együtt 2010 elején 2,5 millió ember élt, az ország népességének hozzávetőlegesen a negyede. Ha ezt ketté bontjuk magára a fővárosra és a többi agglomerációs településre, akkor elmondható, hogy Budapesten 1,7 millióan, még az agglomerációban 800 ezren laktak 2010-ben. Ez 2021-re némileg változott. A budapesti agglomeráció teljes lakossága 2,6 millió főre bővült, ebből Budapest népessége 1 706 851 fő, míg az agglomerációs 80 településen 903 ezren laknak. Az adatok a TeIR rendszerén keresztül a KSH-tól származnak, annak is a lakónépességét véve alapul.

Érdekes megfigyelni, hogy az állandó és a lakó népesség milyen eltérést mutat. Ez abból következik, hogy az állandó népesség azokat a magyarországi lakosokat jelenti, akik az adott településre állandó bejelentett lakcímmel rendelkeznek, míg a lakónépesség azokat, akik életvitelszerűen ott élnek, de nem feltétlenül arra a településre szól az állandó lakcímük. Például albérlők vagy az egyetemista hallgatók. Ezt az eltérést szemlélteti a 8. táblázat utolsó két sora.

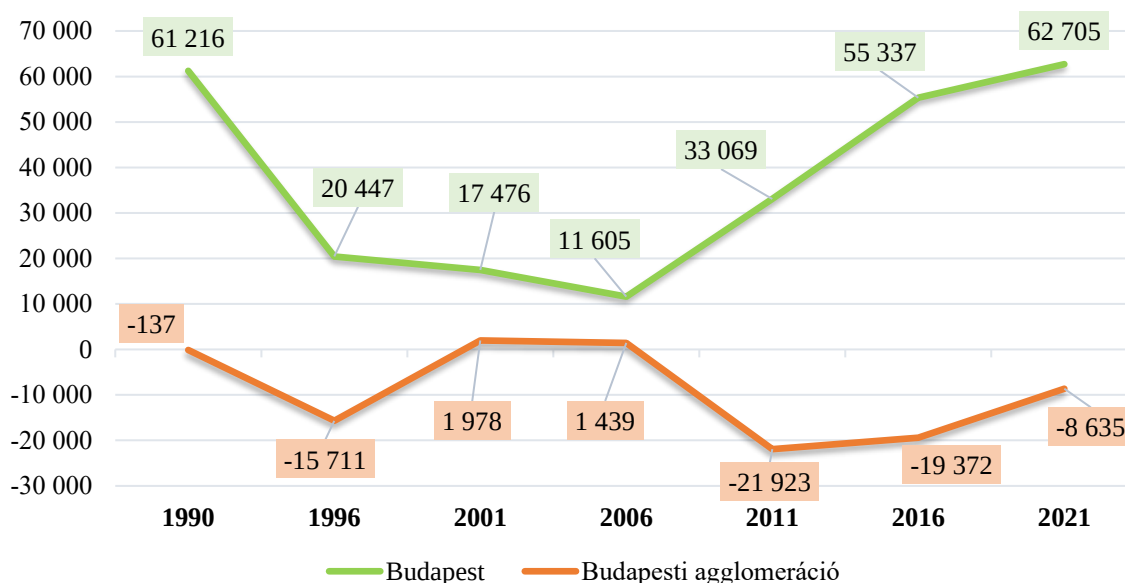
8. táblázat: A budapesti agglomeráció népességének változása 1990-2021 között

		1990	2001	2011	2021
Állandó népesség	Budapest	1 956 819	1 722 093	1 694 426	1 644 146
	Budapesti agglomeráció	554 159	675 990	821 323	911 531
Lakó népesség	Budapest	2 018 035	1 739 569	1 727 495	1 706 851
	Budapesti agglomeráció	554 022	677 968	799 400	902 896
Eltérés (LN-ÁN)	Budapest	61 216	17 476	33 069	62 705
	Budapesti agglomeráció	-137	1 978	-21 923	-8 635

Forrás: TeIR, KSH, népesség adatok, saját szerkesztés, 2022

Elmondható általánosságban, hogy Budapest lakónépessége mindig több, mint ahányan be vannak a településre jelentve. A differencia 17-63 ezer fő között mozog, az elmúlt 30 évben. Ami még érdekesség, hogy ez a változás egy U alakú görbét ír le, hiszen 1990-ben 61,2 ezer fő volt az eltérés, ami 2006-ig folyamatosan csökkent, és visszaesett egészen 11,6 ezer főre, majd újra növekedni kezdett ez a különbség és 2021-re visszatért 62,7 ezer főre. Ezzel szemben az

agglomerációra inkább az jellemző, hogy többen vannak bejelentve, mint ahányan valóban az adott településen laknak. Erre jó példa a fiatal pályakezdő gyermek, aki még otthonra van bejelentve, de felköltözött a fővárosba, hogy elkezdhesse a saját életét.

7. ábra: Budapest és a körülötte lévő agglomerációs települések állandó és lakó népessége közötti különbség.

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

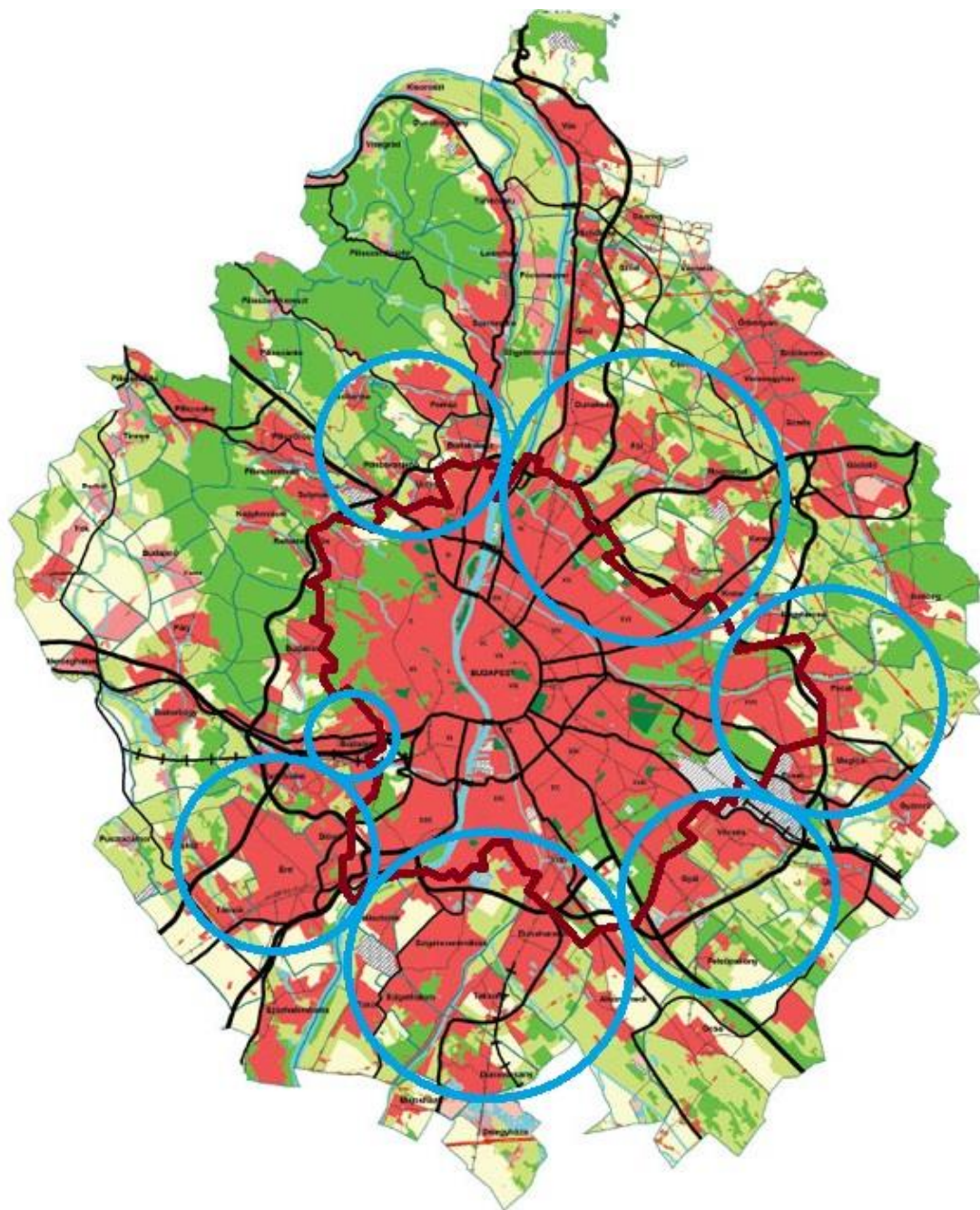
A hipotéziseim között szerepelt, hogy az által nő a budapesti agglomeráció településeinek lakossága, hogy a fővárosból költöznek ki az emberek. Ez a feltételezésem a fenti táblázat alapján egyértelműen igazolható, mivel 1990 óta Budapest lakossága 16%-kal csökkent, míg a körülötte fekvő agglomerációs települések lakossága összesen 64%-kal nőtt. Szerettem volna megnézni mely települések a legnépszerűbbek kiköltözés szempontjából. Erre két módszert alkalmaztam. Az első táblázat alapján az 1990-es állapothoz képest százalékosan néztem meg a változást, még a második táblázatban a sorrendet a népességszámának bővülése alapján határoztam meg.

9. táblázat: Az agglomeráció tíz leggyorsabban növekvő települése

Állandónépesség %			Állandónépesség fő		
1	Telki	626	1	Érd	25 450
2	Pócsmegyer	289	2	Szigetszentmiklós	20 502
3	Délegyháza	238	3	Dunakeszi	17 350
4	Veresegyház	225	4	Veresegyház	14 251
5	Diósd	224	5	Budaörs	10 342
6	Leányfalu	190	6	Szentendre	9 383
7	Budajenő	186	7	Göd	9 190
8	Szada	177	8	Szigethalom	9 183
9	Nagykovácsi	173	9	Gyömrő	8 291
10	Herceghalom	155	10	Dunaharaszti	8 249

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

Az Budapesti agglomerációt, nem csak úgy tudjuk két felé osztani, hogy külön választjuk a fővárost és a körülötte elterülő agglomerációt, hanem agglomerálódás szempontjából megkülönböztethetünk egy belső és egy külső gyűrűt is. Az agglomeráció pesti oldalán kiépült duális struktúrájában könnyen észrevehetjük mely települések tartoznak az agglomeráció belső gyűrűjéhez, ugyanis ezen települések többnyire összeépültek a főváros peremterületeivel. Elmondható róluk továbbá, hogy a településszerkezetük sokban hasonlít a fővároséhoz. Többnyire sűrűn beépítettek, kevés zöldfelülettel, magas népsűrűséggel, jól kiépített infrastruktúrával, a fővároshoz kapcsolódó közlekedésihálózattal. Ilyen települések Dunakeszi, Fót, és Kistarcsa de van, aki ide sorolja Mogyoródot és Kerepest is. Ha egy kicsit messzebb megyünk ezen településektől, akkor megfigyelhetjük, hogy 10-20 kilométerrel arrébb húzódik az úgy nevezett külső gyűrű. Ezen települések népsűrűsége már alacsonyabb, jobbra önállóan fejlődtek. Észrevehető továbbá, hogy a települések határai tágabbak és jóval több a zöldfelület is. Ezen települések robbanásszerű népességnövekedése csak a 2000-es évek után kezdődött meg. Ilyen települések Erdőkertes, Szada, Órbottyán, Veresegyház és Vácrátót. Ezt mutatja be a következő ábra is, mely alapjául a 2005. évi LXIV. törvény, vagyis a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervének a térségégi szerkezeti terve szolgált. Erre szerkesztettem rá Budapest közigazgatási határát (bordó vastag vonal), illetve kézzel jelöltem azon agglomerációs település részeket, melyek belterülete össze épült a fővároséval. Ezek a részek képezik az agglomeráció belső gyűrűjét, erre azonban pontos lehatárolás még nem született.

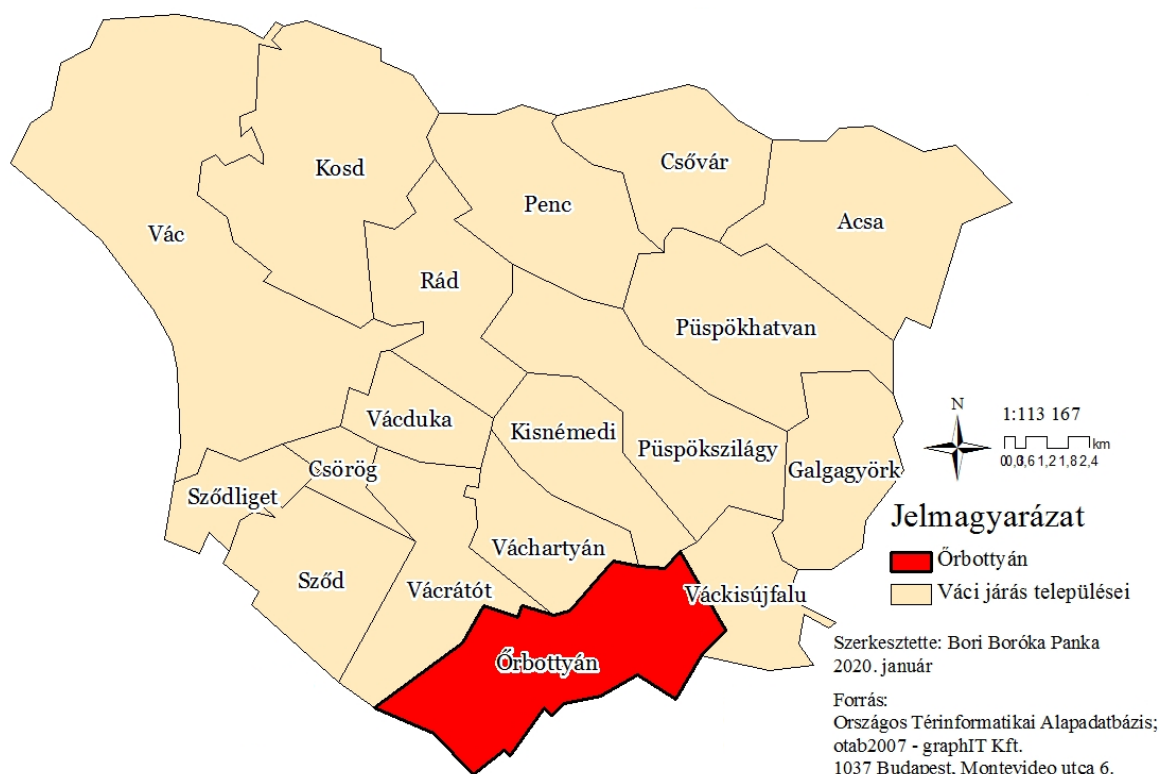
8. ábra: Budapesti agglomeráció belső gyűrűje

Forrás: a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv, Térségi szerkezeti terv, saját szerkesztés, 2022

3.3. ŐRBOTTYÁN BEMUTATÁSA

3.3.1. Földrajzi elhelyezkedése

Őrbottyán Pest megye 18 járásának az egyikében, a Váci járásban található, annak is a legdélebbben fekvő települése. A budapesti agglomeráció külső övezetében, a fővárostól mintegy 30 kilométerre az agglomeráció északi szektorában helyezkedik el, a Nyugati-Cserháthoz tartozó Gödöllői-dombság vonulatában. Két kiemelt térségi jelentőséggel bíró nagy város, Gödöllő és Vác között, egy az előző évezredben még működő, és egy napjainkban is aktívan használt vasútvonal mentén találjuk meg a csendes, kertvárosias jellegű települést.

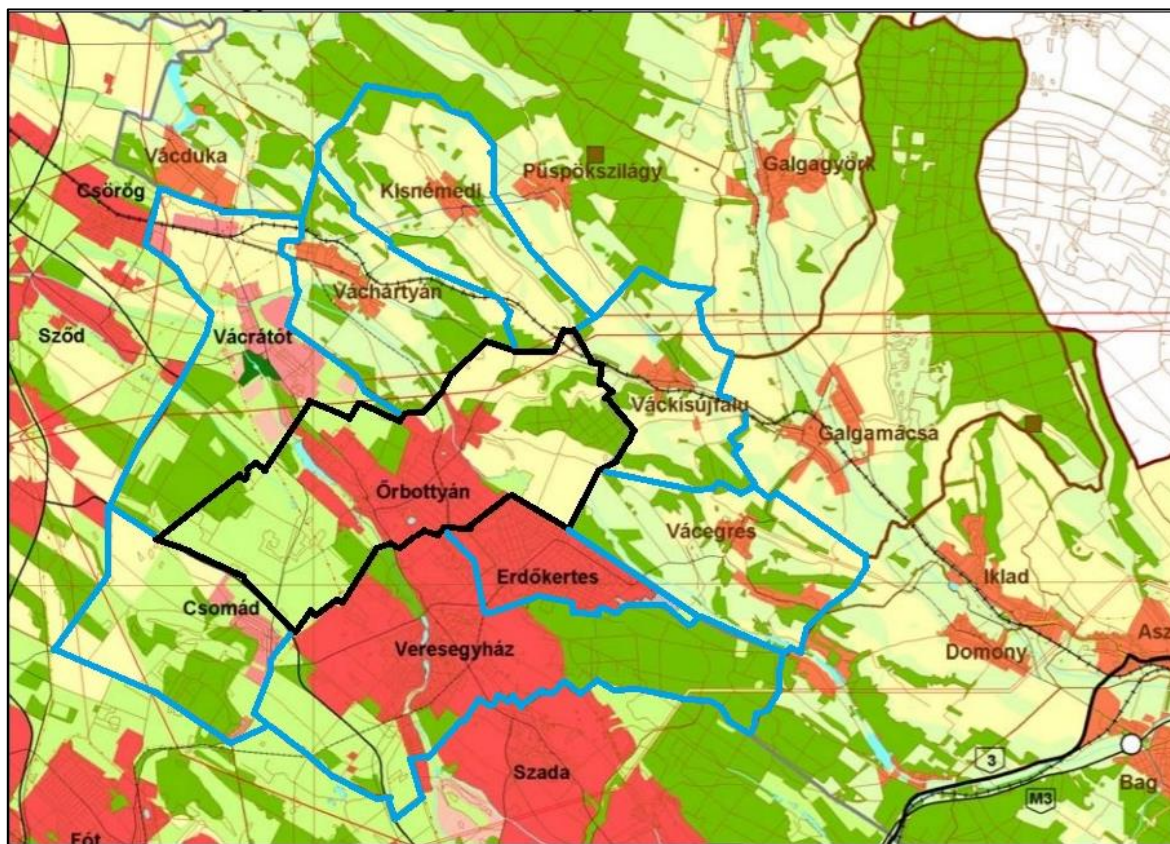

9. ábra: Őrbottyán elhelyezkedése a Váci járásban

saját szerkesztés, 2020

A közvetlenül határos szomszédjai az órajárásával megegyezően haladva észak felől Váchartyán és Kisnémedi, északkelet felől Váckisújfalu, kelet felől Vácegres, délkelet felől Erdőkertes, dél felől Veresegyház, délnyugat felől Csomád és északnyugat felől pedig Váchrátót. Ahogy feljebb már utaltam rá a térségben a települések egymást érik, ezt mi sem szemlélteti jobban, mint az 10. ábrán is látható térkép, melyről tökéletesen leolvasható, hogy Veresegyház, Erdőkertes és Őrbottyán belterületének egy része egybeépült, olyannyira, hogy ezen a

területeken a határt csupán az utca két oldala jelenti. Ugyanakkor Vácrátót belterületét is csupán néhány száz méter választja el Órbottyanétól (Órbottyan Város Önkormányzata, 2014).

10. ábra: Órbottyan és a szomszédos települések elhelyezkedése.

Forrás: Pest megye szerkezeti terve, saját szerkesztés, 2022

3.3.2. Órbottyan településföldrajzi környezete

Órbottyan egyedi, jól körül határolható településföldrajzi helyzetben fekszik. Mind a hivatalos, mind a térszerkezeti besorolások alapján része a Budapest körül kialakult agglomeráció külső gyűrűjének. Azon belül is az északi szektorában helyezkedik el.

Ahogy az előző fejezet végén már előre vetítettem akárcsak a környező települések Órbottyan is abba az övezetbe tartozik, ahol a települések a 2000-es évek elejéig a szuburbanizáció által csak mérsékelten voltak érintettek, jobbra önállóan fejlődtek. Ebben az övezetben az alacsony népsűrűség, a tág telekhatárok és a hosszan elnyúló zöldfelületek egy lazább beépítés karaktert eredményeztek. Ugyanitt elmondhatjuk, hogy a térség számos elemében táplálkozik a hagyományos, agrár- jellegű múltjából. Az újonnan épült település részek pedig a kedvezőbb térarányok miatt a kertvárosias jellegnek fellelnek meg.

A térség mikrostruktúráit egy természetföldrajzi eredetű tengely határozza meg. A Szód-rákos patak völgyében egymást követik a települések. Ilyen szoros összefonódás

figyelhető meg Veresegyház, Órbottyán és Vácrátót között. Órbottyán ennek a tengelynek nagyjából a felezőpontján helyezkedik el, de térszerkezeti pozícióját nehezíti szoros morfológiai és funkcionális síkon egyaránt jelentkező kapcsolata Veresegyházzal.

Ugyancsak ezen tengelynek van egy közlekedési vonatkozása is, hisz ennek mentén húzódik a 2104-es számú forgalmi út, mely Gödöllőt Szadán keresztül összeköti a már fent említett három településsel. Ugyanez az út szolgál az elővárosi forgalom elvezetésére az M3-as autópálya felé. Összeségében elmondható, hogy ez a tengely, és a mentén végig futó forgalmi út az agglomeráció keleti szektorának a két legerősebb szekunder központját Gödöllőt és Vácot köti össze (Órbottyán Város Önkormányzata, 2014, 10-13.p.).

3.3.3. Órbottyán közigazgatási elhelyezkedése és lehetséges térségi szerepe

Mint azt már egy bejegyzéssel feljebb említettem Órbottyán térszerkezeti pozícióját nagyban befolyásolja szoros kapcsolata az egykori kistérségi székhellyel, Veresegyházzal. A közel 30 000 főt magába foglaló településcsoport jelentős lokális vonzást gyakorol a környező településekre. Így elmondható, hogy Veresegyház és az ő térségében lévő települések között a funkcionális kapcsolatokban területi munkamegosztás fedezhető fel mind az egészségügyben, mind a gyermekvédelemben, a családsegítésben, de az oktatásban és a közigazgatásban is (Órbottyán Város Önkormányzata, 2014, 13-17 p.).

A közigazgatás korszerűsítését követően Órbottyán nem csak járást váltott, de az agglomeráció keleti szektorából az északi szektorába került átsorolásra. Ezt a szektort jelenleg 10 település alkotja 5 város (Dunakeszi, Fót, Göd, Órbottyán és Vác) valamint 5 község (Csomád, Csörög, Sződ, Sződliget, Vácrátót). A szektor lakossága 500 fő/négyzetkilométer, és a népesség döntő többsége a Duna-parton, az Újpest-Vác tengely mentén koncentrálódik (KSH, 2007).

A járási rendszer bevezetését követően Órbottyán a Veresegyházi kistérségből átsorolódott a Váci járás települései közé, ám térségi kapcsolata nem szűnt meg Veresegyházzal, sőt napjainkig folyamatosan csak erősödik. Mivel a település két járás határára került hiába tartozik hivatalosan a Váci járáshoz, a lakosság nagy része a hivatalos ügyeit Veresegyházon, még az itt igénybe nem vehető szolgáltatásokat fele-fele arányban Vácon vagy Gödöllőn veszi igénybe. A Váci járás részét 18 település képezi, a mintegy 70 000 fős lakosságával. Ez Pest megye járásai között semmilyen szinten sem kiemelkedő szám, így a kisebbek közé soroljuk. Mivel a járás székhely elhelyezkedése kifejezetten periférikus a maga téregységében, így Órbottyánra a járás másik városi rangú településére fontos térszervezési

funkciók hárulhatnak a későbbiekben, hiszen Vácnak földrajzilag pont az ellenpontja. Fontosnak tartom még megemlíteni, hogy Órbottyánt eredetileg a Gödöllői járáshoz akarták besorolni, kifejezetten Órbottyán Város Önkormányzata kérvényezte, hogy a Váci járás részese lehessen.

11. ábra: A budapesti agglomeráció szektorok szerinti szétosztása

Forrás: KSH, 2007

Órbottyán szerepköre pontosan meghatározható. Ez egy klasszikus szuburbán település, mely 1970-ben jött létre két település egyesülésével, melyek azelőtt mezőgazdasági funkciókat láttak el. Valamikor a 20. század utolsó harmadában érte el az agglomerálódás hulláma. Ekkor indult meg a település fejlődése. Drasztikus ütemben kezdett növekedni a népessége, elindult a település városiasodása és elkezdtek kialakulni az egyéb funkciók a községben. 2013-ban elnyerte a városi rangot.

3.3.4. A település kialakulása

A ma ismert és szeretett Órbottyán 1970. július 1-jén jött létre Órszentmiklós és Vácbotyán egyesülésével. Órszentmiklóst először 1344-ben említették írott forrásokban. Vácbotyánt pár évvel hamarabb 1332-1337 között. Mindkét középkori falura jellemző, hogy a török hódoltság ideje alatt elnéptelenedett, majd a 17-18. század fordulóján, a felvidéki szlovákok építették újjá őket.

1895-ben Vácbotyán még kisközség, Órszentmiklós pedig már nagyközség volt előbbi ezutóbbi alá volt beosztva. A két mezőgazdasági jellegű település életére igen nagy hatással volt az ország első villamosított vasútvonalának megépülése. Ez nem más, mint a 71-es szakaszjelű Budapest-Veresegyház-Vác helyi érdekű vasúti nyomvonal, melyet 1911-ben adtak át. A településeken az 1920-as években a parcellázások nyomán megindult a szuburbanizáció. Legnagyobb számban a Budapesten dolgozó gyári munkások, valamint a tisztviselők leltek új otthonra. Őket többnyire a két falu közös vasútállomása közelében telepítették le. Bár ennek köszönhetően megindult a fejlődés, sokáig elmondható volt, hogy a betelepülők kisebbségben voltak a falusiakkal szemben, így a település fő profilja nem változott, továbbra is mezőgazdasági szerepkörén volt a hangsúly, melynek hatására a korszerű infrastruktúra kiépülése, fejlesztése sokadlagos gondolat volt csupán. Ez egészen a 20. század utolsó harmadáig jellemző volt. 1949-ben a lakosság döntő része még a mezőgazdaságban dolgozott.

A II. világháború, mint sok település életében, itt is változásokat hozott. Újabb területeket parcelláztak fel, melynek köszönhetően a fejlődési folyamatok felgyorsultak. Órbottyán lakossága a rendszerváltásig megduplázódott. A haladást nagyban elősegítette, az 1960 és 1975 közötti lakáspolitikai változása Budapesten. Mivel 1965-ben korlátozták a budapesti lakáshoz való jutás lehetőségét, így a fővárosi üzemek munkaerőjének egy része az agglomerációban keresett új otthon. Többek között Órbottyánban és a hasonló adottságú elővárosokban telepedek le (Kocsis, 2022).

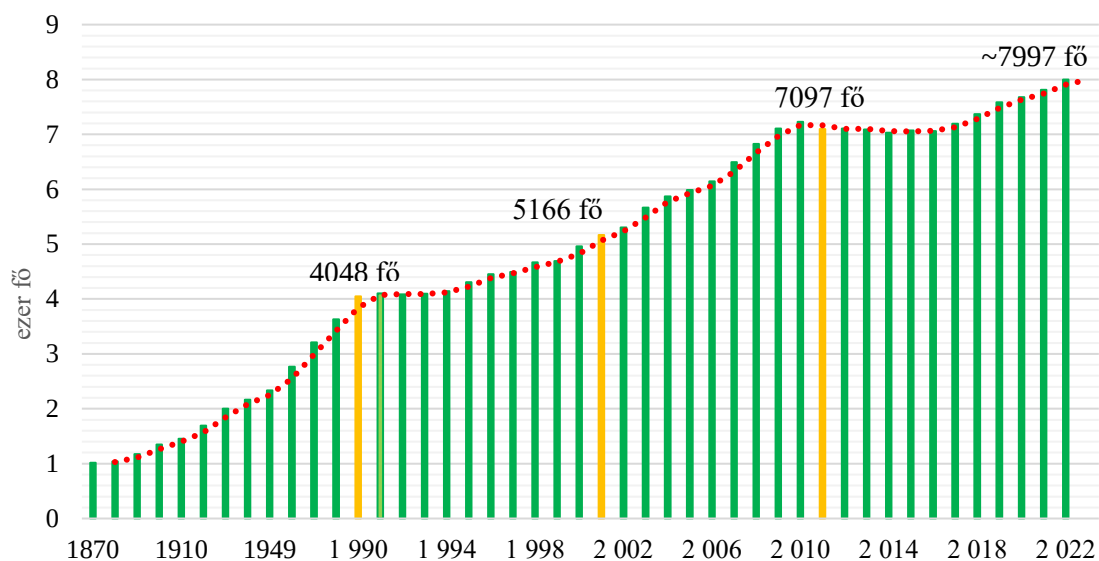
A rendszerváltás után következett be Órbottyán eddig ismert történelmében a leggyorsabb fejlődési szakasz. 1990 és 2012 között a lakásállomány megduplázódott, a lakosságszám is 185%-kal nőtt, azaz 4000 főről 7400 főre növekedett. 2010-re kiépült a település közcsonna-hálózata is. 2013. július 15. napján városi címet kapott.

3.3.5. A település népességének alakulása 1870-től

Bár Órbottyán anno két különálló település volt, a könnyebb elemzés és a jobb szemléltetés érdekében, most úgy kezelem a két városrészt, mintha mindig is egy lett volna. Ennek érdekében a lakosságuk számát összeadva mutatom be. Az adataimat a Központi Statisztikai Hivatalról, valamint annak egy mellék oldaláról a Helységtárból nyertem.

1870-ben 1017 lelket számlált a két település lakossága összesen. A következő 100 évben 1970-ig, a valós egyesülés évéig 3 212 főre gyarapodott. Vagyis 100 év alatt megháromszorozódott a település lakossága. A növekedés nagy részét 1950-től mérhetjük, ahol tízévente, egészen a 1990-ig 410-450 fővel nőtt a népesség száma.

1990-ben az első népszámlálás eredménye alapján a 4 048 lakosa volt a településnek. Mivel népszámlálás tíz évente van, célszerű a növekedés mértékét is ilyen léptékekben nézni. A következő tíz évben, a 2001-es népszámlálásig 914 új lakója lett Órbottyánnak. Itt már észrevehető, hogy adott időegység alatt dupla annyi ember költözött be, mint az azt megelőző évtizedekben 1950-1990 között, ahol tíz év alatt hozzávetőlegesen 4-500 fővel gyarapodott a település lakossága.

12. ábra: Órbottyán népességszámának növekedése 1870-2022 között

Forrás: KSH, Helységnévtár; saját szerkesztés, 2022

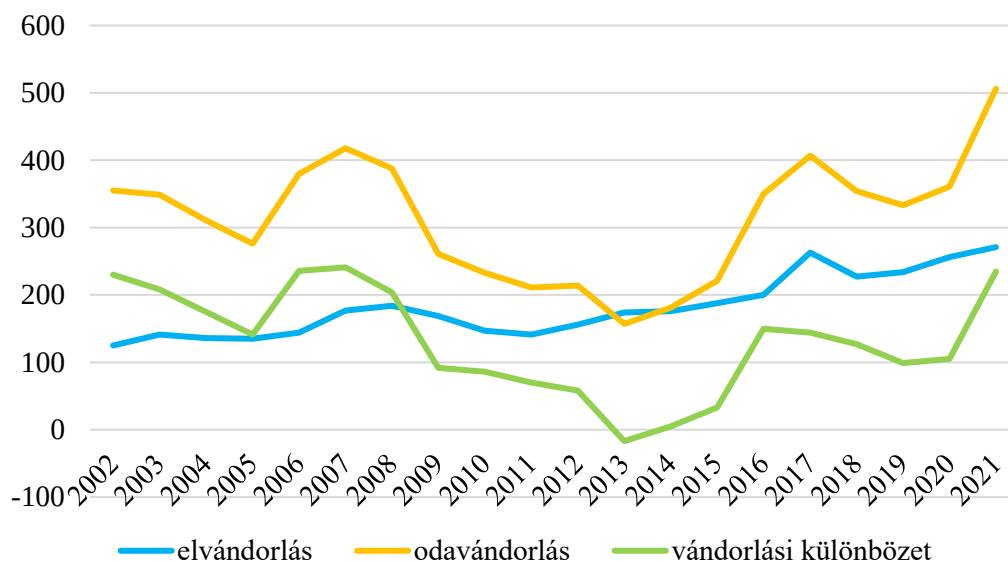
Ám ez a növekedés még mindig kezelhetőnek volt mondható. A drasztikus népességnövekedés 2001-2011 között következett, amikor is 1 931 új polgára lett a városnak. Ez a korábban megfigyelhető beköltözési tendenciának majdnem az ötszöröse, de az előző ciklusnak is több mint a duplája. Innentől beszélhetünk arról, hogy megindul a településen az

urbanizáció, az agglomerálódás. A település lakosságszáma a 19. század végétől napjainkig folyamatosan növekedett. Az 1990-2011 közti időszakra jellemző megyei 28,18%-os átlag népességnövekedéshez képest, a településen lényegesen nagyobb 52,52%-os növekedés volt tapasztalható.

Bár 2021-ben lett volna esedékes a következő népszámlálás, a Koronavírus okozta világjárvány miatt elhalasztották egy évvel, és így 2022. októberében lesz aktualitása. Emiatt pontos adatokat még nem tudok mondani a következő tíz év növekedésére, de a KSH számításai szerint hozzávetőlegesen 900 új beköltözője volt a városnak. Így most nagyjából 8 ezerhez közelít a település lakónépessége. A város jelenleg 2 738 hektárnyi területen fekszik, így a népsűrűsége 292 fő/km². A felmérések szerint körülbelül 2 780 ingatlan található a településen.

3.3.6. A település vándorlási egyenlegei

Ahogy az a 13. ábráról leolvasható a vándorlási egyenleg 2013 kivételével az összes többi évben pozitív volt. Tehát a bevándorlás értéke meghaladta az elvándorlásét. Kezdetben 2002-2008 között a bevándorlás jóval magasabb volt, mint az elvándorlók aránya, majd 2009-től a két szám egyre jobban közelített egymáshoz, még a végén 2013-ban az elvándorlások száma meghaladta az ide érkezőkét. 2016 után ismét nyílni látszott az olló és ez jellemző a mai napig is, noha voltak és vannak is kisebb beszakadások.

13. ábra: Órbottyán vándorlási mutatói

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

3.4. ÖRBOTTYÁN TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVEI

Az örbottyáni rendezési terv, a már fentebb is említett három részből áll össze, vagyis a településszerkezeti tervből, a szabályozási tervből és a helyi építési szabályzatból. Ilyen tervet a település önkormányzata utoljára 2014-ben készített, majd 2016-ban azt felülvizsgálta. Ezen rendezési terv is hosszabb távú célokat mutat be, így várhatóan leghamarabb 2024-ben kerül majd aktualizálásra.

Ezen dokumentumokat az átlag lakos ritkán olvasgatja, nézegeti, talán leggyakrabban akkor kerülnek elő, ha az építkezéshez szükség van rá a beépíthetőség meghatározásához, a kerítés magasságához, vagy hogy mi jellemző az utcaképre. Persze ennél lényegesen több dolog található meg bennük. Elsődlegesen bemutatja a település jelen állapotát a terv elkészítésének az időpontjában. Szemlélteti a település fő szerkezeti elemeit, ismerteti, hogy mekkora maga a település, és ebből mennyi a kül- és belterület. Milyen területeket lehet beépíteni, vagyis, hogy hova lehet építkezni. Hol találhatóak zöld területeket, milyen örökségei vannak a településnek. Vannak e örökségvédelem alatt álló ingatlan vagy terület, milyen a közműellátása és a közlekedése. Van e korlátozások melyekre figyelni kell. A városon belül van-e környezet-, táj- vagy természetvédelmi terület. Ezeken túl ismerteti a hosszútávú céljait a településnek. Például, hogy mely területeket szeretnének majd bevonni a belterületbe, vagy mit szeretnének idővel átsorolni, mondjuk üdülő övezetből lakó övezetbe.

Ha ezen ismereteket kiegészítjük még a település Arculati Kézikönyvével, akkor láthatjuk, hogy milyen a város hangulata, milyen egy átlagos utcaképe, milyenek a lakóingatlanok. Hol vannak az emlékművek, mit kell róluk tudni. Összegezvén ezek a dokumentumok mélységében mutatják be a települést.

Ezen felül 2022-ben Örbottyán Város Önkormányzata jelentkezett és elnyert egy pályázatot a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz keretein belül, melynek kitétele volt, hogy igazolni kell, hogy a megpályázott tevékenység igazodik a település integrált településfejlesztési stratégiájához. Mivel ennek a dokumentumnak az elkészítése a városok számára nem kötelező, így korábban a település ilyennel nem rendelkezett, viszont ezen felhívás mentén, megjelent az igény rá. Bár maga az ITS még nem készült el, a lakossággal közreműködve, már meghatározásra kerültek a közép- és hosszútávú fejlesztési igények. Bár ezen dokumentum nem településrendezési terv, mégis szorosan kapcsolódik hozzá, hisz magába foglalja a lakosság fejlesztési igényeit, mely a későbbiekben alapjául szolgálhat a rendezési terv felülvizsgálatának. Ilyen a rendezésre is kiható fejlesztések, hogy bővítsék az intézményi és szolgáltatási funkcióikat, hogy vizsgálják felül és aktualizálják a település helyi

építési szabályzatát vagy hogy készüljön vízgazdálkodási terv. Ugyanakkor ide tartozik a csatornarendszer fejlesztése, a helyi közlekedés aktualizálása, ahogy az ATM, a piac és az edző- és tornaterem igénye is. Ez utóbbira nyert pályázatot a település, közösségi és sportközpont kialakításának képében.

3.5. A VIZSGÁLAT MÓDSZEREINEK BEMUTATÁSA

Az adataim döntő többsége a Területrendezési Információs Rendszerből (TeIR) származik, amely különböző adatszolgáltatók települési és területi statisztikai adatait teszi elérhetővé minden felhasználó számára egy rendszerben, országos bontástól egészen egy adott település szintjéig, támogatva a tervezési és az értékelési tevékenységeket. A rendszer lehetőséget ad figyelemmel kísérni a társadalmi, gazdasági, területi jellemzők változásait. A felhasználók egyetlen kattintással generálhatnak táblázatokat, diagramokat és térképeket meghatározott mutatók felhasználásával, amelyek a területegységek idősoros és területi összehasonlítását teszik lehetővé. A TeIR egy web alapú informatikai rendszer, amelynek szolgáltatásait az Interneten keresztül lehet elérni. Bárki számára ingyenesen elérhető ügyfélkapus regisztráción keresztül (Lechner Tudásközpont - TeIR, 2022).

A TeIR adatszolgáltatói közül leggyakrabban a Központi Statisztikai Hivatal települési T-STAR, valamint a budapesti kerületi BP-STAR adattábláit használtam. Ezek alábontásából is az egészségügyi, oktatási, valamint területi és népességi adatsorait. Az innen kapott információkat pedig Microsoft Excel programot használva dolgoztam fel. Az excel egy olyan táblázatkezelő program, melyben munkafüzetnek nevezett számolótáblák hozhatóak létre, amelyben a felhasználó formázott adatokat helyezhet el. Ezen adatokkal számítások végezhetőek el, akár egyszerű matematikai képletekkel, akár a programba beépített függvényeken keresztül, valamint a kapott értékekből előállítható számos diagram, illetve különböző kimutatások is.

Ezekon kívül az eredményeim vizuális bemutatására további két programot használtam, melyekkel különböző térképeket készítettem. Az egyik ilyen az ArcGIS, amely az ESRI cég térinformatikai szoftvere. A desktop GIS azoknak a GIS szoftvereknek a gyűjtőneve, amelyek szabványos asztali számítógépeken futnak. Ezeket a szoftvereket földrajzi adatbázisok létrehozására, szerkesztésére, lekérdezésére, elemzésére, valamint az információk térképi megjelenítésére és publikálására használjuk. Négy termék tartozik ehhez a szoftvercsaládhoz, az ArcReader, az ArcView, az Arc Editor és az ArcInfo.

A másik egy képszerkesztő szoftver az Adobe Photoshop, amely egy rasztergrafikus program. Ezt azért szeretem használni, mert van egy olyan funkciója, amellyel rétegelni lehet a képeket egymáson, tehát egymásra lehet őket helyezni. A képek ilyen jellegű kezelése azért előnyös, mert a rétegekre helyezett objektumok a kép más rétegeinek módosítása nélkül változtathatók meg, tartalmuk önállóan mozgatható. Ezen layerek akár átlátszóvá tehetők, közöttük különféle csoportosítási és egyéb műveletek végezhetők, sorrendjük variálható, rajtuk külön-külön más grafikus szűrő alkalmazható stb. Tehát tökéletesen alkalmas arra, ha két vagy három már létező térképet akarsz a saját elképzeléseid mentén összeszerkeszteni.

A módszertanhoz sorolható még a szakirodalomnak a feldolgozása is. Ezek olyan szakmai tartalmak, melyek a kutatásom témájához szorosan kapcsolódnak. Van amelyik Európa más országainak az agglomerációjának megismerését segítik, míg egy másik ugyanezt hazai viszonylatban teszi megérthetővé. És vannak köztük olyanok is melyek egy adott településhez köthetőek. Ilyenek például a különböző rendezési tervek.

A forráselemzés során a nyomtatott formában megjelenő magyar nyelvű folyóiratok és a szakkönyvek mellett az interneten is fellelhető folyóiratokat, illetve a különböző vidékfejlesztési dokumentumokat és joganyagokat tanulmányoztam át. A szakirodalmi kitekintés során az angol nyelvű kutatásokat a Science Direct-en keresztül értem el, például a Journal of Rural Studies-t, valamint az interneten is elérhető tanulmányköteteket használtam.

Az empirikus vizsgálati részhez a kvalitatív módszerek közül az interjúkészítést választottam. Az interjúk tartalmi szempontból tematikusnak, formai kötöttség szempontjából pedig félig strukturálnak tekinthetők. Kilenc irányadó kérdést fogalmaztam meg, és arra törekedtem, hogy az interjúalanyok minél részletesebben kifejtsek a véleményüket a település fejlődését illetően, különös tekintettel a rövid-, közép és hosszú távú fejlesztésekre, valamint a lakónépesség elégedettségére és a főbb mutatóikra.

3.6. TÉRSÉGI ÖSSZEHAONLÍTÁSOK

Az összehasonlítások elsődleges adatforrása az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer, továbbiakban TeIR. Ezen felületen keresztül többnyire a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) települési T-STAR információit használtam. A kutatás alapjául Órbottyánon kívül további hét települést választottam. Az így felsorakozott nyolc település között szerepel a két érintett járás két-két kiemelt térségi jelentőséggel bíró városa, valamint további két-két község. A Váci járásból Órbottyán és Vác, mint két városi rangú település,

valamint Váchartyán és Vácrátót. A Gödöllői járásból pedig Gödöllő és Veresegyház a két városi státuszú, továbbá Erdőkertes és Szada a két község.

3.6.1. Választott települések rövid bemutatása

Erdőkertes

Erdőkertes 5,75 km² területen a fővárostól Észak-keletre fekszik, mintegy 28 kilométerre, az agglomerációs gyűrű keleti szektorában. A XX. század elején a Roheim család birtokába került. 1910-ben itt készült el az ország első villamos vontatású vasútvonala, melyen a menetrendi közlekedés következő év szeptemberében indult. 1956-ban kivált Veresegyház területéből. A Roheim által az 1900-as évek elején építtetett téglagyár helyét a 1990-es években felparcellázták és rajta lakótelepet, a bányatóból pedig horgásztavat létesítettek. 2000-es évek óta apró fejlesztésekkel ugyan, de folyamatosan fejlődik a település.

Gödöllő

Gödöllő mintegy 62 km² területen, Budapesttől 29 kilométerre északkeletre fekszik, az agglomerációs gyűrű keleti szektorában. A település első írásos említése 1349-ben volt, I. Lajos egyik adománylevelében. Gödöllő igazi történelmi város, amiről, ha mást nem, azt biztosan mindenki tudja, hogy itt található az a Grassalkovich kastély, ami a bajor származású Erzsébet királynénak (Sissinek) a kedvenc nyaralója volt. 1884-be nagyközség, majd 1966-ba városi rangot kapott. 2013 óta járás központ.

A II. világháborúig többnyire mezőgazdaságból élt a település, de a mai napig kötődik a gyökereihez, hisz itt található a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, valamint több állattenyésztés és kutató intézet is. Kiemelkedő szerepet tölt be gazdaságilag is a térség életében. A Gödöllői Üzleti Parkban 2017-es adatok alapján 34 vállalkozás üzemel, igen színes tevékenységi palettával. Képviseli magát itt a vegyi-, az élelmiszer-, a kereskedelmi-, a gépi- és a nyomdaipar is. A multinacionális cégek mellett, számos helyi kis-és középvállalkozás is működik a városban. Ennek köszönhetően a település 30 km-es körzetében élők számára biztosít munkahelyet.

Szada

Szada hozzávetőlegesen 17 km² területen, a fővárostól 25,5 kilométerre fekszik. Az agglomeráció keleti szektorát erősíti. 1325-ben említi először a települést írott forrás. A XX. század második feléig mezőgazdaságból élt a település lakosságának döntő többsége. Híresen jól termőek voltak a cseresznyefáik és az eperföldjeik, noha a magas agyagtartalom miatt nem

igazán jók a település termőföldjei. Jelenleg alvó településként funkcionál. Lakosságának aktív kereső része vagy a fővárosba, vagy a környező nagyobb városokba jár dolgozni.

Vác

Vác a róla elnevezett Váci járásban 61,6 km² fekszik. Az északi szektor települései közé tartozik, a fővárostól 34 kilométerre. A Dunakanyar központjában elhelyezkedő járásszékhely Pest megye ötödik, az agglomerációs települések között pedig negyedik legnagyobb lélekszámmal rendelkező települése, annak ellenére is, hogy az utóbbi tíz évben csökkent a népessége a KSH felmérései szerint. A történelme hosszan nyúlik vissza az időben, már a római kor óta lakott hely. 1074-ből származik az első írásos említés. Több csata is súlyos nyomokat hagyott a településen az évszázadok során. Ezeknek köszönhetően többször újjá is kellett építeni. Mára egy nyugodt, sikeres, virágzó kereskedelmi központ.

A XIX. században indult iparosodásnak a város. A céheket felváltották a manufaktúrák, majd később a gyárak. Az egykori kereskedőváros életében a vasút hozott jelentős átalakulásokat, mivel a piac miatt háttérbe szorult a kereskedelem. A rendszerváltást követően leépítették az ipart, kevesebb munkahely volt a településen, ezáltal megerősödött az egyház szerepe. 1990 óta az ipari parkjának fő profilja az elektronika, de itt található hazánk egyik legnagyobb cement gyára is.

Vácot, akárcsak Gödöllőt iskolavárosként emlegetik. Összesen 16 oktatási intézmény található a településen a középellátásban, melyek közül az egyik legnevesebb a felsőoktatási intézménye, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola. A város sokak számára a 18. századi diadalívről, a barokk városközponttól és a büntetés végrehajtási intézetéről ismert.

Váchartyán

Váchartyán az összehasonlítás legkisebb területű települése. Mindössze 12,11 km² fekszik. A fővárostól légvonalban 30, még közlekedési utakon keresztül 42 kilométerre helyezkedik el az északi szektorban. Régóta lakott hely, noha írásban először csak 1276-ban említették, bár már itt is egy 1227-es birtok visszaváltását tárgyalták. 1975-ben a szomszédos Püspökszilággyal és Kisnémedivel összeolvasztották, hogy nagyközséget csináljanak belőlük, majd 1990-ben ismét szétváltak, és visszaállt Váchartyán községi rangja. Különösebb gazdasági súlya nincsen a településnek, többnyire inkább alvóvárosként funkcionál.

Vácrátót

Vácrátót a főváros pesti oldalán fekszik, 28 kilométerre tőle, az agglomerációs gyűrű északi szektorában, 18 km² területen. A települést először 1219-ben említi írott forrás, azonban

tudjuk róla, hogy jóval korábban is lakott volt már. 1950-ben lett önálló község, de nem sokkal később 1977-ben Órbottyánhoz, majd 1984-ben Váchoz csatolták. Végül 1990-ben a rendszerváltás után nyerte el ismételten függetlenségét. 2013 óta a Váci járáshoz tartozik.

A falu leghíresebb családjának sarja Vigyázó Sándor 1852-ben a családi birtokon alakította ki híres angol kertjét, melyet 1928-ban a Magyar Tudományos Akadémia örökölt meg. 1952-ben az Akadémiai Ökológiai Kutató Intézeté lett. Ez az a bizonyos kert, ami ma Vácrátóti Nemzeti Botanikus Kert néven ismert, és arborétumként funkcionál. A település korábban mezőgazdasággal és állattartással foglalkozott, ma pedig többnyire alvótelepülésként szolgál, a Budapestre és a térség más városaiba ingázó lakossága számára.

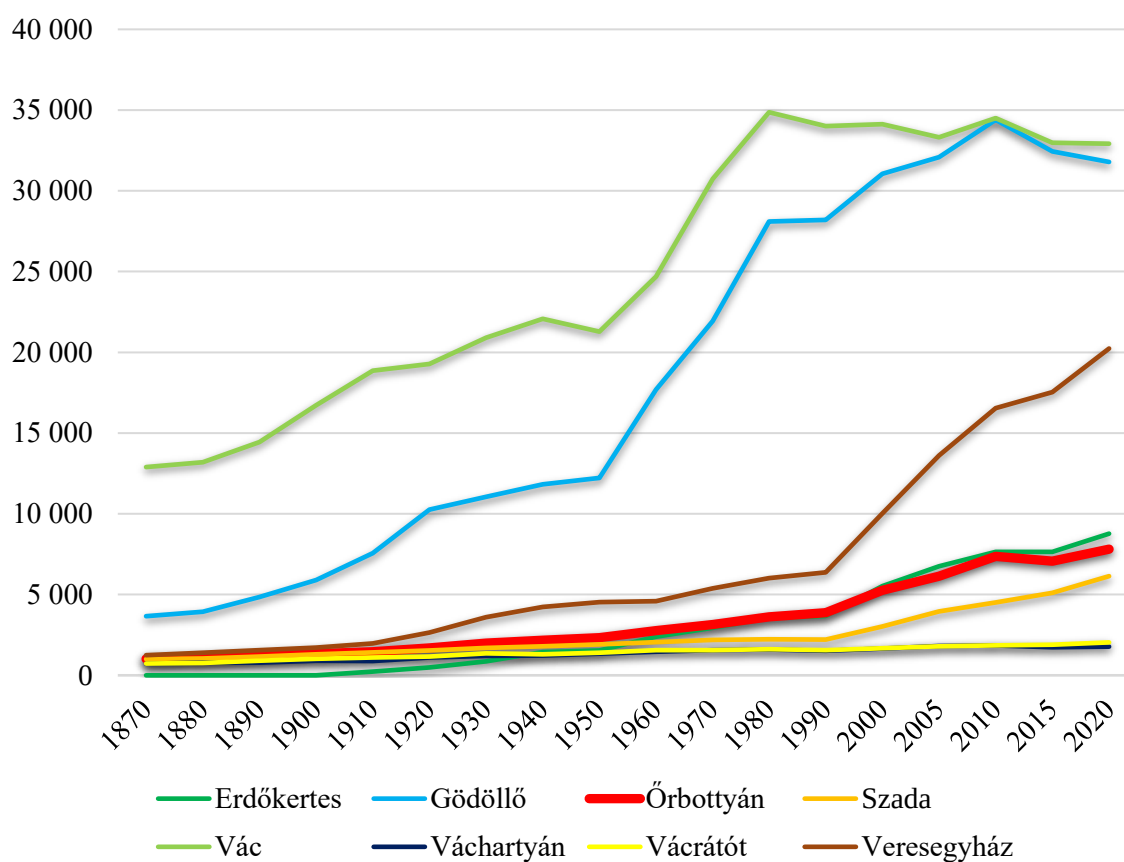
Veresegyház

Veresegyház a főváros pesti oldalán fekszik, a közigazgatási határától 25 kilométerre, az agglomerációs gyűrű keleti szektorában, mintegy 29 km² területen. A település első okleveles említése 1375-ből való. 1956-ban területéből kivált Erdőkertes. Veresegyház 1970. április 1-től nagyközségi, majd 1999. július 1-től pedig városi rangra emelkedett. 2004. január 1-től pedig kistérségi központtá vált. A 2013. január 1-én életbelépő járási rendszerben a város nem kapott járási központi szerepkört, ezáltal a Gödöllői járáshoz sorolták.

Bár a település megőrizte a klasszikus szuburbanizációs kisváros jellegét, kiemelkedő infrastruktúrával és intézményi ellátottsággal rendelkezik. Jellegzetes az agglomeráció más településeire ilyen hangsúlyosan nem jellemző egységes városképéről, mely az összes oktatási, egészségügyi, önkormányzati és hivatali épületében visszaköszön. Ezen kívül kiemelkedő a gazdasága is. Sok hazai és nemzetközi, ipari- vagy szolgáltatói-, kis- vagy nagyvállalat választotta már telephelyéül a várost, ezáltal is új munkahelyeket teremtve. A település három nagyobb iparterülettel rendelkezik. Ennek köszönhetően foglalkoztatás szempontjából Veresegyház ma térségi szerepkört tölt be.

3.6.2. A vizsgált települések népességének alakulása

A kiértékelés a KSH lakónépességszámai alapján készült 1870-2020 közötti adatokkal. Látható a 14. számú ábrán, hogy eltérő ütemben fejlődtek a települések. Ami a térség legtöbb településére igaz, a két járási székhely kivételével, hogy 1870-ben mindegyik párszáz lakosságról indul. Az ábrán sötétzölddel látjuk Erdőkertest, aminek a mutatószámai 1910-ig nem mozdulnak el a 0-ról, ez azért van, mivel Erdőkertes korábban nem létezett. 1956-ban vált ki Veresegyházból, így az is nagy eredmény, hogy ehhez képest ötven évre visszamenőlegesen meg lehetett határozni annak a településrésznek a lakosságát.

14. ábra: A települések lakónépességének változása 1870-2020

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

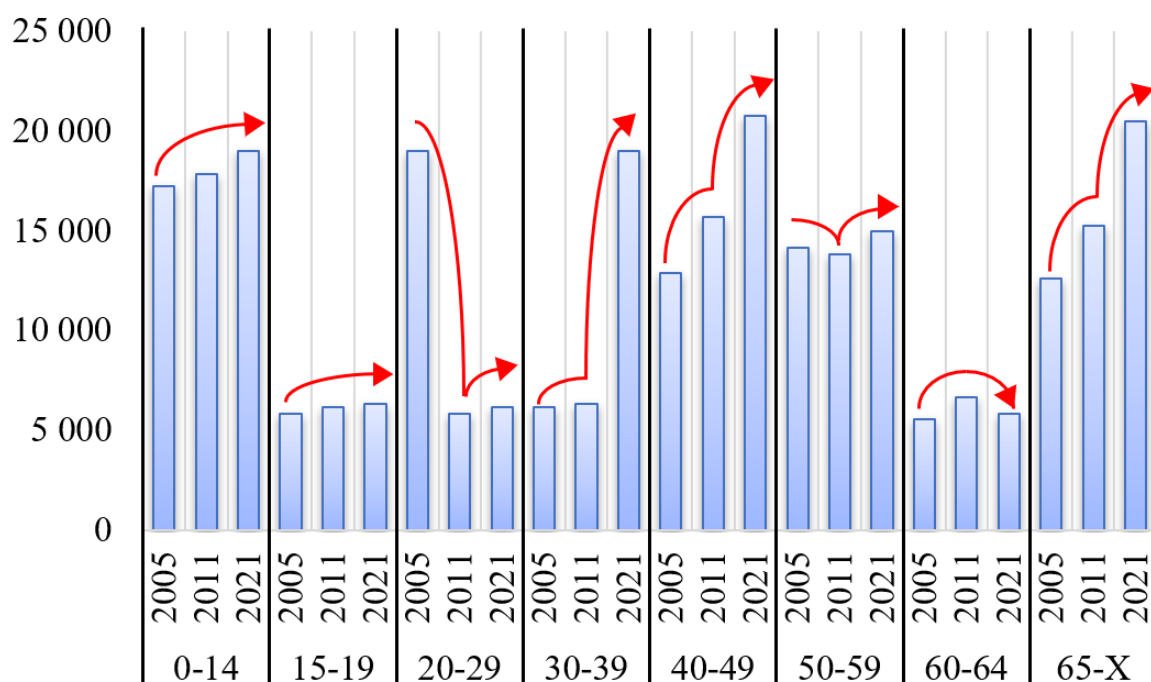
A két járásközpont természetesen magasabb lakosságszámmal indult, Gödöllő 3,6 ezer főről, míg Vác 12,8 ezerről. Ezen két településnél 1950-ben jött el az áttörés, amikor mindkét település lakossága rohamos növekedésnek indult, és ez a népességgrobbanás meg sem állt 1980-ig. 30 év alatt Gödöllő 12 ezerről 28 ezer főre bővült, míg Vác 21 ezerről 34 ezerre, azaz előbbi 2,3-szorosára, míg utóbbi 1,6-szorosára nőtt. A többi településhez 1990 környékén ért el ez a népességgrobbanási hullám. Ahogy a diagrammon is látható Veresegyházé volt a

legkiemelkedőbb, noha Erdőkertes, Örbottyán és Szada is lineáris növekedésnek indult. Veresegyház lakossága 2010-ig 10 ezer fővel, 2,6-szorosára nőtt, még Erdőkertes 4 ezer fővel, kétszeresére, Örbottyán 2,2 ezerrel másfélszeresére és Szada 2,3 ezer fővel duplájára. 2010-re Gödöllő lakossága utol érte Vácét, mindkét település 34 ezer párszáz fős volt, majd napjainkra mindkét településnél népességsökkenést tapasztalhatunk. Gödöllő jelenleg 31,5 ezren lakják, Vácot pedig 32,9 ezren. A növekedés Erdőkertesnél és Örbottyánnál is visszaesett 2010 és 2015 között, de aztán újra növekedésnek indult. Ugyanezen időszakban Veresegyháznál is lassult a növekedés, de itt is felgyorsult napjainkra. Vácrátót és Váchartyán lakossága is növekedett az évek során, noha elenyészően. 1870-ben mindkét település lakossága 700 fő körüli volt és 50 év alatt 1700, illetve 2000 főre emelkedtek.

3.6.3. Népeség alakulása korcsoportok szerint

A következő ábráról leolvasható a térség nyolc vizsgált településének a korcsoportok szerinti összetételének a változása 1990-2021 között. Az 1990-es szinthez képest egy kivételével az összes korcsoport növekvő tendenciát mutat. Az egyetlen mely nem, hogy nem nőtt, de drasztikusan csökkent, az a 20-29 éveseké. Ezt a változást főleg Veresegyházon, Vácon és Gödöllőn lehet tapasztalni, noha az összes kisebb településen érezhető. Ez amiatt van, hogy a gimnáziumokból kikerülő 18-19. életévüket betöltött hallgatók azok, akik elsősorban elhagyják ezen településeket a nagyvárosért. Van, aki rögtön felköltözik kollégiumba vagy albérletbe Budapestre, ahogy megkezdik az egyetemi tanulmányaikat, mások még néhány évig élvezik a „mamahotelt” mielőtt saját lábra állnak. Összeségében mégis elmondható, hogy a térség összes településén az tapasztalható, hogy ez az a réteg, aki nem akar itt maradni, hanem mihamarabb fel akarnak költözni a fővárosba. Hogy ennek mi az oka arra több elmélet is van, valószínűleg ezek összesége együtt okozza. Egyrészt ezen korosztály az, akik számára még nem áll rendelkezésre az a fajta egzisztenciális háttér, amiből finanszírozni tudnák az agglomeráció életszínvonalát. Ezen településeken kevesebb az albérlet, a lakónépessége jelentős része inkább saját ingatlanban lakik, melyet érthető okokból a húszas éveik elején járó polgárok nem engedhetnek meg maguknak. Egy másik ok lehet, hogy a főváros munkalehetőségei lényegesen színesebbek, biztosabb elhelyezkedést nyújtanak olyanok számára, akik még csak bontogatják a szárnyaikat, és semmilyen munkatapasztalattal nem rendelkeznek. A harmadik indok a kényelem, és a szolgáltatási szektor széles körű választéka. Egyrészt általánosságban elmondható, hogy kevesebb az utazási idő Budapesten belül, mint az agglomeráció valamelyik településéről a nagyvárosba. Autóra sincsen szükség, hisz a fővárosnak kiterjedt és összefüggő

a tömegközlekedési hálózata. Valamint az egyszerű szépségápolási vállalkozásoktól, az élelmiszeriparon keresztül, gyakorlatilag bármilyen szolgáltatást nyújtó cég sokkal változatosabb és nagyobb palettával van jelen a budapesti piacon, mint egy vidékies jellegű városban. Feltehetően ezek együttes hatása teszi vonzóvá Budapestet a fiatal polgárok számára és ezért ez az egyetlen korcsoport, amely a térségben csökken.

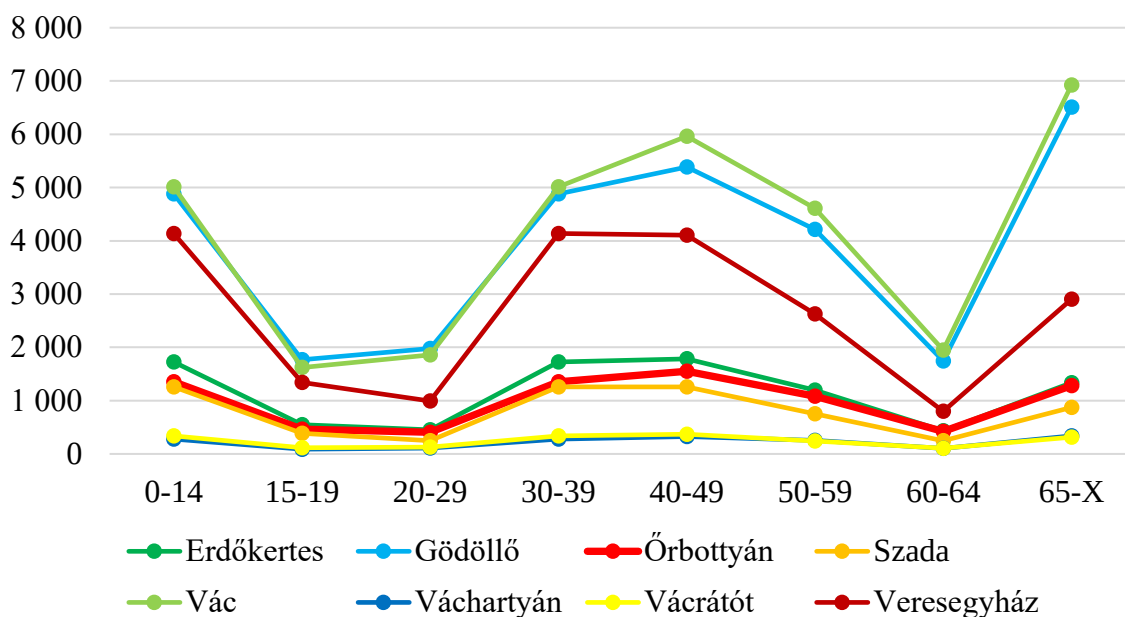

15. ábra: A vizsgált települések összesített lakónépességének korcsoportok szerinti megoszlása

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

A 16. ábrán a 2021-es állás szerint mutatom be a különböző korcsoportokat területi megoszlásban. Az ábrán az egyes sávok színezése a különböző településeket mutatja. Vácon és Gödöllőn nagyjából ugyanaz tapasztalható, noha előbbin erősebben. 15 év alatt mindkét településen csökkentek a 0-29 év közöttiek száma, majd 30-49-es korosztály lakónépessége nőtt, az 50-64 közötti ismét csökken, majd 65 év felettiak száma megugrik. Ez az eloszlás magára a 2021-es évre is igaz, ha csak ezt az egy évet tekintem, elmondható, hogy mindkét településen magas a 14 év alattiak, a középkorúak (30-50) és a nyugdíjkorhatár feletti lakosok száma. Mindez azért lehetséges, mert mindkét település ingatlanjai egy átlag polgár számára megfizethetetlenül drágák, így az 1-2 gyermekes családok, valamint a fiatal felnőttek számára nem releváns választás. Jól látható, hogy mindkét településen inkább a középkorúak érzik jól magukat, akik már rendelkeznek az alapvető egzisztenciális háttérrel, valamint a nyugdíjasok,

akik még az árak robbanásszerű emelkedése előtt vásároltak a településen ingatlant, és idős korukra élvezik a város nyújtotta széles szolgáltatási kört.

16. ábra: A települések 2021-es lakosságának korcsoportok szerinti bontása

Forrás: KSH, saját szerkesztés 2022

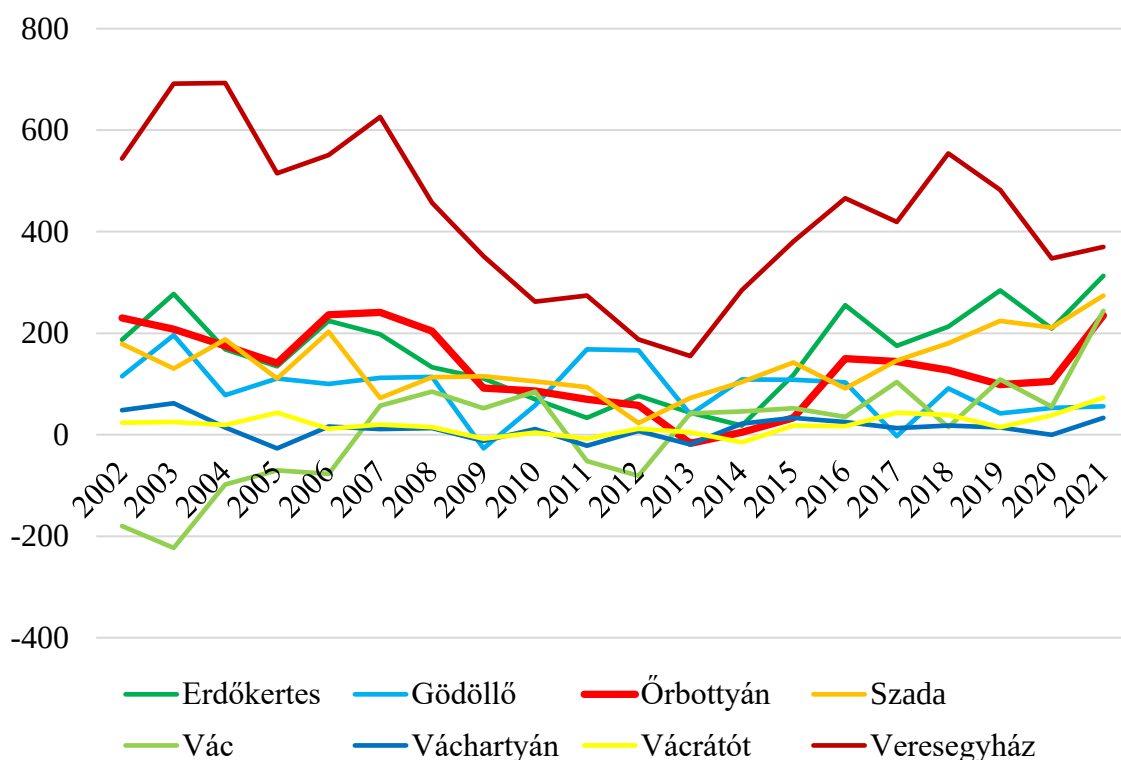
Veresegyházon ez annyiban más, hogy egyetlen korcsoport, a 20-29 éveseken kívül minden korcsoport száma a térség többi településéhez képest drasztikusan nőtt az elmúlt 15 évben. Kiemelkedő számokat mutat a 0-19 éves korosztályban, vagyis rengetek kisgyermekes család költözött ide az utóbbi időben, vagy települt ki és alapított családot itt. 30 éves kortól kezdve pedig minden korcsoportban kiemelkedik a térségi átlagtól. Tehát elmondható, hogy gyakorlatilag a magas árai ellenére majdnem az összes korcsoport szívesen költözik ide. Ez sok mindennek köszönhető, de elsődlegesen a magas színvonalú közszolgáltatásoknak. Ha csak a 2021-es év adatait nézem, akkor elmondható, hogy nagyon közel van az élbolyhoz a város, már majdnem azt a szintet hozza, mint Gödöllő és Vác.

Erdőkertes, Órbottyán és Szada hasonló fejlődést mutat. Mindegyiknél ugyanaz a fejlődési folyamat zajlott le, mint Veresegyházon, csak lényegesen kisebbben. Mindhárom település gyermek lakossága nőtt az utóbbi 15 évben, ahogy a 30 év feletti lakosok száma is folyamatosan emelkedik. A térségre is jellemző korcsoportokban a legnépszerűbbek. Ha csak a 2021-es évet nézzük, annyit tudunk leolvasni, hogy nagyon egyformán oszlik meg a társadalma ezen három településnek.

A sort a két legkisebb népességszámú község Váchartyán és Vácrátót zárja. Itt ezek a folyamatok pár tíz, maximum 1-200 főben mérhetőek. Leginkább a 30-49 és a 65 év felettiiek körében népszerűek. Ide is elmondható, hogy hozza a térségre jellemző jegyeket, noha egészen apró léptékekkel mutathatóak ki a változások.

3.6.4. A települések vándorlási egyenlegei

Mint ahogy az várható nyolc település esetén meglehetősen divergens a vándorlási egyenlegük. Egyértelműen leolvasható, hogy 2002-2007-ig Vác vándorlási egyenlege folyamatosan mínuszban volt, tehát többen vándoroltak el, mint ahányan odaköltöztek. Az első két vizsgált évben mutat nagyobb különbségeket, 2002-ben 180, míg 2003 223 fővel volt több az elvándorlók száma a beköltözőkhöz képest a KSH adatai alapján. Ezután 2004-2007 között már száz fő környékén mozgott ez a szám.

17. ábra: A települések lakosságának vándorlási különbözete

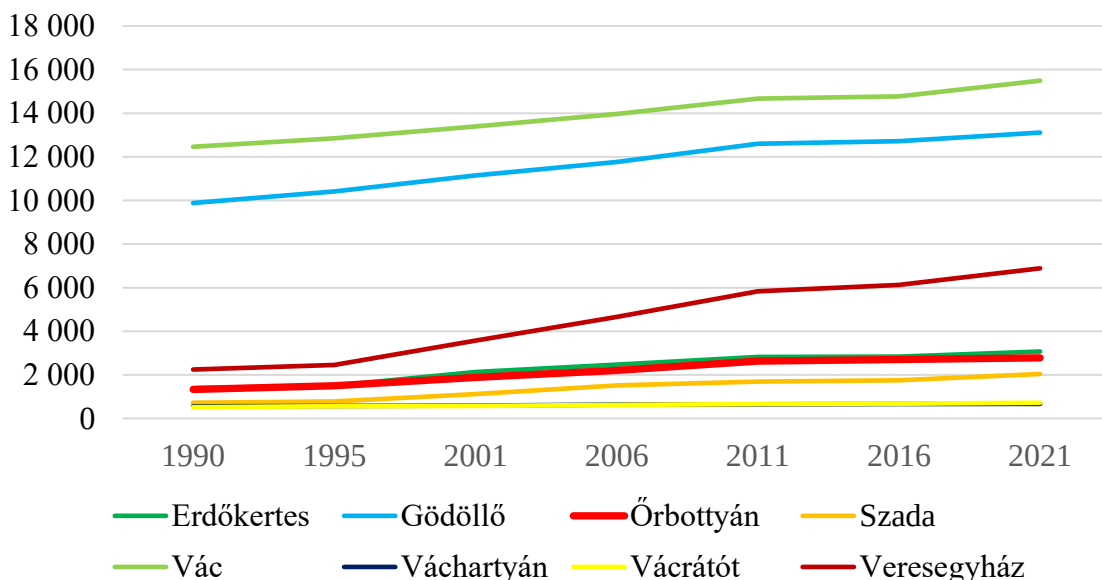
Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

Ugyanezen időszakot tekintve egy másik településnek is volt egy rosszabb éve, mégpedig Váchartyánnak 2005-ben, akkor ugyanis 27 fővel átcúsúzott a negatív tartományba. Ezután két nyugodt, gyarapodással teli év következett a térség életébe, ahol minden település mutatói pozitívak voltak. Majd 2009-ben három település, Gödöllő, Váchartyán és Vácrátót

lakossága ismét csökkent. Bár ez a fogyás éppen csak hogy kimutatható, a legnagyobb érték is 27 fő, a legkisebb pedig 8. A 2010-es év megint csak minden település számára növekedést hozott, majd 2011-2014 között több település is többször negatív egyenlegbe lépett át vándorlás szempontjából. Ezek a települések Őrbottyán, Vác, Váchartyán és Vácrátót. 2015 után pedig azt lehet mondani, hogy folyamatos gyarapodás tapasztalható az összes településen. Egyedül Gödöllő került mínuszba 2017-ben mindössze 3 fővel. Érdekes megfigyelni, hogy összesen két település van amelyik egyszer sem mutatott fogyatkozást, ezek pedig Szada és Veresegyház. Előbbi értékei 23-274, még utóbbié 188-693 fő között mozgott a vizsgált húsz év alatt. Veresegyház esetén két időszakban volt megfigyelhető nagyobb gyarapodás 2002-2008 között, majd 2016-tól 2019-ig. Ami még érdekes lehet, hogy Veresegyházon kívül az összes többi település nagyjából ugyanabban a sávban mozog, azaz a -50 és a 200-as értékek között.

3.6.5. Lakásállomány változása

Akárcsak a népesség a lakásállomány változása is sokat elárul egy település fejlődéséről. 1990 és 2021 között mind a nyolc vizsgált településen a lakásállomány növekedést mutatott. Veresegyházon 4 642 új lakás épült, míg Gödöllőn 3 230, Vácon pedig 3 030 db. Ehhez képest a többi településen némileg kevesebb, de népességük változásához arányosan igazodva történt a fejlődés. Erdőkertesben 1 682, Őrbottyánban 1 449, Szadán 1 319, míg Vácrátótón 201 és Váchartyánban 115 db új ingatlan épült.

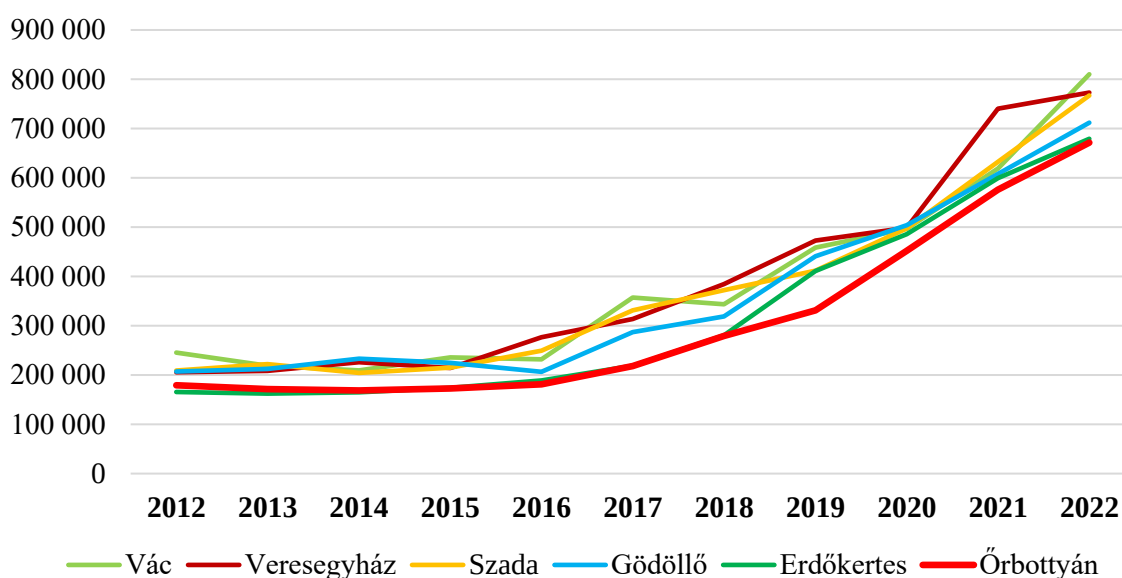

18. ábra: A települések lakásállományának változása 1990-2021

Forrás: KSH, saját szerkesztés 2022

3.6.6. A vizsgált települések ingatlanállományának és négyzetméter árainak összehasonlítása 2012-2022

Órbottyánban 2 622 darab lakóépület található, amelyekből 233 db 50 m² alatti, 1 347 db 50-99 m² alapterületű, 1 042 db pedig 100 m²-nél nagyobb. Egy lakás átlagos alapterülete 92 m². Összesen 2 324 lakásban laknak, és 294 lakásban nem laknak, azaz a nem lakott lakások aránya 11,2%. A magántulajdonban lévő ingatlanok száma 2 603, önkormányzati tulajdonú lakás pedig 8 van. Összesen 26 olyan ingatlan található a településen mely bérbe van adva, azaz a teljes ingatlanállomány 1,1%-a bérlakás. Órbottyán összes lakóházának 98,8%-a tartozik az egylakásos kategóriába, még a maradék 1,2% (31 db) 2-3 lakásos épület. 2012 óta folyamatosan emelkedik az ingatlanok négyzetméter ára, noha 2022 októberi adat alapján a térségben itt a legalacsonyabb ez az összeg 671 470 Ft-tal.

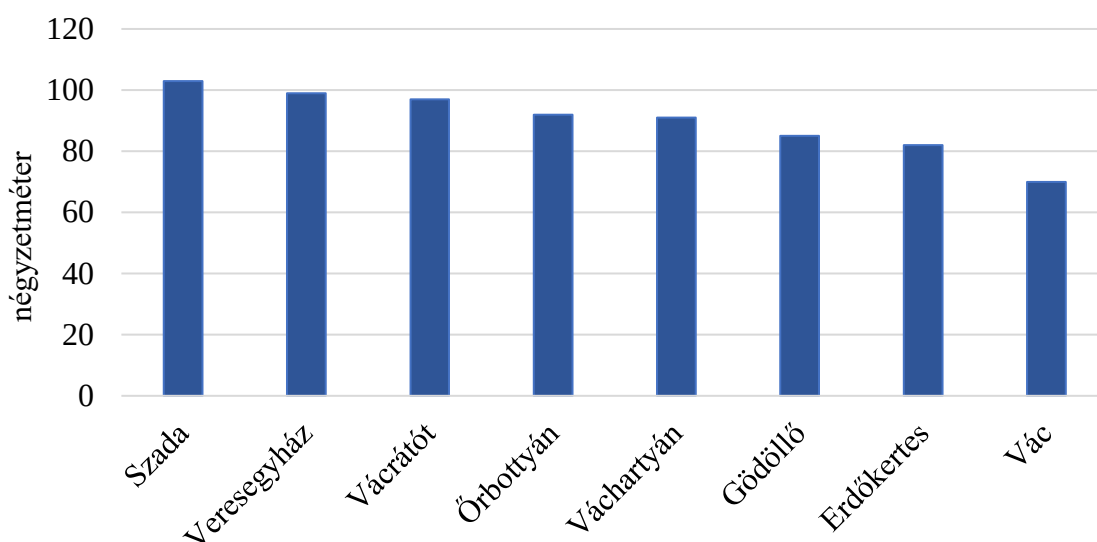
19. ábra: A vizsgált települések négyzetméter árainak változása 2012-2022

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

Gödöllő városa 24 városrészre oszlik szét, melyeken összesen 12 547 db lakóépület található, amelyekből 1 633 db kisebb mint 50 m², 7 177 db 50-99 m² közötti alapterületű, 3 737 db pedig több mint 100 m². Egy lakás átlagos alapterülete 85m². Összesen 11 378 ingatlanban vannak bejelentve lakók, és 1 141 nem laknak, azaz a nem lakott lakások aránya 9,1%. A városban 141 önkormányzati lakás található, a többi (12 135 db) magánszemélyek tulajdona. A településen 722 db olyan ingatlan van számontartva, amelyet bérbe adtak, azaz 6,3%-a a teljes ingatlanállománynak. Gödöllő összes lakóházából 6 660 db egylakásos, 383 db 2-3 lakásos, 168 db 4-10 lakásos, még 220 db épületben 11-nél több lakás van. Gödöllő 2022-ben a négyzetméter árai alapján a mezőny közepén helyezkedik el 711 950 Ft-os árával.

Vác város 28 városrész összesége, melyben 14 646 lakóépület található, amelyekből 3 212 db kisebb mint 50 m², 9 144 db 50-99 m² közötti alapterületű, 2 290 db pedig több mint 100 m². Egy lakás átlagos alapterülete 70 m². Összesen 13 256 ingatlanban vannak bejelentve lakók, és 1 384 nem laknak, tehát a nem lakott lakások aránya 9,4%. 500 önkormányzati lakás van a településen. A teljes ingatlanállomány 8,3%-a bérlakás, azaz 1 106 épület. Vác összes épületéből 4 582 1 lakásos (76,2%), 557 2-3 lakásos (9,3%), 526 4-10 lakásos (8,7%), 348 épületben pedig 11 vagy annál több lakás található (5,8%). A település teljes ingatlanállományának 14,5%-a társasházi ingatlan vagy panel tömb. A térség átlag négyzetméterenkénti ára itt a legmagasabb 810 090 Ft-tal.

Veresegyházon 5 774 lakóépület található, amelyekből 381 db 50m²-nél kisebb alapterületű, 2 808 db 50-99m² alapterületű, 2 585 db pedig 100m²-nél nagyobb. Egy lakás átlagos alapterülete 99m². A lakások átlag nagysága 62 m², még ez a családi házak esetén 147 m². Összesen 5 318 lakásban laknak, és 437 lakásban nem laknak, tehát a nem lakott lakások aránya 7,6%. Összesen 12 önkormányzati tulajdonú ingatlan van bejegyezve. A lakóépületek 2,3%-a (122 db) van jelenleg bérbe adva. Veresegyház összes épületéből 5 055 db 1 lakásos, 221 db 2-3 lakásos, 42 db 4-10 lakásos, még négy épület tartozik a 11 vagy annál több lakásos kategóriába. A térségben Vác után itt a legmagasabbak az átlag négyzetméter árak, 772 960 Ft-tal.

20. ábra: A vizsgált településeken egy átlagos lakás alapterülete 2022-ben

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

Szadán 1 686 lakóépület található, amelyekből 126 db kisebb mint 50 m², 790 db 50-99 m² közötti alapterületű, 770 db pedig több mint 100 m². Egy lakás átlagos alapterülete 103 m². Összesen 10,2% (172 db) a nem lakott lakások aránya. 3 önkormányzati tulajdonú ingatlan van

a községben. Összesen 20 olyan épület található a településen mely bérbe van adva. Szada összes lakóházából 1 544 db egylakásos, 62 db 2-3 lakásos és 3 db 4-10 lakásos. 2012-ben 208 850 Ft volt egy lakás átlagos négyzetméter ára, még 2022-ben ez a szám 767 060 Ft, tehát 10 év alatt 267%-kal nőtt az átlag ingatlan négyzetméterének ára.

Erdőkertesen 2 810 lakóépület található, amelyekből 435 db 50 m²-nél kisebb alapterületű, 1 600 db 50-99 m² közötti alapterületű, 775 db pedig 100 m²-nél nagyobb. Egy lakás átlagos alapterülete 82 m². A vizsgált települések között itt a legnagyobb a nem lakott ingatlanok aránya 11,2%-kal, azaz 316 db épülettel. 24 önkormányzati tulajdonú lakás van bejegyezve. A településen 66 esetben van bérbe adva az ingatlan, azaz 2,7% a bérlakás. Erdőkertes összes lakóházából 2 741 db egylakásos, 25 db 2-3 lakásos és 2 db 4-10 lakásos. 2022-ben az átlag négyzetméter ár 679 220 Ft.

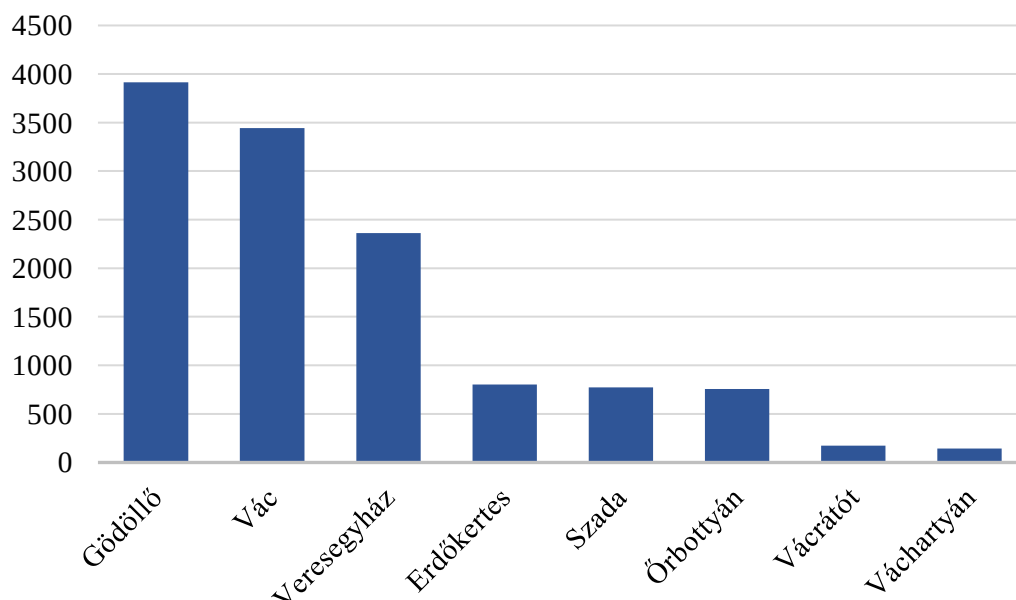
A két utolsó település az összehasonlításban Váchartyán és Vácrátót. Ezeknek a négyzetméter átlag árai nem kerültek bele az összehasonlításba, mert a fent vizsgált tíz év alatt csak elszórva találtam adatokat a település árait illetően. Váchartyánban 655 lakóépület található, amelyekből 35 db 50 m²-nél kisebb alapterületű, 402 db 50-99 m² alapterületű, 218 db pedig 100 m²-nél nagyobb. Egy lakás átlagos alapterülete 91 m². A nem lakott lakások aránya 7,3%. 2 db önkormányzati tulajdonú épület van a településen. Összesen 14 esetben van bérbe adva az ingatlan, azaz 2,3% a bérlakás. Váchartyán összes lakóházából 637 db egylakásos és 8 db 2-3 lakásos. Azaz a település 98,8%-a lakik egylakásos ingatlanban.

Vácrátóton 661 lakóingatlan található, amelyekből 37 db 50 m²-nél kisebb alapterületű, 326 db 50-99 m² alapterületű, 298 db pedig 100 m²-nél nagyobb. Egy lakás átlagos alapterülete 97 m². A nem lakott épületek aránya 7%. Az önkormányzati tulajdonban lévő lakások száma tíz. Az ingatlanok 13 esetben vannak bérbe adva, azaz 2,1% a bérlakás. Vácrátót összes lakóházából 629 db egylakásos és nyolc darab 2-3 lakásos. Ezen kívül van 1 db 4-10 lakásos és 1 db 11-nél több lakásos.

3.6.7. Vállalkozások száma

A Központi Statisztikai Hivatal működő vállalkozások mutatói alapján a 2020-as adatok összehasonlításában három település emelkedik ki a térségben, Gödöllő, Vác és Veresegyház. Gödöllőn 3 915 vállalkozás működött, amelyből a 80%-a, 3 288 db a szolgáltató iparhoz kapcsolódott. Vácon 3 443 ilyen társaság volt, melyek közül 2 747, azaz a 75%-a erősítette a szolgáltatói szektort. Veresegyházon is hasonlóan magas a vállalkozások száma, itt 2363-ból 1925, mintegy 78%-a köthető a szolgáltatásokhoz. A térségben a következő szinten ugyancsak

három település helyezkedik el Erdőkertes, Szada és Örbottyán. Itt már nem olyan magasak a vállalkozások száma. 7-800 cégből 5-600 köthető a szolgáltatásokhoz. Váchartyánban és Vácrátótön pedig 142 és 173 a cégek száma, melyből 95 és 116 a szolgáltató.

21. ábra: Vállalkozások száma 2020-ban a vizsgált településeken

Forrás: KSH, saját szerkesztés, 2022

3.6.8. Oktatási intézmények

A települések oktatási intézményeik megléte, illetve azok darabszáma szerint is igen nagy mértékben térnek el. A készített ábráról egyértelműen leolvasható, hogy minden település rendelkezik legalább egy óvodával, valamint egy általános iskolával. Továbbá az is egyértelműen kirajzolódik, hogy melyek a térség vezető települései oktatási szempontból. A két járasszékhely nagyjából azonos fejlettséget mutat. Mindkettő rendelkezik egy-egy felsőoktatási intézménnyel, valamint több általános- és középiskolával, gimnáziummal. Vácon összesen 37, még Gödöllőn összesen 27 db oktatási intézmény található. Mindkét település iskolái kiemelkedőek, de mégis azokat szeretném nevesíteni, amelyek felkerültek a HVG 2022-es TOP 100-as gimnáziumi rangsorára. A sorba évek óta előkelő helyett foglal el a Gödöllői Török Ignác Gimnázium, mely idén is 13.-ként szerepel a listában. Ám Gödöllő méltán lehet büszke a középiskolai és gimnáziumi oktatására, hisz a Premontrei Szent Norbert Gimnázium 31., míg a Gödöllői Református Líceum Gimnázium 37. helyen végzett a listán. Vácról szintén

a lista első felében található a Váci SZC Boronkay György Műszaki Szakgimnáziuma és Gimnáziuma, mely 40 a felsorolásban.

10. táblázat: Oktatási intézmények a vizsgált településeken

	Bölcsőde	Óvoda	Általános iskola	Középiskola, Gimnázium	Egyetem/Főiskola	Összesen
Vác	3	18	11	4	1	37
Gödöllő	3	12	6	5	1	27
Veresegyház	4	10	6	1	0	21
Szada	3	2	1	0	0	6
Örbottyán	1	3	1	0	0	5
Erdőkertes	0	2	1	0	0	3
Váchartyán	1	1	1	0	0	3
Vácrátót	1	1	1	0	0	3
Összesen	16	49	28	10	2	

Forrás: KSH és a települési honlapok, saját szerkesztés, 2022

Veresegyház áll fel a képzeletbeli dobogó harmadik fokára, az eredményei nem sokkal maradnak el Gödöllőétől. Bár e településen nincsen se főiskola, se egyetem, mégis elmondható, hogy a város vezetése nagy hangsúlyt fektet az oktatásra. Összesen 21 db oktatási intézmény található itt, melyből négy bölcsőde, tíz óvoda, hat általános iskola és egy gimnázium. Ezek közül a Veresegyházi Katolikus Gimnázium az, amelyet szeretnék kiemelni. Az épületet 2019-ben adták át a település lakosainak nagy örömeire, hiszen már nagyon régóta a fejlesztési tervek között szerepelt.

Őket követi a sorban Szada és Örbottyán. A két település nagyjából azonos fejlettségen áll. Előbbinek hat, még utóbbinak öt oktatási intézménye van, melyek bölcsődék, óvodák és általános iskolák. Örbottyán 2022-ben több pályázatot is nyert oktatási intézmények építésére. Az egyik ebből az általános iskolának egy új épülete lett volna, mely nyertes pályázatot finanszírozását az állam felfüggesztette a háborús helyzet miatt, a másik pedig egy bölcsőde építése, mely várhatóan 2023-ra fog elkészülni. Majd a végén a sornak Erdőkertes, Váchartyán és Vácrátót, melyek mindegyike összesen három-három darab oktatási intézménnyel rendelkezik. Bár kis települések szűkösebb anyagi ráfordíthatósággal, mégis igyekeznek fejleszteni pályázatok mentén. Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy Erdőkertes 2022-ben két oktatási intézmény építését jelentette be, az egyik egy óvoda, mely 2023 elején indul, a másik egy bölcsőde, amely építési munkálatai jelenleg is zajlanak.

3.6.9. Egészségügyi intézmények és a házi orvosok száma

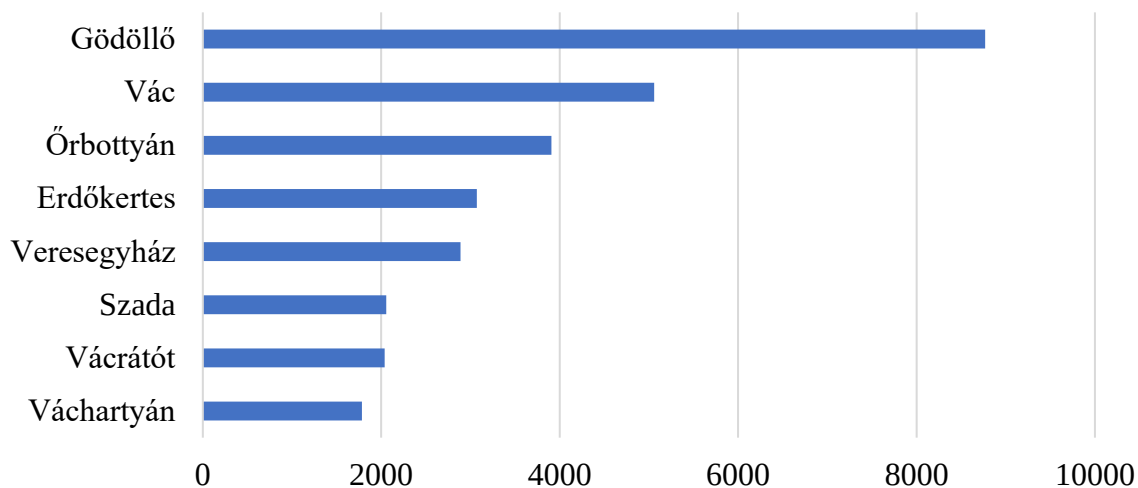
A települések egészségügyi ellátottságát az épületek mennyisége és a háziorvosi száma alapján készítettem. A fogászatokhoz beleszámítottam a magán- és szakrendelőket is, így jött ki a 11. táblázatban látható eredmény. Az első három település sorrendje nem okozott túl sok meglepetést, de az utána levőké az oktatásához képest nagyban változott. Órbottyán és Szada holtversenyben lettek a negyedik, öt-öt darab épülettel, melyből kettő orvosi rendelő, ahol mindkét településen három-három háziorvos praktizál felváltva. Ezt követi a sorban Erdőkertes és Váchartyán három-három egészségügyi épülettel. Mindkét településen található gyógyszerár, orvosi rendelő és fogászat. A sort pedig Vácrátót zárja. A településen egy orvosi rendelő és egy fogászat üzemel.

11. táblázat: Egészségügyi ellátottság a településeken

Települések	gyógyszertár (db)	orvosi rendelő (db)	Egészségügyi- központ (db)	Kórház (db)	Fogászat (db)	Összesen
Vác	12	16	1	1	14	44
Gödöllő	7	11	1	0	8	27
Veresegyház	4	4	1	0	6	15
Órbottyán	1	2	0	0	2	5
Szada	1	2	0	0	2	5
Erdőkertes	1	1	0	0	1	3
Váchartyán	1	1	0	0	1	3
Vácrátót	0	1	0	0	1	2
Összesen	23	31	3	1	27	

Forrás: KSH és a települések honlapjai, saját szerkesztés, 2022

Bár darabszámra a nagyvárosok vezetik az összehasonlítást, azért érdemes megnéznünk azt is, egy orvosi rendelőre hány lakos jut, hisz így kapunk igazán árnyalt képet. Ez alapján Gödöllő áll a legrosszabbul, egy rendelőre 8 771 lakos jut. A sorban Vác követi 5 059 fővel, majd Órbottyán 3 906 polgárral. Érdekes, hogy Veresegyház város léteire jobban áll, mint Erdőkertes. Előbbinél 2 889, még utóbbinál 3 070 lakos jut egy egészségügyi rendelőre. Ahogy várható volt a kis községek, bár kevés épülettel rendelkeznek, a lakosságuk száma is jóval alacsonyabb, így egy orvosi rendelőre így is kevesebb polgár jut. Így tehát a sorban az első Váchartyán 1 782 fő jut egy rendelőre, még Vácrátóton 2 038 fő és Szadán 2 058 fő ez a szám.

22. ábra: Egy orvosi rendelőre jutó lakosok száma a vizsgált településeken

Forrás: KSH; saját szerkesztés, 2022

3.7. A KÖRNYEZŐ VÁROSOK VEZETŐINEK A VÉLEMÉNYE A TELEPÜLÉSEIK TÉRSÉGI SZEREPÉRŐL

Ahogy az már kiderült a kutatásból a vizsgált nyolc településből négy rendelkezik városi ranggal. Ezen települések önkormányzatának vezetői lehetőséget adtak egy-egy személyes interjú elkészítésére. Minden város polgármestereinek, illetve alpolgármestereinek, megküldtem egy előre összeállított kérdéssort, melynek mentén zajlott a beszélgetés. Az interjú kilenc fő kérdésből állt, melyeket településspecifikus kérdésekkel bővítettem. Órbottyánban Szabó István polgármester úr fogadott, még a többi településen az alpolgármester urak szántak rám időt. Gödöllőn Bajkó Norbert, Vácon Inotay Gergely Ábel, még Veresegyházon Cserhádi Ferenc.

Az interjúm első két kérdése összefügg egymással, így ezeket egyben mutatom be. Az első kérdésem a települések rövid-, közép- és hosszú távú fejlesztéseire vonatkozott. Azt szerettem volna megtudni, hogy milyen fejlesztéseket terveznek a következő 5-10 évre, tervezik-e a települések fejlesztési stratégiáinak felülvizsgálatát. A második kérdésemben pedig a személyes véleményüket kérdeztem, mely fejlesztést tartják a legfontosabbnak, mi az, amit a településnek a legfontosabb lenne kiviteleznie.

Arról már korábban írtam, hogy a nagyobb települések általában rendelkeznek Integrált Településfejlesztési Stratégiával, noha ennek elkészítése egyik város önkormányzata számára sem kötelező. Többnyire pályázatok mentén szokott előkerülni, hogy az adott beruházás összhangban van-e, a város ITS-ében vagy IVS-ében megfogalmazott fejlesztési terveivel. Ez jelen esetben sincs másképp. Gödöllő 2015-ben készítette el az utolsó ITS-ét, melyben 2020-ig

tűzttek ki rövidtávú célokat. Ennek kapcsán 2022-ben a település vezetése elérkezettnek látta a pillanatot, hogy ezen stratégiát felül vizsgálják. A dokumentum tervezete el is készült 2022 októberére, noha az még a lakosság számára nem lett publikálva, amikor az interjút készítettem. A stratégia sürgős ellenőrzésének legfőbb oka a 2022-es energia válság, mely hatására a településnek új energia hatékony, energia megtartásra alkalmas, gazdaságos megoldásokkal kellett előállnia. Ilyen megoldások lehetnek, hogy azon épületekben melyeket az önkormányzatnak kell fenntartania, a távhő szolgáltatást bevezetik, vagy hőszivattyús rendszereket alakítanak ki bennük. Ez utóbbi bevezetése nagy innováció lenne a település életében, noha igen drága a kiépítésük. E mellett fontos a város vezetése számára a vízgazdálkodásának fejlesztése és a klímasemlegesség, vagyis, hogy csökkentsék a település széndioxid kibocsátását. Hosszú távú fejlesztés lehetne a város életében, ha elektromos autótöltő állomásokat hoznának létre település szerte.

Vác városának vezetése szintén 2015-ben készítette el az utolsó érvényes ITS-ét, melyben ugyancsak 2020-ig határozták meg a város rövidtávú céljait. A következő 5 évben a város túlnépesedését kezelő vagy csökkentő beruházásokat tartják a legfontosabbnak. Prioritásnak az óvodai- és bölcsődei intézmények bővítését határozták meg. Ezek mellett kiemelt jelentőséggel bír a 2022-es év energiaválsága kezelésére irányuló fejlesztések. A legfontosabb teendői közé sorolja a település vezetése az energetikai felújításokat, valamint az újszerű fűtésrendszerek kialakítását, ezzel egyidejűleg pedig a villamosenergia ellátás útjainak feltérképezését, lehetséges megvalósításának kutatását.

Veresegyház első Integrált Városfejlesztési Stratégiáját 2008-ban dolgozták ki, mely 2016-ban került felülvizsgálatra. A következő településfejlesztési koncepcióra már konkrét négy éves időkeretet határoztak meg, melyben kitűzték azokat a rövidtávú célokat, melyeket 2020-ig szerettek volna megvalósítani. Ezen elhatározások mentén rengeteg beruházás indult el és fejeződött be sikeresen. 2022-ben a már ismert problémák Veresegyház vezetését is utolérték. Akárcsak a többi településen itt is fontos lett az ITS ismételt felülvizsgálata. A következő célokat a 2022-2027-es időszakra határozták meg. Ezek között szerepel, hogy jövedelem termelő beruházásokat hozzanak a településre, valamint, hogy fejlesszék és gyarapítsák az országban eddig is egyedülálló termálvíz fűtéses rendszerüket új kutak fúrásával. Ezen kívül szeretnék kibővíteni a Medvefarmot egy erdei iskolával, valamint növelni a város szálláshelyeinek a számát. Ezek mellett három infrastrukturális célt is kitűzött a település, bár ezek már inkább térségi beruházások. Ilyen fejlesztés lenne egy elkerülőút megépítése, mely gyorsforgalmi útként összekötné az M2-es autópályát az M3-sal, valamint egy térségi a környék településeit összekötő karékpárútvonal kialakítása. Ennek tervezett két végpontja Vác és

Gödöllő lennének. Bár ebbe a kivitelezésbe Veresegyház csak egy település, amely a két végpont között helyezkedik el, mégis nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a városon belül kialakítsanak egy olyan kerékpárút rendszert, ami később majd becsatlakozhat ebbe a térségi kezdeményezésbe is. Erre egyébként 2022-ben pályázatot is nyert a település, mely forrás keretein belül kiépítik a kerékpáros közlekedés lehetőségét egyik irányba Erdőkertesig, a másik irányba pedig a Medveotthonig. A harmadik infrastruktúrában fejlesztendő területnek a vasútvonalat és a vasútállomás épületét jelölte meg a város vezetése. Ez a fejlesztés inkább állami beruházás, mintsem városi, mindenesetre az új Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia részeként az állam az elsők közé jelölte ki a 71-es jelzésű vasútvonal fejlesztését, melynek egyik állomása maga Veresegyház.

Órbottyán bár város, nem rendelkezik Integrál Településfejlesztési Stratégiával, mivel ennek elkészítése nem kötelező az önkormányzatok számára. 2022-ben egy pályázat kapcsán merült fel, hogy a támogatásnak összhangban kell lennie az ITS által meghatározott rövid-, közép- és hosszútávú célokkal, így ezen fejlesztés mentén indult el az ITS tervezése, mely jelenleg is folyamatban van. A település költségvetése a többi térségi városhoz képest meglehetősen karcsú, mivel se ipari területe, se közép- és nagy vállalkozók nincsenek a város közigazgatási határán belül. A település nem vehet fel semmilyen hitel konstrukciót, mivel nem lenne fedezet a törlesztő részletek fizetésére. A településre befolyó adók mértéke nem fedezné azt. Így az önkormányzat egyetlen lehetősége Órbottyán fejlesztésére pályázatok útján lehetséges. Több koncepció is elkészült fejlesztésekre, amelyek csak arra várnak, hogy megjelenjen egy őket támogató kiírás. Ilyen koncepció készült zöldterületi-, valamint sportpálya fejlesztésre, továbbá egy bicikli útra mely a Veresegyház és Vác közötti összekötő szakaszba kapcsolódna be. Ha nem nézzük a megvalósíthatóságot, csak azt, hogy mire lenne a legnagyobb szüksége a településnek, akkor egyértelműen a teljes települési úthálózat fejlesztése, valamint a csapadékvíz elvezetés problémájának megoldása élvezne prioritást. Ezek viszont rendkívül költséges beruházások, így hiába állnak a fontossági sorrend élén, jó ideig nem fog tudni megvalósulni.

A harmadik kérdésem során azt szerettem volna megtudni, hogy milyen problémák jönnek elő leggyakrabban a fejlesztések során. Illetve, hogy van-e a lakosság részéről valami különösebb igény, amit gyakran hall a város vezetése. Mi az, amit az ott lakó polgárok szeretnének igazán. Ezen a kérdés sokszor pillanatnyi igény egy település népességének részéről, még máskor olyan dolgokat szeretnének, amelyre vagy nincs is szüksége a városnak, mert már vagy rendelkezik olyannal, ami a felmérések szerint elég az igények kiszolgálására, vagy olyan mértékű beruházást jelent, amit a település nem tud előteremteni.

Vácon a leggyakoribb problémának azt látja Inotay Gergely alpolgármester, hogy tervezhetetlenek a beruházásoknak a költségvetéseik, amely nagyban nehezíti, hogy bármilyen fejlesztésre közbeszerzési vagy beszerzési eljárásokat indítson a település. Ez vállalkozói oldalról is nagy problémát jelent, mert sokan amiatt, hogy nem tudnak reális árajánlatot adni el se indulnak egy ilyen pályázaton, még mások azért, hogy biztosan ne bukjanak a változó árak mellett egy szolgáltatáson irreálisan magas árajánlatokat nyújtanak be. Ezen túl viszont nem tudott kiemelni olyan lakossági igényt, amire lenne ráhatása az önkormányzatnak.

Veresegyház lakossága teljes mértékben azonosulni tud a vezetői által meghatározott rövidtávú fejlesztési célokkal. Ezek mellett azonban leggyakrabban a zöldterületeket hiányolják. Szeretnék, ha a település vezetés nagyobb hangsúlyt fektetne a következő periódusban a játszóterek fejlesztésére, valamint a közparkok kialakítására. Ezen fejlesztések mellett gyakran kérik még, hogy folytassák a járdák számának bővítését az utak mentén, kifejezet hangsúllyal azon vonalakra, ahol az iskolából hazafelé a diákok közlekednek.

Órbottyán város lakossága sok mindent szeretne, sokszor olyan dolgokat is, melyek szerepelnek a település fejlesztési tervei között, épp csak a kivitelezéshez szükséges forrást várja az önkormányzat a megvalósításhoz. Ilyen igény egy ATM vagy egy nagyobb bevásárlóközpont behozatala a településre, noha hogy ezen beruházók figyelmét felkeltse a város nagyobb lakosságra lenne szüksége, viszont a lakosság a népesség növekedéstől elzárkózik. A város vezetése és a polgárok is egyet értenek abban, hogy a településnek egy kiépített esővíz elvezető csatornarendszerre lenne a legnagyobb szüksége.

Gödöllő város ebben a kérdésben, most különleges helyzetben van, mivel a lakossági igények és problémák leginkább egy téma körül forognak, a Török Ignác Gimnázium felújításának kérdése mentén. Bár ez így elsőre nagyon eltér a többi település problémáitól, ha egy kicsit megismerjük a helyzetet, érthetővé válik miért ezen téma körül forog a lakosság és a város vezetésének is a figyelme. Adott a fenti gimnázium melyre a tankerület 2022-re kiírt egy fejlesztést, miszerint a régi azbeszt tetőt le kell cserélni, valami korszerűbbre. Ez önmagában egy remek ötlet, és igazán ráfért már a település egyik legrangosabb iskolájának épületére. Ugyanakkor a fejlesztés a várakozással szemben nem kezdődött el a nyári szünet alatt, csak ősszel, amikor az oktatás is megkezdődött. Ez több problémát is felvetett. Az egyik, hogy a bontási munkafolyamatok közben a tanítás igen nehézkessé vált az épületben a nagy zajszennyezés és a hatalmas kosz miatt. A másik hatalmas problémát az időjárás okozta. Rengeteg eső esett októberben, ami miatt a tető nélküli iskola beázott, így lehetetlenévé téve a tantermekben való tanítást. Mivel a tankerület nem adott engedélyt az online oktatásra, itt jött be a képbe a városnak okozott probléma, hogy hol helyezik el azt a rengeteg gyermeket, akit

tanítani kell. Átmeneti megoldásként a többi iskola is összébb húzta magát és termeket szabadítottak fel, valamint a művelődési ház nem használt részeit is a gyerekek rendelkezésére bocsátották. Ezen kívül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem is felajánlotta a szemináriumi termeinek egy részét, noha csak addig, még az egyetem területén meg nem kezdődnek a felújítási és bővítési munkák. Ennek kapcán érthetővé válik, hogy jelenleg is ezt a helyzetet próbálja kezelni a település vezetése, kéz a kézben a Török Ignác Gimnázium tanáraival, az ott tanuló diákokkal és azok szüleivel, valamint Gödöllő város teljes lakosságával. Bár ez most egy igen aktuális probléma, nem feledkezhünk meg arról, hogy ez egy akut ügy, nem pedig állandó fejlesztési kérdés.

A negyedik és ötödik kérdésemet szintén együtt fogom bemutatni. A negyedik kérdésem során azt szerettem volna megtudni, hogy áll a település a beköltözőkhöz. Van e még hely új ingatlanok építésére. Terveznek-e újabb parcellázásokat vagy újabb területek belterületbe vonását, átnyilvánítását. Az ötödik kérdésben pedig afelől érdeklődnek, mit gondolnak a település vezetői, milyen a városuk jelenlegi eltartó képessége, hány főben határoznák meg a településük lakosságának felső létszámhatárát ameddig még növekedhet.

Gödöllő városa óriási zöldterület tartalékokkal rendelkezik, melyek megtartása mellett elkötelezett a város vezetése. A település teljes területének mintegy 58%-a tartozik a zöld övezethez, a hatalmas parkjainak köszönhetően. Az önkormányzat nem csak a zöldfelületek megtartása mellett áll ki, hanem az egységes fejlődés mellett is, így elkötelezettek amellet, hogy addig nem vonnak újabb részeket a belterületbe, még a korábban csatlakozott területek el nem érik azt a szolgáltatási szintet, ami a többi városrészen adott. Értendő ez egységesen az alap ellátásra, a közművekre és az infrastruktúrára is. Gödöllő jelenlegi lakossága belterületen 33 500 fő, még zártkerti ingatlanokban további 1 500 fő él.

Órbottyán város vezetése, akár csak Gödöllőé szintén azt az elvet vallja, hogy nem terveznek újabb településrészek belterületbe való vonását egészen odáig, míg a már korábban bevont területek el nem érik a térségre jellemző általános fejlettségi szintet. Jelenleg nagyjából 8 000 fős lakossága van a településnek. Ez a szám még hozzávetőlegesen kétezer lakossal bővílhet. Ez az a határ ameddig a szolgáltatások képesek a lakosság igényeit kielégíteni.

Vác a legrégebben kialakult település a vizsgált térségben. Mintegy 61,6 km² területen helyezkedik el. A város vezetése egyértelműen kijelentette, hogy nem terveznek újabb belterületbe vonásokat, valamint, hogy lakosság számban már meghaladták a település ideális eltartó képességét. Bár a KSH adatai alapján 33 ezer fő a település lakónépessége Inotay Gergely alpolgármester azt nyilatkozta, hogy ennél lényegesen többen lakják a települést. Vác ideálisan egy 33-34 ezer fős település infrastruktúrájával rendelkezik, pont emiatt azt gondolja

a vezetés, hogy a nagyobb lakónépesség itt ütközik ki leginkább. Emellett a városképpen látszik még a gyors ütemű változása a lakosságnak. Rohamosan épül be a kertvárosi része Vácnak, valamint a külterületei. Emellett pedig gombamód szaporodnak a társasházak és a lakóparkok. Ezt leginkább egyébként a város északi részén, az úgynevezett Deákvár városrészen lehet tapasztalni.

Veresegyház alpolgármestere az nyilatkozta arra a kérdésemre, hogy terveznek-e újabb belterületbe vonást, valamint, hogy hány főben látják a település maximális létszámát, hogy az önkormányzat még rendelkezik a településen belül több önkormányzati telekkel, de újabb parcellázásokat már nem terveznek. Ennek egyik igen nyomos oka a Budapesti agglomerációs törvény, mely meghatározza a térségi területfelhasználás feltételeit. Ideértve azt is, hogy a szántókat és legelőket, valamint erdős területeket milyen mértékben lehet lakó céllal belterületbe vonni. Cserhádi úr azt is elmondta, hogy jelenleg az önkormányzat 25 000 fő alatt látja a település lakosságának ideális létszámát. 2022-ben Veresegyház lakónépessége nagyjából 20,6 ezer fő.

A hetedik kérdésem az oktatási-, a nyolcadik az egészségügyi ellátottságra, még a kilencedik a közszolgáltatás helyzetére irányult. Ezen kérdések kapcsán a lakosság elégedettségére voltam kíváncsi, valamint, hogy az adott területeken milyen problémák merülnek fel, vagy milyen fejlesztésekre lenne szükség. Ezeket akár csak a korábbi kérdéseimet egyben fogom bemutatni.

Gödöllő városa alapvetően mind az oktatás, mind az egészségügy, mind a közszolgáltatás szintjén a térségi átlag felett van a település, utóbbiban országos átlag felett is, noha minden területen fejlesztések szükségesen. A város vezetés fontosnak tartja, hogy minden területen, amely még hozzá tartozik folyamatos újításokat végezzenek, így mivel az oktatási intézmények közül, csak az alapellátást nyújtók, vagyis a bölcsődék és az óvodák tartoznak az önkormányzathoz, ezeket igyekeznek korszerűsíteni. Jelenleg is tart épp az óvodák energiahatékonysági fejlesztése, melyre pályázatot is nyert a település.

Órbottyánban egy bölcsőde, két óvoda és egy nyolc osztályos általános iskola üzemel. Ez a szám a pályázati források mentén folyamatosan változik, jelen pillanatban is zajlik a 2-es számú bölcsőde építése, melyet várhatóan 2023-ban már üzembe is helyeznek. Emellett tervben van egy 3-as számú bölcsőde megépítése is, amely átadását 2024-re tervezi az önkormányzat. A 2022-es év hozta azt a változást is, hogy a három óvodát kettőre redukálták, mivel az egyik épületét frissen újították fel, kapott egy második emeletet, és ezáltal bővült a férőhelyeinek száma, így nem volt értelme a harmadik óvodát fenntartani. Ami viszont azt is jeleneti, hogy van egy kész épület tartalékba, melyet 1-2 év múlva újra használatba állítanak, ha a gyermek

létszám úgy kívánja. Ezen kívül a település nyert egy pályázatot egy új, modern iskolaépület építésre, mely pályázat kifizetését az állam leállította a háborús helyzetre hivatkozva. Hasonló a helyzet az egészségügy területén is. A településnek van felnőtt és gyermek háziorvosi praxisa is, valamint fogászata, melyek egy nem rég épült, jól felszerelt épületben foglalnak helyet a településen. Tervben van továbbá egy 2. gyermek és egy 3. felnőtt praxis indítása is. A közszolgáltatásokon viszont van még mit javítani. Ahogy fentebb is írtam nagy esőzések idején úszik a város, főleg a Rákóczi Ferenc utca mentén, valamint a Fő út városházával szembeni része.

Vác város az oktatás színvonalával és minőségével teljesen meg van elégedve a település, hisz már évtizedek óta diákvárosként van jelen a térségben, noha az utóbbi időben szűkössé váltak a férőhelyek. Becslések szerint 8500-9000 diák tanul a település alap- és középfokú intézményeiben. Az egészségüggyel kapcsolatban is hasonló volt az állásfoglalás. A széles ellátási, kiszolgálási portfólióval elégedett a város vezetése. Ugyanakkor tapasztalják, hogy az alapellátásban leterheltek a szakorvosai, ahol egyre csak nő az egy praxisra jutó lakosok száma. Fontos feladat lenne a szakorvosi rendelők is a felújítása vagy egy új szakrendelő megépítése. A jelenlegi 46 évvel ezelőtt került átadásra és azóta egyre csak amortizálódik. Vácon található még egy kórház, mely alá egy hozzávetőlegesen 200 000 fős ellátási kör tartozik. Ezt a területi ellátást biztosítani is tudja a kórház, noha komoly orvosi és szakdolgozói hiánnyal küzdenek. Talán a három ellátási körből a közszolgáltatással a legelégedettebb mind a lakosság, mind a városvezetés. Ebben a kérdéskörben ritka a panasz, és azt is gyorsan meg tudják oldani. Összeségében elmondható, hogy a város vezetése a saját jogkörében igyekszik mindent megtenni a település lakosságának kiszolgálásáért. Így többnyire a hiányosságok az állami fenntartású épületekben, állami forrásigényű beruházásokban mutatkozik meg.

Veresegyházon is az interjú során kitértünk az oktatási, egészségügyi és közszolgáltatási rendszerekre is. Az oktatási ellátottság terén, az új Veresegyházi Katolikus Gimnázium megépítésével, Veresegyház városa hatalmas lépést tett előre. Ezzel a fejlesztéssel nem csak egy helyi hiányt, de egy jelentős térségi problémát is sikerült megoldania, vagy legalábbis mérsékelnie a település vezetésének. Korábban ugyanis csak a két járásszékhelyen, illetve Budapesten volt lehetőség igénybe venni a középiskola felső oktatását, így kialakult egy általánosan jellemző kép Veresegyházon, illetve a környék kisebb lakosságú településein is, miszerint azok a családok, ahol a gyerekek betöltötték a 14-15. életévüket és elérkeztek a 9. osztályhoz, ott az egész család összeköltött és átköltözött vagy egy nagyobb városba, vagy visszamentek a fővárosba. Ezt a problémát mérsékelte a gimnázium, noha így is rengetek

gyermek ingázik Gödöllő, Vác és Budapest irányába a hétköznapiakon. Ezen a területen fejlesztést jelenthetne egy szakképző iskola, mely olyan képzettségek megszerzését támogatná, amelyekre a környék közép- és nagyvállalatainak lenne szüksége. Ilyen képzettségek a vegyészmérnöki, a gyógyszeripari szakember vagy a gépészmérnök. Egészségügyi szempontból Veresegyház jól ellátott, noha nehezményezi a város vezetése, hogy a Misszió Egészségügyi Központ vezetését elvették az önkormányzattól és állami kézbe került, így pedig egyre hosszabbak az ellátási folyamatok, nőnek a rendelési idők és csökken a szakorvosi ellátottság. E mellett nagy igény lenne egy saját mentő- és tűzoltó állomásra, mely részben egészségügyi, részben szolgáltatási kérdés már, és mindenképpen állami feladat. Noha a település rendelkezik rendőrőrsrel, komoly létszámhiánnyal küszködik a szervezet már évek óta. Ezt próbálta a város vezetése bérlakásokkal megoldani, de az évek tapasztalata azt mutatja, hogy csak ideig, óráig jelentett megoldást, a fiatalabb szakképzett rendőrállományt ezzel nem lehet itt tartani. Egy fontos közszolgáltatási, infrastrukturális fejlesztésnek tartja a település, hogy a távolsági autóbuszok vonala mellett egységes kinézetű, szélvédett esőbeállókkal ellátott megállóhelyeket létesítsenek, valamint bővítsék a P+R parkolók számát a vonal mentén.

Az utolsó záró kérdésemet csak két település, Órbottyán és Veresegyház viszonylatában tartom érdekesnek, így csak ezen városok részéről fogom bemutatni. A kérdés mentén a pénzügyeiről, a felvett hitelekéről, és pályázati forrásokról érdeklődtem. Valamint, hogy honnan van a településnek bevétele.

Órbottán város vezetése, ahogy korábban is írtam kizárólag pályázatok mentén tud fejleszteni, mivel nincs lehetősége hitel felvételére, mert nincs miből fizetnie a településnek a törlesztő részleteket, mivel nincsen semmilyen nagyobb bevétele. Nem rég a település Csomád felé eső határán kiépítettek egy néhány hektáros ipari területet, hogy ezáltal is iparüzési adóhoz jusson a település. Ennek jelenleg a fele áll bérlői használatban. A másik fele egy nagyjából 2 hektáros terület pedig még új vállalkozók érkezését várja. Ez a nagyjából 4 hektáros terület, sajnos nagyobb vállalkozások számára nem elegendő, a kisebb vállalkozókat pedig nehéz ide csalni. Így jelen állás szerint 6 kisvállalkozónak van bérleti szerződése az önkormányzattal, mely kötelezi őket, hogy bizonyos időn belül be kell építeniük a bérelt területet.

Veresegyház az elmúlt harminc évben hatalmas beruházásokat hajtott végre, melynek egy részét pályázati forrásokból, egy részét a beszedett különböző adókból, és egy másik jelentős részét hitelforrásokból fedezte. Jelenleg a településnek hozzávetőlegesen négy milliárd forintnyi hitel tartozása van, melynek egy jelentős része három milliárd forintot a következő tíz évben kell törlesztenie, míg a maradék egy milliárd rövidtávú likvid hitelkonstrukció része.

4. KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JAVASLATOK

A tanulmányomat az agglomeráció fogalmának meghatározásával, a lehetséges típusainak ismertetésével, valamint a budapesti agglomerációnak a szerkezetének bemutatásával kezdtem. Ennek mentén teljes képet kaptunk az agglomerációs települések elhelyezkedéséről, valamint általános fejlődési tendenciájukról. Ezután a kutatásom második felében az agglomeráció északi és keleti szektorának két szomszédos járásából kiválasztott nyolc településsel foglalkoztam. Ezeket hasonlítottam össze egymással több mutatón keresztül annak érdekében, hogy megtudjam Órbottyánnak a szerepét határozni a térségében.

Amint az a tanulmány során kiderült a szuburbanizáció nem egyformán érintette az agglomerációs településeket. Van amelyik gyorsabban, mások pedig kevésbé látványosan növekedtek. A kutatás során megismerhettük, hogy népesedés szempontjából mely településeket választották leggyakrabban, és egyértelműen kirajzolódott, hogy a fővárostól délre, délkeletre fekvő településeket kevésbé szívesen, még az északi és keleti szektorban elhelyezkedőket jobban preferálták. Még korábban a budai oldalt volt a kedvelt a lakosság körében, addig mára elmondható, hogy egy elmozdulást tapasztalhattunk pest északkeleti oldala felé. Még az 1990-es évek környékén Budaörs, Törökbálint, Nagykovácsi, Telki, Budajenő, Solymár és Leányfalu vezették a népszerűségi listákat, és hatalmas lendülettel indultak el a fejlődés útján, addig mára ez a dinamizmus alább hagyni látszik, noha még mindig a vonzó térségek közé tartoznak. 2010-től kezdve felcsatlakoztak az elsősorban északkeleten fekvő települések, mára pedig nyugodtan kijelenthetjük, hogy le is hagyták népszerűségben őket. Ilyen települések Veresegyház, Csomád, Szada, Erdőkertes és Órbottyán.

Azt korábbi elemzések már bemutatták, hogy egy adott település szuburbanizációs folyamataira nagy hatással van a földrajzi elhelyezkedése, ezen belül is a Budapesttől való távolsága, és a fővárosnak különböző közlekedési útvonalokon való megközelíthetősége. Minél jobban megközelíthető autóval, vagy minél hamarabb elérhető tömegközlekedéssel annál jobb helyzetben vannak a költözni vágyókkal szemben. De a kvantitatív elemzések arra is rávilágítottak, hogy ezen tényező mellett nagy befolyásoló erővel bír a települések intézményi ellátottsága, a jogállásban betöltött státusza vagy az, hogy mások számára mennyire népszerű, azaz mekkora növekedést mutatott az előző tíz-húsz évben. Mindezek mentén elmondhatjuk, hogy egy település életére nagy hatással volt az elért fejlettsége a történeti fejlődése során, valamint a helyzete és a növekedése, és hogy mindez kihatással volt a további lehetőségeire. Azaz egy jobb helyzetben lévő településre nagyobb fejlődés volt jellemző, még egy pár ezer lakos község nehezebben tud kimozdulni az őt kötő határokból. Az is látható, hogy minél

nagyobb, státuszában előrébb járó településről beszélünk annál jobban meghatározza őket az intézményi ellátottságuk, a fejlettségük. Ezek mellett jól kirajzolódott – főleg az egy-két gyermekes családok esetén –, hogy mennyit számít egy-egy település ingatlanjainak az átlagos ára. Mert hiába kimagasló a fejlettsége, az infrastruktúrája és az intézményi ellátottsága, ha mellette az árai nem család barátok, akkor a beköltözők gyakran választanak egy szomszédos települést, ahol olcsóbbak a telkek és a házak, ott telepednek le, aztán átjárnak a kinézett településre a szolgáltatásokat igénybe venni. Mindez azt is jelenti, hogy a településvezetők, annak függvényében, hogy milyen helyzetű, típusú vagy fekvésű az általuk vezetett térség, más-más eszközöket vehetnek igénybe arra, hogy támogassák a beköltözőket. A kisebb községek intézményi fejlesztésekbe foghatnak vagy a közlekedési lehetőségeiket, az infrastruktúrájukat javíthatják.

Bár elsőre úgy tűnhet, ezek olyan tényezők, amelyeken a települések vezetői nem tudnak befolyásolni, a városvezetőkkel készített interjúk során kiderült, hogy vannak olyan eszközök a kezükben, melyek befolyásoló hatással lehetnek a szuburbanizációs folyamatokra. Ilyen eszköz például, ha a növekedés előtt az önkormányzat több telket is felvásárol a későbbi beruházások érdekében vagy ha intézményi fejlesztésekbe fog, valamint, ha az infrastruktúra javításán dolgozik. Az intézményi fejlesztésekbe elsősorban az óvoda és iskolabővítések, építések tartoznak, a későbbiekbe pedig a bölcsődék és középiskolák kialakítása. Ezek nagy hatással vannak a beköltözőkre, valamint a növekvő lakosság ellátásának elengedhetetlen pillérei. Az infrastrukturális fejlesztések közé, elsődlegesen az utak állapotának javítása és a közösségi közlekedés fejlesztése tartozik. Ezek azért kiemelten fontosak, mert így javítják a fővárossal való kapcsolatot, csökkentik a tőle való távolságot. Az önkormányzati tulajdonban lévő telkek száma, nagysága és azok egybefüggő elhelyezkedése vagy épp tagoltsága, általában csak a későbbi beruházások mentén térülnek meg. Ezen telkeket felhasználhatják ipari területekként, és vállalkozókat vonzhatnak a térségre, de hasznosíthatják egyéb fejlesztésekre is, például piac kialakítására. Tehát ezen telkek lehetőséget biztosítanak az önkormányzatok számára a fejlesztésekre, beruházásokra. Azt, hogy adott településen milyen jellegű beruházásra van szükség, mi az ami leginkább a lakónépesség érdekeit szolgálja, azt lakossági felmérések mentén a településvezetők tudják a legjobban. Ők ismerik a leginkább a térségben rejlő lehetőségeket, a helyi adottságokat. Ez is mutatja, hogy egy térség életében döntő szerepe van, hogy milyen a településvezetésnek az attitűdje, hogy mennyire tudatosak, mennyire nyitottak a változtatásokra, a fejlesztésekre, mennyire együttműködőek akár egymással, akár a szomszédos településekkel, mennyire jó a kapcsolati hálójuk, hogyan tudják azt használni, mennyire kreatívak és hogy meg tudják-e ragadni a lehetőségeket.

A települések vezetőinek tudatossága az alapvető fejlődést határozza meg. Azt, hogy a meghozott döntések mennyire átgondoltak, szakmailag alá vannak e támasztva. Fontos, hogy a vezetés rendelkezzen rövid-, közép- és hosszútávú koncepciókkal, ezek elérhetőek legyenek a település lakosi számára is, ezáltal is kijelölve a közös fejlődési utat. De nem csak a célkitűzések elengedhetetlenek, hanem az is, hogy folyamatosan monitoringozzák a helyi, a járási és a régiós folyamatokat, valamint az általános társadalmi- gazdasági- és politikai fejlesztések hatásait. Ha ezen tényezők nyomon vannak követve és be vannak építve a döntéshozatalba, akkor mondhatjuk, hogy egy település vezetése kellő tudatossággal rendelkezik.

A település vezetés nyitottsága abban mutatkozik meg, hogy mennyire hajlandóak a kockázatvállalásra. A fejlődés sokszor csak annyin múlik, hogy a vezetőség az adott pillanatban meg meri-e tenni a szükséges lépést. Még az egyik település vezetése meggondolatlanágnak tartja, addig a másik a fejlődéshez szükséges következő lépcsőfokát látja benne. Ez a fajta nyitottság, vagy nevezhetjük bátorságnak is, szükséges ahhoz, hogy elinduljon egy nagyobb beruházás folyamata vagy hogy megvalósuljon egy hitel felvétele. A fejlődésben kiemelt szerepe van a kockázatvállalásnak, noha az vagy beváltja a hozzáfűzött reményeket és sikereket hoz, vagy akár el is lehetetlenítheti a települést.

A településvezetők együttműködő képessége alatt érthetjük az egymással való napi kapcsolatot, hogy milyen gördülékenyen zajlik a döntéshozás, mennyire értenek egyet a tagok a kitűzött célokkal, mennyire tudnak velük azonosulni. Illetve, hogy mennyire dinamikus a mindennapok folyamatainak intézése. Ebben a kontextusban leginkább a polgármester, az alpolgármesterek és a képviselő testület tagjainak a munkakapcsolata a mérvadó. Ha a szomszédos településekkel való együttműködést nézzük, kicsit tágabban kell mindezt értelmezni. Maga a vezetőség mennyire ismeri a körülötte elterülő térségek fejlesztéseit, mennyire tudnak kapcsolódni azokhoz. Tudnak e közös fejlesztésekben gondolkodni.

A vezetők kapcsolati hálóján, a formális és informális kapcsolatokat értjük. Ide soroljuk magát az önkormányzaton belüli és a településen belüli kötelekeket, legyen szó magánszemélyekről, gazdaságokról vagy vállalkozásokról. De természetesen ugyanezen kapcsolati háló része a települések közötti kooperációk, a járás vezetéssel való szinergia, vagy akár az ország felsővezetéséig nyúló ismeretségi szálak. Kiemelt jelentőséggel bír a vezetés és a lakosság társadalmi kapcsolata, hisz az kihat a település életére, befolyásolja a fejlődés gyorsaságát és meghatározza a lehetőségeket.

Az önkormányzatok kreativitása is rengeteget számít. Az általánoságban elmondható, hogy a legtöbb település nem tud fejlesztéseket végezni az alapvető bevételeiből, így alternatív bevételekre van szükségük. Ehhez a vezetőknek ismerniük kell a település adottságait, és olyan

turisztikai attrakcióval kell előállniuk, amely majd nem csak a lakosság számára jelent kikapcsolódást, de lehetőség szerint más polgárokat is a településre csábít. Hogy ez a vendég csalogató a természeti adottságra épül (túra útvonal, kilátó egy hegy tetején, nagy kiterjedésű parkok, tanösvény), a történelemre (kastély, múzeum) vagy egy helyi erőforrásra (termálfürdő, strand) az csak a város vezetésén múlik, de létrehozhatnak valami egyedit is, ami az országban nincs, vagy csak kevés helyen elérhető (vadaspark, állatkert, medvefarm) és ezáltal is népszerűbbé válhatnak.

Ezen kívül a kutatás számos érdekességet tárt fel a vizsgált nyolc település viszonyában. Ami egyértelműen kirajzolódott, hogy a térség települései egyformán fejlődtek térben és időben. Minden településen ugyanazok a folyamatok figyelhetők meg, csak a nagyságuk mértékében eltérő szinteken. A járasszékhelyeken rajzolódtak ki legjobban, majd a legfejlettebb térségi településen Veresegyházon is megfigyelhető volt a fentebb említett települések által kirajzolt minta, folyamat csak épp egy kicsivel kisebbben. Ezután Erdőkertes, Órbottyán és Szada is hozta a sémát, csak még kevésbé ugrottak ki az eredmények, és a legvégén a két apró község Váchartyán és Vácrátóton is észrevehető egészen apróban a térségi modell. Ezt támasztja a lá a települések népességének a változása, a lakásállományuk bővülése, de a vándorlási egyenlegük is, ahogyan a korszerkezetük is.

Ez utóbbi az elmúlt tizenöt évben nagy változásokon ment keresztül. Megfigyelhető, hogy a 2005 évhez képest minden egyes korcsoport lakosság száma növekedett napjainkig, kivéve a 20-29 éveseket. Ennek a korosztálynak a népessége drasztikusan majdnem 60%-kal csökkent. Ez annak a következménye, hogy a térség lakossága migráció által indult növekedésnek. Budapesti keresettel rendelkező családok költöztek ezen településekre, melynek következtében fellendült a térség ingatlanpiaca. Ennek hatására 15 év alatt rengeteget drágultak a térség lakásai, házai. Napjainkra elérve egy olyan szintet, amit egy mai pályakezdő, vagy egy egy fizetésből élő 1-2 gyermekes család már nem engedhet meg magának. Így általánosságban az tapasztalható, hogy azon fiatalok, akik befejezték a középszintű oktatásban a tanulmányaikat, és nem az adott települések valamelyikén veszik igénybe a felsőoktatást, azon polgárok kiáramlanak a településről. Döntő többségük a jobb munkalehetőségek, a szélesebb szolgáltatási kör vagy épp a tanulmányaik miatt beköltöznek a fővárosba. Ezáltal egy fajta lakosságcsere figyelhető meg Budapest és a vizsgált települések között. Leginkább a 18. életévüket betöltött pályakezdők hagyják el a településeket a fővárosért, ahonnan azok a polgárok költöznek ki valamelyik agglomeráció településre, akik a 30-40. életévükben járnak és már stabil keresettel, állandó munkahellyel rendelkeznek, tehát egy fix egzisztenciát alakítottak ki maguk számára. Ezen állampolgárok közül is leginkább azok, akik

családalapításban gondolkodnak. Ezt mi sem támasztja jobban alá, minthogy a vizsgált nyolc település népessége a 30-39 éves korosztályban 157%-kal gyarapodott 2005 óta, tehát az eredeti lakosság 2,5-szeresére növekedett.

Összefoglalva tehát a tanulmány következtetése az, hogy habár a települések fejlődésére és a beköltözők választási tendenciájára nagy hatással van a fővároshoz való közelségük, és a hozzá kapcsolódó közlekedési lehetőségeik, a települések vezetői saját tervekkel és célkitűzésekkel képesek lehetnek befolyásolni vagy ellensúlyozni ezen tényezőket. Ezt mutatja be a térségi esettanulmányom a választott nyolc településsel, melyek eltérő jogállásúak és különböző fejlettségűek, más térségi jelentőséggel bírnak, mégis mindannyian – noha eltérő mértékben – egyre népszerűbbek a beköltözők szemében. Elmondható, hogy a vizsgált térségben Veresegyház vezetése volt a legbátrabb, sok kockázatot vállalt, és ennek az lett az eredménye, hogy a legdinamikusabban fejlődő település lett, nem csak a járásában vagy a szektorában, de országos szinten is. Noha Veresegyház eleve, nem helyezkedik el messze Budapeستől, de a vezetők szerepvállalása és döntéseinek köszönhetően, egy kis Vácrátót méretű pár ezres faluból, egy Gödöllő szolgáltatási színvonalú várossá nőtte ki magát néhány évtized alatt. Érdekes megfigyelni a fejlődési kontrasztot Veresegyház és Órbottyán között. A két település hasonló háttérrel indult, sőt volt időszak, amikor Órbottyán volt a fejlettebb település, de a vezetői döntések mentén, évről évre egyre nagyobb és nagyobb a különbség közöttük. Ez amiatt van, hogy Órbottyán előjárói azon döntéseket részesítették előnybe a város fejlesztése során, melyek biztos megtérüléssel jártak, és a lehető legkevesebb kockázatot hordozták magukban. Noha ez a kontraszt éles a két település között Órbottyán még is meghatározó alakja a térségnek, mivel kiváló földrajzi elhelyezkedésének köszönhetően a Váci járás székhelyének tökéletes ellenpólusa, ráadásul egyedüli városi jogállású település Vác mellett. Amennyiben a település vezetése kiáll jelenlegi elképzelése mellett és a lakosság gyors gyarapodása helyett, a fejlesztésekbe investálja az erőforrásait, úgy minden lehetőség adott arra, hogy a következő évtizedekben megerősödjön, és egy Veresegyházhoz hasonló térségi szerepet töltsön be a Váci járásban.

5. ÖSSZEFOGLALÁS

A kutatásomat alapvetően két nagyobb téma mentén végeztem, melynek első felében a Budapesti agglomerációval foglalkoztam. Az adatai többségét a Központi Statisztikai Hivatal adatszolgáltatásán keresztül nyertem, melynek információit a budapesti agglomerációra vonatkozóan értelmeztem, majd feldolgoztam a rendelkezésemre álló szakirodalmak

segítségével. Munkám során leginkább az agglomeráció népességének jellemzőit vizsgáltam az elmúlt 30 év során. A főváros és a hozzá tartozó agglomeráció kapcsolatát elemeztem és azt a következtetésre jutottam, hogy Budapest külső kerületei és a velük szomszédos agglomerációs települések rendkívül szoros kapcsolatban vannak egymással, a migráció és a belterületeik összeépülésének vonatkozásában. Ezt térképes formában is alátámasztottam, valamint egy vizsgálattal, mely során két egymástól eltérő módszerrel elemeztem, mely agglomerációs települések lakónépessége mutatta a legnagyobb növekedést 1990 és 2020 között.

Ezt követően a tanulmányom második felében Órbottyán város területi jelentőségét kutattam, további hét olyan település összehasonlításával, melyek Órbottyánhoz hasonlóan nagy lakónépességnövekedést mutattak az északi, valamint a keleti szektorban, elsődlegesen a fővárosból történő migrációnak köszönhetően, vagy egyéb jogállás miatt a térségnek kiemelt szereplői. A vizsgálat alapjául a települések népességének alakulása, a korcsoportok változása, a vándorlási egyenlegeik, a lakásállományaik és vállalkozásaik számainak bővülése, valamint az oktatási és egészségügyi ellátottságuk szolgált.

Ezen tényezők mentén egyértelműen kirajzolódott a térség fejlődésének iránya. A vizsgált eszközök beigazolták, hogy a jogállásban magasabban elhelyezkedő települések fejlettebbek az intézményi ellátottságuk terén, a szolgáltatásaik és vállalkozásaik szintjén, valamint természetesen magasabb lakosságszámmal rendelkeznek. Ennek következtében viszont kirajzolódott az is, hogy ezen intézetek sokkal leterheltebbek, mint a kisebb lélekszámú községekben lévő megfelelőik. Ez leginkább abban mutatkozik meg, hogy egy adott szolgáltatásra jóval magasabb számú lakos jut.

A kutatás végén olvasható egy interjú a nyolc vizsgált település négy városi jogállású településének vezetőivel, mely során arról nyilatkoztak, hogy miként látják településeik térségi szerepét, és milyen további fejlesztéseket terveznek annak érdekében, hogy ezt a szolgáltatásikört továbbra is biztosítsák lakosaik számára. Elmondták mely beruházások kivitelezését tartják a legfontosabbnak, valamint arról is beszélgettünk, hogy mennyire elégedettek településeik jelenlegi intézményi ellátottságával. Ezen kívül az interjú során betekintést engedtek a városok pénzügyeibe is, és elmondták milyen forrásokból szokták a fejlesztéseket finanszírozni, vannak-e jelenleg is futó beruházásaik. Az is szóba került, hogy a város vezetése milyen nehézségekkel kell, hogy szembe nézzen a fejlesztések során. A legtöbben azt sérelmezték, hogy több korábban önkormányzati kézben lévő intézményt átsoroltak állami fenntartásúvá, ezzel elvágva a települések vezetését az egységes intézményi kezeléstől, legyen szó felújításról vagy akár bővítésről.

6. IRODALOMJEGYZÉK

Agglomeráció Területrendezési Terve – PESTTERV (2011): Letöltés helye:

<https://web.archive.org/web/20070613221734/http://www.vati.hu/main.php?folderID=2802>,
<http://www.pestmegye.hu/teruletrendezes-1/budapesti-agglomeracio-teruletrendezesi-terve>,

letöltve: 2022.09.20.

Arcanum Digitális Tudománytár: <https://www.arcanum.com/hu/online->

[kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/regiok-1842E/telepulesrendezes-192E2/az-epitett-kornyezet-alakitasarol-es-vedelmerol-szolo-1997-evi-lxxviii-torveny-a-telepulesrendezesrol-19336/a-telepulesrendezes-celja-feladata-es-eszkozei-19337/](https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/TenyekKonyve-tenyek-konyve-1/regiok-1842E/telepulesrendezes-192E2/az-epitett-kornyezet-alakitasarol-es-vedelmerol-szolo-1997-evi-lxxviii-torveny-a-telepulesrendezesrol-19336/a-telepulesrendezes-celja-feladata-es-eszkozei-19337/)

letöltve:2022.09.21.

Balázs István (2014): Franciaország térszerkezetének átalakítása és a városi térségek kezelésének eszközrendszere a várospolitikai keretei között. Budapest, MTA TK Letöltés helye: http://real.mtak.hu/19693/1/franciaorszag_terszerkezetenekhatvanezres.pdf letöltve: 2022.10.21

Enyedi György–Horváth Gyula (2002): Táj, település, régió. Budapest, MTA TK – Kossuth Kiadó (Magyar Tudománytár sorozat 2.)

Egyedné Gergely Júlia (2014): Az önkormányzatok lehetőségei a szuburbanizációs folyamatok alakításában a. A szuburbanizációs hatások térbeli megjelenése és a különbségek mögötti lehetséges okok vizsgálata a Budapesti Agglomeráció példáján, Letöltés helye:

http://phd.lib.uni-corvinus.hu/835/1/Egyedne_Gergely_Julia.pdf

Haggett, Peter (2006): Geográfia a. Globális szintézis. Budapest, Typotex kiadó

Hamar József (2015): Településfejlesztés és településrendezés - Általános információk

Letöltés helye: <http://www.terport.hu/telepulesrendezes-es-%E2%80%93fejleszt/altalanos-informaciok>

Hidas Zsuzsanna (szerk.) (2014): Agglomerációk, településegységek. Magyarország településhálózata 1. Budapest, KSH (könyv formátum)

Faragó László (2008): A funkcionális városi térségekre alapozott településhálózat-fejlesztés normatív koncepciója. In: Falu Város Régió 2008/3. Letöltés helye:

http://regionalispolitika.kormany.hu/download/d/e1/31000/FVR_2008_3_NTH.pdf

Gábor Anikó (n.é.): A Budapesti Agglomeráció története - (szakdolgozat) Szent István Egyetem, Gödöllő Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Agrárközgazdasági Szak,

<https://miau.my-x.hu/miau/22/ga/mernok.htm>, letöltve: 2022.09.20.

Kapitány Balázs (szerk.) (2015): Demográfiai fogalomtár. Letöltés helye:

<http://demografia.hu/hu/tudastar/fogalomtar/27-agglomeracio>

Kocsis János Balázs (2008): Városfejlesztés és városfejlődés Budapesten. PhD dolgozat.

Letöltés helye: https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/45524/Kd_11338.pdf

Kocsis János Balázs (2012): Lakáspolitikai Budapest 1960–1975 között. a. A szocialista lakáspolitikai „aranykora”, Múltunk politikatörténeti folyóirat 2012/1-2. szám, Letöltés helye:

<https://www.multunk.hu/wp-content/uploads/2017/01/kocsisjb12-1.pdf>

Kocsis János Balázs (2013): Városi szétterülés folyamatai Budapesten és környékén.

Letöltés helye: http://real.mtak.hu/12495/1/77410_ZJ1.pdf;

<http://demografia.hu/hu/letoltes/fogalomtar/pdf/agglomeracio.pdf>

Korom Annamária (2014): A franciaországi kistérségi együttműködések szerepe a terület- és vidékfejlesztés rendszerében, Szegedi Tudományegyetem, Letöltés helye:

https://doktori.bibl.u-szeged.hu/id/eprint/2366/2/KA_tezisfuzet_magyar.pdf

Központi Statisztikai Hivatal (2007): Társadalmi, gazdasági jellemzők, Xerox Magyarország Kft, Letöltés helye:

<https://www.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/bptarsgazdjell.pdf>

Központi Statisztikai Hivatal (2014): Magyarország településhálózata 1. Agglomerációk, településegységek. Letöltés helye:

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo_telepuleshalozata/agglomeracio.pdf

Központi Statisztikai Hivatal (2014 nov.): Migráció és lakáspiac a budapesti agglomerációban, Letöltés helye:

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/bpmigracio.pdf>

Központi Statisztikai Hivatal, Mikrocenzus (2016): <https://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/> letöltve: 2022.09.21.

Központi Statisztikai Hivatal (2018): Magyarország Közigazgatási Helynévkönyve, 2018. január 1. Letöltés helye: https://www.ksh.hu/docs/hun/hnk/hnk_2018.pdf

Központi Statisztikai Hivatal, STADAT (2020): 6.6.14. Agglomerációkban, agglomerálódó térségekben, településegységekben élők száma, 2020. január 1.; Letöltés helye:

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_fol014.html?lang=hu

Központi Statisztikai Hivatal (2022): Magyarország 2021, Pátria Nyomda Zrt. – Eurotronik Zrt. – 2022.018, https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo_2021.pdf

Központi Statisztikai Hivatal, Helységnévtár (1873-2022) – Órbottyán:

https://www.ksh.hu/apps/hntr.telepules?p_lang=HU&p_id=08545;

<https://www.ksh.hu/apps!/cp.hnt2.telep?nn=08545> letöltve: 2022.09.21.

Laki Ildikó – Szabó Tamás (szerk.) (2017): Agglomerációs várostérségi tanulmányok a. Nagyvárosi, városi és települési dilemmák a 21. században. Letöltés helye: http://xn--tosz-5qa.hu/uploads/dokumentumok-kiadvanyok/V%C3%89GLEGES_Agglomer%C3%A1ci%C3%B3s%20v%C3%A1rost%C3%A9rs%C3%A9gi%20tanulm%C3%A1nyok_bel%C3%ADv_20180530.pdf

Országos Területfejlesztési Konceptió (2005) Letöltés helye: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a05h0097.OGY>

Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (TeIR) (2022): Elérhető: <http://lechnerkozpont.hu/oldal/teir>

Órbottyán Város hivatalos honlapja (2022): <http://www.orbottyan.hu/> letöltve: 2022.09.17.

Órbottyán Város Önkormányzata (2014): Városunk Órbottyán 2014, Arteries Studio Kft, 8-13 p.

Pénzcentrum - gazdasági-pénzügyi hírportál: Hány fő Magyarország lakossága 2022 évében? Mit érdemes tudni a népességünkről? <https://www.penzcentrum.hu/karrier/20220320/hany-fo-magyarorszag-lakossaga-2022-eveben-mit-erdemes-tudni-a-nepessegunkrol-1122916>, megjelent: 2022.03.20; letöltve: 2022.09.21.

Perger Éva (2006): Terület-és településfejlesztési ismeretek a. Tankönyv a köztisztviselők továbbképzéséhez, Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest. II. (1-4. fejezet). Letöltés helye: <https://docplayer.hu/151713-Terulet-es-telepulesfejlesztési-ismeretek.html>

Pest megye hírportálja (2022): Elérhető: <http://www.pestmegye.hu/> letöltve: 2022.09.21.

Pest Megye Lapja – közéleti havilap: Elérhető: <https://pestmegyelapja.hu/hu/> letöltve: 2022.09.21.

Sipos András (2020): Nagy-Budapest alternatívák 1945–1956; Budapest Folyóirat; Letöltés helye: <https://www.budapestfolyoirat.hu/2020/10/nagy-budapest-alternativak-1945-1956>

Szűcsné Kerti Anita – Szűcs István (2007): Településföldrajz. Debrecen, DE AMTC AVK. Letöltés helye: <https://docplayer.hu/1248527-A-projekt-az-europai-unio-tarsfinanszirozasa-val-az-europa-terv-kereteben-valosul-meg-szucsne-kerti-anita-szucs-istvan-telepulesfoldrajz.html>

Területfejlesztésért és építésügyért felelős szakállamtitkárság (2009): Városfejlesztési Kézikönyv, Második, javított kiadás 29-59 p.

TETA információs rendszer weboldala <https://teta.teir.hu/>; használat ideje: 2022.09.19.

Terport (2022): Tervdokumentumok Letöltés helye:

<http://www.terport.hu/tervdokumentumok>; Használat ideje: 2022.09.19.

Térport (2022): Településfejlesztés és településrendezés - Általános információk – Letöltés

helye: <http://www.terport.hu/telepulesrendezes-es-%E2%80%93fejleszt/altalanos-informaciok> letöltve: 2022.09.19.

Tóth Géza – Schuchmann Péter (2010): A Budapesti agglomeráció területi kiterjedésének vizsgálata. Területi Statisztika 2010/5. Letöltés helye:

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/terstat/2010/05/toth_schuchmann.pdf

Az internetes eléréseket utoljára 2022.10.25.-én ellenőriztem